

ČASOPIS MINISTERSTVA NÁRODNÍ OBRANY

v o j e n s k á m y s l

PATNÁCTÝ ROČNÍK

3

K usnesení o kázní

Plukovník Josef Čepický

Usnesení předsednictva ÚV naší strany z listopadu minulého roku ukládá vojenským radám, velitelům, politickým pracovníkům a štábům všech stupňů naléhavý úkol: pronikavě upevnit kázeň v naší armádě.

Jak přistoupit k realizaci usnesení? S čím začít? Co vyřešit dnes, zítra, co v nejbližší a vzdálenější perspektivě? To jsou otázky, které si kladli velitelé, političtí pracovníci, štáby a hledali na ně odpověď už proto, že usnesení téhož charakteru z roku 1958 nebylo splněno s výraznými výsledky.

Těmito otázkami, bezprostředně po přijetí usnesení předsednictva ÚV KSČ, se zabývala i vojenská rada našeho svazu a rozhodla se ke komplexní prověrce u jednoho svazku. Cílem prověrky bylo konfrontovat požadavky usnesení předsednictva ÚV KSČ se stavem prověřovaného svazku, vyvodit závěry pro svazek a zobecnit zkušenosti pro všechny velitele a náčelníky PO svazků na rozšířeném zasedání vojenské rady a tak odpovědět na vzniklé otázky.

Chceme se rozdělit o získané zkušenosti a závěry, které získalo rozšířené zasedání vojenské rady. Jsme přesvědčeni, že mohou být poučné i pro ostatní svazky a svazy naší armády.

Aby mohlo být usnesení předsednictva ÚV KSČ plněno s přesvědčivějšími výsledky, než tomu bylo s obdobným usnesením z roku 1958, musí být především správně pochopeno těmi, kteří je mají realizovat. Podstata spočívá v dosažení názorové jednoty velitelů, politických pracovníků, funkcionářů štábů na základní otázky kázně, na hodnocení jejího stavu a na cesty jejího upevňování.

Jak je to s názorovou jednotou? V čem názorová jednota je a v čem není?

Převážná většina velitelů, politických pracovníků a funkcionářů štábů je v podstatě **jednotná v názorech na význam kázně** v dnešních podmínkách. Chápe, že existence moderní soudobé armády je bez pevné vojenské kázně nepředstavitelná, že použití jaderných a raketových zbraní, zavedení složité techniky do výzbroje moderních armád, narůstání úlohy času atd. vyžaduje tak vysokou kázeň, jakou historie dosud nepoznala.

Převážná většina velitelů, politických pracovníků a funkcionářů štábů je **jednotná i v nejobecnějším ocenění současné úrovně kázně** v útvech a svazcích. Až na ojedinělé případy hodnotí kázeň u celé řady útvarů jako „slabou“, „na nízké úrovni“.

Jednota je i v názoru, že **upevnit kázeň je úkol velmi složitý**, na jehož plnění působí mnoho činitelů různého charakteru, že se v kázní a v úsilí o její upevnění promítá celý řetěz vlivů, útvarových i mimoútvarových, armádních i mimoarmádních, že kázeň se nezpevní hned zítra nějakým jednorázovým zásahem, ale na základě **soustavné náročné práce**.

Jednota názorů v těchto zásadních otázkách má obrovský praktický význam. Význam kázně ve válce a boji příkře vzrostl a vědomí, že současný stav kázně je v příkrém rozporu s tímto významem jistě přispěje k tomu, aby s větší vážností a důsledností byla na všech stupních přijímána opatření k upevnění kázně. Je velmi cenné, že si již plně uvědomujeme i složitost úkolu upevnit kázeň. Znamená to zamítnout dosavadní praxi, kdy ve snaze upevnit kázeň, se přijímala jednotlivá organizační opatření, často krátkozraká, z chodu, zpravidla po závažném trestném činu nebo mimořádné události.

Jednota názorů však není v řadě dalších principiálních otázek, které bezprostředně s kázní souvisí.

Různé názory jsou na hodnocení příčin nízké úrovně kázně. Převládají názory správné, desítky jsou však nesprávné. Mezi nejškodlivější názory řady velitelů a funkcionářů patří ty, které vidí rozhodující příčiny nízké kázně mimo nás, mimo útvar, svazek, armádu. Nejsou ojedinělé tyto hlasy:

„... rozhodující příčina nízké kázně spočívá v tom, že do armády nastupuje zhýčkaná, morálně nepevná, neukázněná mládež.“

„... rozhodující příčina neukázněného chování vojáků spočívá v tom, že civilní veřejnost nepodporuje zásahy důstojníků vůči neukázněným vojákům.“

Je nesporné, že záporný vztah určité části mládeže a obyvatelstva k branným potřebám státu nelze opomíjet. To konstatuje i usnesení předsednictva ÚV KSČ. Naprosto jednoznačně však odmítáme tvrzení těch velitelů a funkcionářů štábů, že mimoútvarové příčiny mají rozhodující záporný vliv na stav kázně u útvarů. Život a fakta vyvracejí tyto názory.

Například: jsou obrovské rozdíly v úrovni kázně mezi útvary jednoho svazku, mezi útvary jedné posádky, dokonce mezi jednotkami jednoho pluku.

V určité posádce jsou dislokováni dva pluky jednoho svazku. Jeden je doplňován kvalitnějšími vojáky základní služby než druhý. Pluk, který je doplňován méně kvalitními vojáky základní služby, má však 10 X méně přestupků v chování vojáků na veřejnosti a více než o 1/2 méně soudně trestaných v procentu na vojáka.

V prověřovaném svazku bylo před vojenským soudem 2 X více vojáků 2. ročníku než 1. ročníku. **Níže ukázněnost druhého ročníku než prvního** potvrzují nejen statistické údaje. Zdrucující většina důstojníků konstatuje, že vojáci druhého ročníku se dostávají do rozporu s požadavky kázně dvakrát častěji, než vojáci prvního ročníku.

Ze soudně stíhaných je 1/3 vojáků potrestaných v civilu před nástupem do základní vojenské služby, 2/3 **soudně stíhaných** jsou ti, kteří přišli do armády, jak říkají orgány justice, „s **dobrou pověstí**“.

Na haváriích motorových vozidel se podílejí asi 2/3 řidičů druhého ročníku, 1/3 řidičů prvního ročníku.

To jsou neúprosná fakta. Říkají přesvědčivě, že rozhodující příčiny vážných kázeňských přestupků, soudně trestaných činů, mimořádných událostí, nízké úrovně kázně nejsou mimo nás.

Nejvíce protichůdných a někdy dokonce zmatených názorů je na cesty, které mají vést k upevnění kázně, zejména **na používání přesvědčovacích a donucovacích metod** a na jejich vzájemný vztah při výchově ke kázni. Čím nižší stupeň, tím víc je nejasností.

„... kázeň nemůžeme stavět na uvědomění, kázeň je bezpodmínečná.“

„... u 1. ročníku lze používat přesvědčovacích metod, u 2. ročníku nikoliv.“

„... přesvědčování působí jen na malou část vojáků, přikláním se k donucovací metodě.“

„... přesvědčovací metoda je příliš zdoluhavá; lidé, kteří přicházejí z civilu s volnou morálkou se přesvědčováním za dva roky nezmění.“

„... v naší armádě se používá jen donucení, a proto to nikam nevede.“

Takové jsou názory — nesprávné, protikladné, zmatené a hlavně škodlivé. Taková je zákonitě i praxe — také nesprávná, protikladná, často zmatená a škodlivá.

Přesvědčování bylo, je a vždycky bude v armádě socialistického státu metodou upevňování kázně. Základem jednání vojáka v míru i v boji musí být morální podněty a jeho hluboké osobní ideové přesvědčení o správnosti naší věci. „Holí můžeš donutit, srdce nezískáš.“ Ideové a morální základy kázně, které jsou rozhodující, lze vytvořit jedině přesvědčováním. Kázeň, která nespočívá na vysoké uvědomělosti, nemůže být pevná a nemůže vydržet zkoušky soudobého boje. Proto i usnesení předsednictva ÚV KSČ orientuje naši práci především na zlepšení ideové politické výchovy vojáků, na světonázorovou výchovu, na správné chápání politiky strany masou vojáků. Metoda přesvědčování, ve vztahu k prvnímu i druhému ročníku tedy je a vždycky bude metodou rozhodující.

I donucení má v úsilí o upevnění kázně svůj význam. Je a vždycky bude, pro první i druhý ročník, **pomocnou výchovnou metodou.** Má a vždy bude mít k přesvědčovací metodě podřízené postavení.

Donucovací metody mají rovněž své normy, zakotvené v zákonech a řádech a nemají nic společného se snižováním lidské důstojnosti, s hrubostí. „Hrubost je argumentem toho, kdo nemá argumenty,“ učil nás V. I. Lenin.

Zejména nižší velitelé mají celou řadu nesprávných, nebezpečných názorů.

Například: „... vojín N. a vojín Č. jsou morálně narušení, nenapravitelní, ztraceni vojáci.“

Takoví lidé, nenapravitelní, ztraceni nejsou. Pedagogická věda, praxe a její výsledky u řady útvarů tyto názory vyvracejí.

Ze svazku, kde tyto názory jsou, odešla téměř desítka těchto „nenapravitelných“ ze základní vojenské služby s odznakem vzorného vojáka a dokonce s hodností poddůstojníka. Vychovávali je zkušení pedagogové, zkušení velitelé a političtí pracovníci.

U jedné jednotky tankového pluku je potrestáno 80 % vojáků; 60 % z nich potrestal velitel roty. Velitel roty kázeňskou praxi u roty zdůvodnil tím, že kázeňský řád mu ukládá nenechat bez povšimnutí ani jeden přestupek podřízených. Tak chápe náročnost a dává rovnítko mezi „potrestat“ a „nenechat bez povšimnutí“.

Chceme-li odstranit desítky chyb a deformací v kázeňské praxi, musíme ujasnit i používání přesvědčovacích a donucovacích metod při upevňování kázně.

Úsilí velitelů, štábů, stranickopolitických orgánů, orgánů justice, VKR, všech vojáků z povolání, všech komunistů, funkcionářského aktivu ČSM se nemůže slít v jeden mohutný proud, který by v duchu usnesení předsednictva ÚV KSČ vedl k pronikavému upevnění kázně, nebude-li v základních otázkách kázně dosaženo názorové jednoty.

To je i první odpověď na otázku, jak přistoupit k realizaci usnesení, kterou dalo rozšířené zasedání VR našeho svazu.

Přesvědčování, které má rozhodující význam při výchově vojáků ke kázní, neomezujeme jen na slovní formy působení. Lidé čerpají z každodenní zkušenosti, ze života a z praxe — přesvědčuje je „byť“. Proto i usnesení předsednictva naší strany klade takový důraz na **vytváření pevného vojenského režimu, opřeneho o základní řády, který je jedním ze základních zdrojů pevné kázně.**

Srovnal jsem v první části článku dva pluky jednoho svazku a jedné posádky. Funkcionáři pluku, který má dobré ukazatele stavu kázně, odpovídají na otázku, jak toho dosáhli:

„... u nás, u našeho pluku mají základní řády autoritu. Základní řády se nemilosrdně prosazují do života.“

A jak odpovídají funkcionáři druhého pluku, který má velmi nepříznivé ukazatele stavu kázně:

„... u nás nemají základní řády žádnou autoritu.“

Příčin, proč základní řády nemají u celé řady útvarů potřebnou autoritu, je celá řada. Prověrka ukázala především nedostatečnou znalost základních řádů, štáb svazku nevyjímaje. Řády se neznají přesto, že zakotvují mnohaleté zkušenosti Sovětské i naší armády, že odrážejí i potřeby soudobého boje a konkretizují požadavky vojenské politiky naší strany. Nízká znalost základních řádů má řadu záporných důsledků.

Nejzávažnější je, že se trpí jevy, které jsou v rozporu s požadavky základních řádů. Dochází k tomu, že tyto jevy postupně zakřeňují.

Chybí jí metoda osvojování základních řádů a práce s nimi. V poslední době vyšel nový základní řád, řád posádkové a strážní služby. Stanovily se termíny studia a přezkoušení znalostí i od kdy bude podle nich organizována posádková a strážní služba. Termíny byly krátké, studium podřízeno požadavkům přezkoušení, povrchní. Proto i přezkoušení bylo povrchní. Rychlé, povrchní „zvládnutí“ vede k rychlému zapomnění; s návratem k základnímu řádu, k hlubokému osvojení již se nepočítá.

Vzhledem k napětí ve výcvikových plánech se k osvojení, prohloubení znalostí základních řádů vyděluje poměrně málo výcvikových hodin. I tento poměrně malý počet výcvikových hodin je však promarněn tím, že z 99 % učí **základní řády poddůstojníci.** Jak je učí? Čtou na učebně za pasivity a značné nepozornosti přítomných příslušné články. Je nesporné, že rozhodující je osvojování řádů v praxi. Proto při malém počtu vyčleněných hodin by měli řády vyučovat nejodpovědnější funkcionáři.

Při prosazování základních řádů se ukazuje, že „**tlak na celé frontě**“ **nepřinesl hmatatelné výsledky.** Zkušenost učí, že je třeba prosazovat příslušné články základních řádů postupně, především v těch oblastech, kde se život dostává do rozporu s řádem nejčastěji a v první řadě tam, kde je to pro pevný vojenský režim nejškodlivější.

To je druhá odpověď na otázku, s čím začít při realizaci usnesení předsednictva ÚV KSČ o kázní — s **hlubokým osvojením, s pevnou znalostí, s nesmlouvavým prosazováním příslušných ustanovení základních řádů, především funkčních povinností a těch článků, které směřují k pevnému vojenskému režimu od budíčku do večerky a k vysoké organizovanosti každého zaměstnání.**

Stav kázně se promítá v úrovni výcviku — v tom jsou názory i praktické

zkušenosti jednoznačné; že však úroveň výcviku má zpětný vliv na stav kázně, že **dobře organizovaný výcvik je jedním ze základních zdrojů pevné kázně**, v tom už názory a zejména praxe u útvarů a jednotek tak jednoznačné nejsou. ÚV naší strany nejednou zdůraznil, že práce je jedním z nejpůsobivějších výchovných činitelů. Práci v našich jednotkách je výcvik vojsk.

U prověřovaného svazku jsme sledovali celkem 108 zaměstnání. Z nich 25 % bylo na nevyhovující úrovni. Zaměstnání byla nepřipravená, improvizovaná, materiálně nezabezpečená, nezajímavá, bez výcvikového efektu.

Uvádím jeden příklad za všechny, zvláště křiklavý:

V 08.30 velitel roty v politické informaci vysvětluje, jak se budou řešit některé problémy národního hospodářství. Výklad je nabit takovými termíny, jako je produktivita, hospodárnost, kvalita apod. Po politické informaci odchází rota na zaměstnání z odborné přípravy. Řídící zaměstnání je naprosto nepřipraven (o tom, že bude řídit zaměstnání se dozvěděl 10 minut předem), probírá jinou tematiku, než je plánována v rozvrhu zaměstnání a čte předpis. Z plánovaných 3 hodin zaměstnání vyčerpá hodinu, 2 hodiny rota ošetřuje techniku.

Takto „připravená“ zaměstnání působí v myšlení, ve výchově i ve výchově ke kázni nezměrné škody, neguje a staví na hlavu i to, co užitečného se udělalo v ostatních oblastech politickovýchovné a masové politické práce.

Početem výcvikových dnů, počtem výcvikových hodin a množstvím opatření v přípravě vojsk byly vytvořeny podmínky k zabezpečení dobré úrovně všech zaměstnání. V podstatě celé odpoledne je vyhrazeno nejnižším velitelům na přípravu, organizaci a metodiku zaměstnání, na přípravu materiálu. Proto je oprávněně nejpřísnější měřítko na úroveň každého zaměstnání. Zvláště pečlivou přípravu vyžadují zaměstnání v polní přípravě a ve velitelské přípravě. **Náročnost těchto zaměstnání klade požadavky na jejich přípravu, zejména z hlediska daleko většího předstihu, než je tomu dosud.** Pro konkrétnost uvádím dva příklady

— 18. 1. je v plánu rotní taktické cvičení, 14. 1. ještě na něm nezačala příprava,

— 18. a 19. 1. je v plánu dvoudenní velitelská příprava v pluku, 16. 1., tj. v sobotu, se teprve připravují materiály.

Je zákonité, že takto řešený „předstih“ se záporně promítá v úrovni těchto zaměstnání.

U několika rot jsme prověřovali i činnost těch vojáků, kteří se nejčastěji dostávají do rozporu s požadavky kázně, v období tzv. volna vojáka. Potvrdilo se, že tito vojáci až na ojedinělé výjimky nechtou, nerozvíjejí žádnou činnost ve sportu, v kulturně umělecké činnosti a neusilují o zvýšení třídnosti.

Rýsuje se tedy **jedna z dalších odpovědí na otázku, s čím začít při realizaci usnesení předsednictva ÚV KSČ ke kázni**

— **práci a náročným, intenzivním, zajímavým, efektivním, dobře materiálně i metodicky připraveným výcvikem. Výcvikem řešíme obojí: připravenost vojsk a pomoc výchově i výchově ke kázni,**

— **aktivní, užitečnou a zajímavou činností i v době volna vojáků.**

Výsledky komplexní prověrky prověřovaného svazku přesvědčivě potvrdily správnost orientace, kterou dává usnesení předsednictva ÚV KSČ pro práci s velitelským sborem. Usnesení je v podstatě tvrdou a spravedlivou kritikou velitelského sboru.

„Důstojnický sbor si musí uvědomit, že je-li nízký stav kázně u řadových příslušníků vojska, spadá za to odpovědnost především na něho“, říká usnesení.

Položili jsme takovou otázku: co všechno velitelský sbor má a co mu chybí, když není schopen udržet pevný pořádek a kázeň ve vojscích?

Velitelský sbor má obrovskou politickou důvěru.

Velitelé mají velká práva, formulovaná v zákonech a vojenských řádech. V dokumentech nejvyššího orgánu strany i velení armády je zakotvena plná podpora náročnosti.

Proč tedy máme vedle náročných i desítky nenáročných důstojníků?

Prověřka ukázala, že **nenáročnost části důstojnického sboru je spjata především s nízkými znalostmi a některými zápornými, morálními rysy.**

Náročný nemůže být ten, kdo nezná. Přezkoušení operačně taktických a technických znalostí, znalostí základních řádů mělo převážně jen vyhovující výsledky, často tak nevyhovující. Důstojníci nemají vůbec ani základní znalosti pedagogiky, psychologie a teorie řízení.

K úspěchu ve výcviku i ve výchově nestačí hodnost, ani funkce (i když by k nim mělo být více vážnosti), ani bezvýhradná důvěra a podpora. Je třeba daleko víc — především **politický a vojenský rozhled, znalosti, schopnost být podřízeným příkladem.**

Ukazuje se, že učiliště, kursy a akademie pro znalosti a kvalifikaci nestačí. Znalosti ze školy je nutné soustavně rozvíjet samostatným studiem. **Samostatné studium vyřešeno není**, a proto řada vojáků z povolání nemůže dát těm, které cvičí a vychovává to, co sama nemá.

U skupiny důstojníků zakořenil takový měšťácký rys — **proplouvat životem bez konfliktů, s nikým se nestřetnout** — s podřízenými, se spolupracovníky, s nadřízenými — nevyniknout, ani nebýt poslední, vše pro klid, který zajišťuje průměrnost. ÚV strany z ledna minulého roku výstižně říká i na adresu těchto soudruhů: „Kritizovat pracovníky nejen za chyby, jichž se dopustili při své aktivní práci, nýbrž také za to, k jakým škodám v důsledku jejich pasivity, jejich nečinnosti došlo.“

Realizovat usnesení předsednictva ÚV KSČ o kázni tedy znamená kritiku a sebekritiku velitelského sboru, úsilí o zlepšení jeho politického a vojenského rozhledu, jeho náročnosti, opřené o hluboké znalosti, úsilí o jeho příklad.

Otázkami kázně se v armádě zabýváme již několik let. Na všech stupních řada velitelů, politických pracovníků, funkcionářů štábů věnovala upevnění kázně mnoho energie, přijímala i řadu opatření. Minulé roky přinesly nejednu cennou zkušenost. Nebylo by proto správné tyto zkušenosti promarnit a začínat znovu. Opatření, jejichž správnost život potvrdil a jsou v souladu s řády, je nutné uplatňovat dál na vyšší úrovni, s vyšší kvalitou; ta, která smetl, nebo jejichž správnost nepotvrdil, odmítnout (jako se to například stalo s desítkami formálních komisí).

Jestliže například život potvrdil správnost a efektivnost součinnostních porad velitelů s orgány vojenské justice a vojenské kontrarozvědky, aby bylo koordinováno úsilí v preventivní činnosti, jestliže individuální práce zkušených velitelů a funkcionářů napravila řadu jednotlivců, nebo jestliže dobře organizovaná výchovná práce s řidiči přinesla u jednoho svazku přes 1 milión ujetých km na jednu havárii, je třeba tato opatření prosazovat ještě kvalitněji i v budoucnosti.

Zvlášť užitečné jsou zkušenosti z organizace posádkové služby. U prověřovaného svazku bylo pod vlivem alkoholu spácháno 48,8 % soudně trestných činů.

U tankového útvaru v podzimním období minulého výcvikového roku bylo s alkoholem spojeno 80 % přestupků, postižených kázeňským trestem vězení. Vojáci se opíjeli mimo kasárna, v každé posádce snadno zjistitelných nebo známých lokálech. Lépe organizovanou posádkovou službou, odpovědným výběrem členů posádkových hlídek a organizačně technickými opatřeními by došlo k rapidnímu poklesu vážných kázeňských přestupků a mimořádných událostí.

V duchu usnesení přehodnotit v minulosti přijímaná opatření, s větší energií i kvalitou uplatňovat a rozvíjet zkušenosti z minulých let — i to je jedna z důležitých cest k realizaci usnesení předsednictva ÚV KSČ o kázni.

„Kázeň je do značné míry závislá na stavu a úrovni organizátorské a řídicí práce“. To říká teorie, praktická zkušenost i usnesení předsednictva ÚV KSČ.

Jaké vyvozujeme v této otázce závěry pro konfrontaci požadavků usnesení se zjištěným stavem u prověřovaného svazku?

Přes kritický pohled na řadu oblastí bojeschopnosti a bojové pohotovosti, přes nepříznivé hodnocení stavu kázně ve svazku, došli jsme k optimistickému závěru, že svazek splní úkoly tohoto výcvikového roku a u útvarů dojde k podstatnému upevnění kázně. Tento závěr se především opírá o zjištění, že zejména v řídicí práci velitele a štábu svazku i velitelů a štábů některých útvarů se začínají prosazovat ty progresivní prvky, které zákonitě směřují k výraznějším výsledkům.

Obsahové zaměření práce velitele a štábu svazku odráží správné soustředění sil na hlavní oblasti bojové pohotovosti — kázeň a morálně politický stav, polní přípravu štábů a vojsk, stav techniky a materiální zabezpečení. Je v souladu s hlavními úkoly, vytyčenými v rozkaze velitele svazu.

Plány jsou reálnější než v minulém roce, mají větší autoritu než kdykoli v minulosti. Podřízení dostávají včas podklady pro svou práci; to zabezpečuje základní organizační klid. **Větší autoritu mají i rozvrhy zaměstnání v rotách.** Zkušenosti ukazují, že rušivé zásahy do plánů byly v minulosti velmi závažným zdrojem nekázně a mimořádných událostí.

V řídicí práci se začíná prosazovat perspektiva. Zpracované perspektivní plány štábu svazku jako celku, tak i jednotlivých oddělení se kladně odrážejí v oblasti zlepšování materiálních podmínek a kultury prostředí v podřízených útvarech, v přípravě kádru, v cílevědomém soustředění podkladů pro analýzu apod.

Zvyšuje se úroveň přípravy kádru ve všech jejích formách.

Započala i individuální práce s přímými podřízenými. Rozebírá se jejich práce, plnění funkčních povinností, styl a metody práce. Tato cesta odhaluje značné rezervy ke zvyšování efektivnosti práce každého funkcionáře.

V kontrolní činnosti štáb prověřovaného svazku důsledně položil těžiště na komplexní prověrky, které zjišťují věrně stav ve všech souvislostech a dávají přesvědčivé podklady k závěrům pro zlepšení práce podřízeného velitele a jeho štábu i pro vlastní štáb. Podstatně omezil individuální kontroly, které mnoho nepřinesly. Naopak — tříštily úsilí podřízených a často i otráslaly autoritou vlastního štábu.

Živá práce, živý styk s podřízenými postupně vytlačuje „papírové řízení“. Písemná agenda za posledních 4—5 měsíců je nižší o 25 %.

To jsou některá fakta, která jsou příslibem, že jak v přípravě štábů a vojsk, tak i v upevnění kázně, dojde ke zlepšení.

V řídicí práci štáb udělal i první kroky k realizaci požadavku — **řídít podřízené, řídit nejbližší podřízený stupeň velení.**

Důsledná realizace tohoto požadavku může přispět ke zvýšení efektivity řídicí práce velitelů a štábů všech stupňů.

Vyšší stupeň, který nebude dělat za podřízené, bude mít více času na studium teorie a praxe života vojsk, na promyšlení perspektivy, na přípravu hlavních opatření v přípravě vojsk a štábů, na přípravu kádru, na analýzu, na studium a zobecnění zkušeností atd.

Nižší stupeň bude mít více samostatnosti, kterou tolik zdůrazňujeme v bojové situaci, vzhledem k charakteru války. Více samostatnosti bude mít zejména ve volbě metod a způsobů, jak uskutečňovat základní úkoly. Metody a způsoby budou lépe odpovídat konkrétním podmínkám a nebude tolik nesplněných úkolů v důsledku „zbožných přání“.

Dosavadní zkušenosti z realizace požadavku — řídit přímé podřízené — signalizují, jak komplexní prověrka ukázala, **některé vážné momenty i některá nebezpečí.**

Především se ukazuje, že praxe v minulosti vykonala své dílo. V listopadu bylo např. přijato usnesení předsednictva ÚV KSČ ke kázní a v lednu se čeká na podrobné rozpracování, které by mělo přijít shora.

Nechybí ani pochybovačné hlasy, že v požadavku řídit přímé podřízené jde o módu — obdobně jako se v minulosti od ministerstva přes všechny stupně velení vytvářelo v rotě středisko výchovy a výcviku. Nejde o módu, ale o odstranění deformací, které se v řídicí práci nakupily.

Důsledné řízení přímých podřízených nesmí vést na žádném stupni k oslabení znalosti situace v tom nejnižším článku, kde se úkoly realizují.

Štáb svazku nepotřebuje znát situaci v rotě proto, aby řešil úkoly za podřízené, ale aby se znalostí věci na nejnižším článku náročně a konkrétně řídil velitele a štáby útvarů. Hrozí-li nebezpečí z prodlení a charakter situace vyžaduje neodkladné řešení, musí být při přímém zásahu ze svazku přítomni funkcionáři, kteří mají bezprostřední odpovědnost.

Je jistě víc cest, jak uplatňovat účinný vliv na přímo podřízený stupeň. Jak ukazují zkušenosti, **mimořádný efekt má aktivní účast nadřízených v práci podřízených.** V této oblasti jsou velké slabiny. Účast vedoucích funkcionářů svazku na velitelské přípravě v pluku, na rozbořech velitele pluku s podřízenými, na tvorbě měsíčního operativního plánu velitele a štábu pluku, na výcviku štábu pluku, na kontrolních zaměstnáních, která organizuje velitel pluku se svým štábem, jsou aktivně minimální. Nezúčastňují se ani hlavních opatření v přípravě vojsk a štábů, které organizuje podřízený velitel a jeho štáb.

Vyřešit tento požadavek — aby se podřízený aktivně zúčastňoval hlavních opatření podřízeného — přispěje ke zvýšení efektivity řídicí práce. Nadřízený pozná daleko lépe své podřízené z práce (zatím převládá znalost z papírových kádrových materiálů), předá jim své zkušenosti, uplatní svou vyšší náročnost a poučí se. Výchovný vliv na podřízené bude konkrétní a daleko účinnější, než např. působit na velitele pluku přes zjištěný nedostatek v rotě.

K narušování zásady řídit přímé podřízené dochází dosud zpravidla zbytečně. Komplexní prověrka svazku zjistila těchto narušení přes desítku. Pro konkrétnost některé příklady:

— Na tankové střelnici jsou střelby jednotlivce tankové rot. Střelbu řídí

velitel praporu, má ji však řídit velitel roty. Velitel roty nechce být pasivní, přebere tedy funkční povinnosti staršiny. Je přítomen i velitel pluku, který rovněž zasahuje. Výsledkem dobré snahy je příkladná neorganizovanost a nervozita, která se může záporně promítnout ve výsledcích tankových střeleb.

— Povinnost kontrolovat vzhled vojáka před odchodem na vycházku ukládá Řád vnitřní služby dozorcům roty. U prověřovaného pluku se přenáší na dozorce útvaru, který pak nemá čas na plnění svých povinností.

— Velitel pluku zjistí nedostatky ve způsobu zpracování rozvrhů zaměstnání v rotách. Aby nedostatky odstranil, zpracovávají rozvrhy zaměstnání za velitele rot velitelé praporů. Tuto škodlivou praxi je nutné vymýtit se vši energií.

Požadavek řídit přímé podřízené nelze však chápat dogmaticky; to je stejně škodlivé, jako jeho hrubé narušování.

Pro konkrétnost opět příklad.

Rozšířené zasedání vojenské rady přijalo zásadní závěry ke komplexnímu řešení kázně ve svazku. Přítomným velitelům a náčelníkům politických oddělení svazků bylo uloženo přenést závěry do svých svazků a zabezpečit jejich plnění.

Jeden velitel svazku přistoupil k úkolu tak, že si svolal šest nejbližších spolupracovníků svého štábu, podrobně je seznámil se závěry a spolu s nimi je zkonkretizoval. Přípravení funkcionáři vystoupili na shromáždění všech důstojníků u podřízených útvarů. Linie pronikla ke všem, nepřekroucená, ve správné podobě. Teprve potom začal s konkrétním řešením některých otázek s přímými podřízenými.

Druhý velitel svazku volil jiný postup. Seznámil se závěry svého zástupce a uložil mu, aby je rozebral s podřízenými veliteli. Z vytyčené linie pronikly k velitelům praporů a rot již jen zbytky, často překroucené.

Ukazuje se, že řízení přímých podřízených musí jít ruku v ruce s masovou politickou prací. Zejména tehdy, jde-li o složité otázky a je naléhavé, aby úkoly rychle pronikly až do posledního článku, byly jednotně chápány a nepřekrucovány.

Rozborová činnost je stále vážnou slabinou řídicí práce. Přežívají rozbor formálních ukazatelů, přesných součtů nepřesných čísel, náhodných jevů, subjektivních pohledů. Rozbor kázně by měly daleko důsledněji řešit obsahové otázky — v současné době i v budoucnosti ty, které přijalo předsednictvo ÚV KSČ v usnesení o kázni, a které jsou i náplní tohoto článku.

Analýza vlastní situace má klíčový význam. Pod tlakem shora i z vlastního přesvědčení řada vedoucích funkcionářů svazků a útvarů si důkladně osvojila usnesení stranických orgánů, základní výcvikové dokumenty vyšších velitelů a štábů. Požadavky těchto usnesení a výcvikových rozkazů však pronikají až do nejnižších článků v nejobecnější podobě bez konkretizace, aplikace a tím i bez dostatečné účinnosti. Příčina? Není dostatek analýzy vlastní situace! V této otázce nás tedy čeká ještě mnoho práce.

V řídicí práci se velmi kladně promítne i realizace nového usnesení předsednictva ÚV KSČ ke kádrové práci: „Práce s lidmi, s kádry, je přední stránkou a státní povinností velitele, jednou z nejdůležitějších stránek jeho činnosti“ — říká usnesení. I plnění tohoto usnesení je cestou k upevnění kázně a organizovanosti života vojsk.

Konfrontace požadavků usnesení předsednictva ÚV KSČ o kázni se stavem v našich svazcích a útvech dává konkrétní odpověď na otázku, jak přistoupit k realizaci usnesení. Tuto odpověď chce dát i článek ze zkušeností našeho svazu.

Obsah a význam teorie operačního výzkumu ve vojenství

*Generálmajor inženýrsko-technické služby I. I. Anurejev,
doktor vojenských věd*

Vznik a značné rozšíření teorie operačního výzkumu ve vojenství je vyvoláno složitým charakterem bojové činnosti, zavedením nových mohutných technických prostředků a zbraní hromadného ničení, zvětšením rozmachu ozbrojeného zápasu a ničivé síly zbraní, zvýšením odpovědnosti velení za objektivitu a přesnost přijímaných rozhodnutí, nemožností správně využít bojových prostředků bez přesných kvantitativních metod analýzy.

Potřeba kvantitativních metod analýzy byla v první řadě u těch druhů ozbrojených sil, které jsou vybaveny mohutnými technickými prostředky. S růstem složitosti bojové techniky a výbroje poroste i úloha a význam kvantitativních metod výzkumu bojové činnosti.

Zavedení teorie operačního výzkumu do vojenského umění bylo možné díky zákonitostem v bojové činnosti, úspěchům exaktních věd, hlavně matematiky a vytvoření elektronkové počítačové techniky.

V teorii operačního výzkumu se termínem „operace“ rozumí jakákoliv organizační činnost člověka, skupiny lidí nebo jimi řízených strojů, pod jednotným řízením a podle určitého plánu, která má charakter opakování, tj. určité zákonitosti.

Vzhledem k bojové praxi vojsk mohou být „operací“ různé druhy bojové činnosti nebo jejich jednotlivá období, jejich plánování, příprava a vedení svazky a svazy.

Teorie operačního výzkumu je svým obsahem matematická věda, která určuje zákonitosti různých procesů s cílem získat kvantitativní podklady, nebo na jejich základě vytvořená doporučení, nutná pro přijetí rozhodnutí. Jako výsledek výzkumu se zpravidla vytváří osnova roz-

hodnutí, ne rozhodnutí nebo plán činnosti.

Analyzujeme-li praktickou činnost člověka v různých oblastech mírového i válečného charakteru, není těžké zjistit, že principiální stanovení a metoda řešení velkého okruhu praktických úkolů se v mnohém podobají. Stanovení dílčího úkolu směřuje k získání nejúčelnějšího řešení v daných podmínkách, to znamená k volbě takového plánu budoucí činnosti, který má vést k největšímu úspěchu. Z těchto pozic možno většinu praktických úkolů zkoumat jako úkoly k přijetí rozhodnutí, jejichž cíl — najít nejúčelnější řešení v daných podmínkách — je nejúčelnějším plánem budoucí činnosti. Metodika nalézání řešení velkého okruhu praktických úkolů je i ve všeobecných rysech stejná a má dvě etapy:*)

— zhodnocení následků možných variant řešení, to znamená předvídání různých variant budoucí činnosti,

— bezprostřední volba nejúčelnějšího plánu budoucí činnosti, nejlepšího řešení, na základě údajů předvídání.

Jakékoli praktické úkoly vojenského charakteru — od volby variant bojové činnosti v jaderné válce až do rozpracování nové organizační struktury orgánů velení, odpovídající charakteru soudobé války — možno rovněž posuzovat z jednotných pozic jako proces přijetí rozhodnutí, jejich efektivnost; na základě tohoto hodnocení se stanoví i nejúčelnější rozhodnutí v daných podmínkách. Z toho vyplývá, že se rozhodnutí přijímají nejen v boji a operaci, ale i v jakékoli oblasti praktické činnosti.

*) Často jsou tyto dvě etapy natolik úzce organicky spjaté, že bývá velmi těžké odlišit předvídání od volby řešení.

Principiální stanovení praktických úkolů a celková metoda jejich řešení jsou tedy v obecných rysech jednotné. Jakákoli oblast praktické činnosti je spjata s přijetím rozhodnutí, s nalezením nejúčelnějšího plánu budoucí činnosti. Při tom se předvídá budoucí činnost, stanoví se očekávaný efekt různých variant a na základě toho se vybírá nejlepší řešení. To sjednocuje praktickou činnost nejrůznějších oblastí. Metody a způsoby nalézání řešení, používané v jedné oblasti je možné používat v ostatních oblastech. To přivádí k názoru o možnosti rozpracovat vědeckou metodu zdůvodnění příslušného řešení, jednotnou pro všechny oblasti lidské společnosti. Taková vědecká metoda by dovolila vědecky argumentovat všechna nejdůležitější řešení v praktické činnosti člověka a tuto činnost by učinila maximálně efektivní a účelnou.

Myšlenku o jednotné struktuře praktických úkolů a o vytvoření takové vědy studovali mnozí učenci různých epoch jako Archimedes, Leonardo da Vinci, Lomonosov, Ampère, Gauss, Laplace, Čebyšev a jiní. O záračných věstcích, předpovídajících budoucnost se zachovaly zmínky v legendách mnoha epoch i národů. Avšak k vytvoření takové vědy nebylo po dlouhou dobu větší možnosti. Oroveny vědy a techniky nedovolila uskutečnit sny vědců. Lidstvo rovněž nepocitovalo bezprostřední potřebu nové vědy, i když v jednotlivých případech vědecké metody zdůvodňování řešení se používaly a byly velmi plodné.

„Má-li společnost potřebu, pak tato potřeba urychluje vývoj vědy více, než deset universit.“*) Tato významná slova Bedřicha Engelse byla skvěle potvrzena při vzniku nového vědeckého směru — operačního výzkumu.

Teorie operačního výzkumu v SSSR vznikla v letech druhé světové války a její vznik byl spjat především s hodnocením účinnosti střelby. Úkoly dělostřelectva, vzdušné střelby a bombardování vedly k objevení důležitých metod hodnocení účinnosti a výsledků těchto zbraní. Na základě těchto metod se řešily dvě důležité skupiny úkolů:

- hodnocení účinnosti zbraní při plnění konkrétních bojových úkolů;
- hodnocení účinnosti nové vytvářené systémů zbraní.

Velkým přínosem pro rozvoj těchto metod byly práce sovětských vědců, A. N.

Kolmogorova, V. S. Pugačova, E. S. Ventcela, V. F. Bolchovitina aj.

Po Velké vlastenecké válce se metody teorie operačního výzkumu rychle rozvíjely. Vědci přešli od řešení dílčích otázek k řešení komplexního hodnocení účinnosti systémů zbraní i některých druhů bojové činnosti. Rychle se rozvíjely metody operačního výzkumu i v jiných oblastech: v průmyslu, dopravě, ekonomice.

Velká pozornost se věnuje teorii operačního výzkumu v zahraničí. V letech druhé světové války byly vytvořeny skupiny operačního výzkumu v ozbrojených silách USA a Velké Británie. Tyto skupiny zkoumaly válečné operace zpravidla na základě zkušeností z bojové činnosti.

Po ukončení druhé světové války začíná nové období formování operačního výzkumu. Je to za prvé tím, že metody operačního výzkumu se začaly zavádět do mnohých oblastí nevojenského charakteru, zvláště do národního hospodářství a ekonomiky. Při tom se využívá bohatých zkušeností válečných let a zpravidla těchto vědeckých metod. Za druhé vznikají úkoly principiálně nového směru, spojené s přijetím rozhodnutí bez zkušeností z podobných operací, tj. úkoly, z nichž bylo možno najít potřebné řešení pouze na základě vědeckého předvídání.

Téměř všechny úkoly vojenského charakteru byly podobné, protože nebyly zkušenosti z bojové činnosti s použitím raketových a jaderných zbraní a život vyžadoval řešit velký počet problémů operací jaderné války. Ukázalo se, že vědecké metody, rozpracované v letech druhé světové války, jsou při řešení podobných úkolů nevhodné. Začíná intenzivní rozpracování metod vědeckého předvídání a nacházení optimálních řešení. V tomto období bylo nutno vědecky řešit běžné úkoly velení vojskům spolu se zdůvodněním rozhodnutí pro boj a operaci tak, aby řešení podobných úkolů bylo realizováno na počítačích strojích, které se v tomto období objevují. Za období po ukončení války učinil operační výzkum ohromný skok — jak ve směru rozvíjení a zdokonalování různých metod (v první řadě metod předvídání), tak i v řešení velkého okruhu nejrůznějších úkolů.

Teorie operačního výzkumu zpravidla nedochází k řešení, nýbrž dává jen kvantitativní, číselný základ.

Člověk se neřídí slepě touto osnovou, ale bere v úvahu celou řadu činitelů a

*) K. Marx; B. Engels: Vybrané spisy, svazek II, str. 484 (rusky).

názorů, které nemohou být vyjádřeny kvantitativně (morálně politický činitel, vycvičenost, atd.)*) a jen v důsledku toho dospívá ke konečnému řešení. Kromě toho má člověk možnost nesouhlasit s obdrženými kvantitativními údaji a může je při přijetí řešení ignorovat.

Potřebují vojenští specialisté vědecké matematické metody zdůvodnění přijímaných rozhodnutí při soudobém charakteru válečné činnosti? Proč nyní tak ostře vyvstala otázka matematické argumentace nejdůležitějších řešení praktických vojenských úkolů?

V souvislosti se zavedením početné nové techniky a zbraní, především jaderných a raketových zbraní, do výzbroje ozbrojených sil je charakter soudobé bojové činnosti značně složitější. Přijetí dostatečně odpovědného rozhodnutí je spojeno s nutností uvažovat o velkém počtu různých činitelů, které mají zpravidla velmi složitou vzájemnou spojitost. Vztít v úvahu všechny tyto činitele, i když jen kvalitativně a orientačně, je pro velitele těžké. To vše vyvolává naléhavou nutnost využít při řešení nejdůležitějších úkolů vědecké argumentace, vědeckých metod operačního výzkumu, které umožňují najít kvantitativní základ řešení. Přitom se v procesu předvídání berou v úvahu všechny nejdůležitější činitele daného jevu a to nikoli orientačně, kvalitativně, nýbrž dostatečně přesně, kvantitativně. To vše značně zvyšuje kvalitu rozhodnutí a umožňuje je zvolit nejúčinnějším způsobem s přihlédnutím k změněnému charakteru bojové činnosti.

Značné změny charakteru bojové činnosti přinesly značný počet nových úkolů a problémů, při jejichž řešení není možno využít všech zkušeností z minulých válek. Vzniká nutnost vědeckými metodami zobrazit zásadní rysy soudobé bojové činnosti nebo některých operativních úkolů s cílem najít nejúčinnější řešení mnohých nových úkolů a problémů. Neocenitelnou pomocí jsou metody operačního výzkumu, které umožňují vědecky předvídat příští bojovou činnost a řešit nejdůležitější úkoly nejrůznějšího charakteru tím nejlepším způsobem. Metody vědeckého předvídání mají v nové vědě ústřední místo a v dnešní situaci umožňují vytvářet určitý pravděpodobný matematický obraz jednotlivých procesů budoucí činnosti a

tím vyplnit mezeru, způsobenou tím, že nejsou zkušenosti z jaderné války.

Matematické metody operačního výzkumu při řešení praktických úkolů bez zkušeností jsou efektivní a musí doplňovat cvičení a válečné hry.

V operačním výzkumu existují dvě základní metody:

metoda statické analýzy a metoda matematického předvídání.

Principiální rozdíl těchto metod spočívá v tom, že v prvním případě se řeší analýza minulé činnosti a v druhém předvídání budoucí činnosti. V obou případech je cílem najít nejlepší řešení, nejlepší plán budoucí činnosti.

Metoda statické analýzy je metoda aposteriorní, založená na zkušenostech minulých operací. Jsou pro ni nutné statistické údaje a na základě jejich analýzy se hledá řešení. Odtud i název metody — metoda statistické analýzy.

Metoda matematického předvídání je metoda apriorní, která není založena na zkušenostech minulých operací. Tato metoda předpokládá, že zkušenosti z podobných operací neexistují. Řešení se hledá na základě vědeckého předvídání, matematického předvídání očekávaných výsledků budoucí činnosti.

Vznik těchto dvou hlavních metod je podmíněn existencí dvou typů praktických úkolů, které se řeší metodami operačního výzkumu.

První typ je charakterizován tím, že jsou dostačující zkušenosti z některých podobných operací v dalším, tzn. v zásadě zlepšit dříve přijatá řešení.

Druhý typ úkolů je složitější. Je charakterizován tím, že nejsou zkušenosti z podobných operací. Avšak i v tomto případě je třeba najít nejlepší řešení, nejlepší plán operace a její organizace. Metoda matematického předvídání má zvlášť důležitý význam při analýze srovnatelné účinnosti perspektivních systémů výzbroje.

V operačním výzkumu se v současné době projevují dva hlavní směry matematického předvídání:

metoda matematického modelování a metoda hodnocení účinnosti. Mají úzkou spojitost, takže nelze mezi oběma směry určit přesnou hranici. K určení účinnosti se vytvářejí matematické modely.

Při metodě matematického modelování se vytváří matematický obraz celé operace, nebo některé její části s příslušným stupněm podrobnosti. Matematický model se dále zkoumá a zjišťuje se opti-

*) V současné době se řada našich a hlavně zahraničních specialistů pokouší brát v úvahu podobné činitele zavedením systému hodnotících koeficientů.

mální význam těch parametrů operace, jejichž veličinu je možno ovlivňovat; to znamená nalézají se optimální řešení.

Při metodě hodnocení účinnosti se úplný matematický obraz operace nevytváří. Volí se určitý nepřímý ukazatel účinnosti — tj. kritérium účinnosti. Stanoví se matematická závislost tohoto ukazatele na hlavních kvantitativních činitelích operace a dále se zjišťují významy parametrů, které zabezpečují nejvyšší význam kritéria účinnosti a z toho vyplývající největší úspěch operace. Tyto významy parametrů jsou i optimálním řešením daného úkolu.

Metoda modelování je metodou přímou. O charakteru průběhu operace se zde usuzuje podle modelu, získaného na základě matematického popisu hlavních zákonitostí dané operace. Metoda zhodnocení účinnosti je metodou nepřímou. Celé matematické zobrazení operace se nedělá. O úspěchu operace se usuzuje podle určitého nepřímého ukazatele.*) Z praktického hlediska se tyto metody liší též různým stupněm složitosti matematického aparátu a možnostmi jejich realizace na elektronických počítačích. Metoda modelování je z matematického hlediska velmi složitá a je možno ji realizovat zpravidla jen na elektronických počítačích. Metoda zhodnocení účinnosti je dostatečně jednoduchá a může být úspěšně realizována na nevelkých strojích i jednoduchými prostředky. Optimální řešení mohou být při správné organizaci práce nalezena v nejkratší době.

Metody modelování je účelné využít ve velkých štábech a vědeckých ústavech při řešení problémů soudobých operací i při řešení různých aktuálních úkolů soudobé bojové činnosti jako je např. volba optimálního systému výzbroje vojsk nebo jednotlivých vzorů výzbroje, stanovení účelných zásad taktiky, operačního umění a strategie, různých normativů apod. Ve všech těchto otázkách může a musí metoda modelování poskytnout neocenitelnou pomoc vojenskému odborníkovi při vědecké argumentaci podobných řešení.

Metody hodnocení účinnosti lze využít hlavně při řešení různých úkolů ve vedení vojskům v období plánování i v průběhu bojové činnosti při přípravě rozhodnutí. Přibližnost metody je zde bohatě kompenzována rychlostí získání optimál-

ních řešení, která jsou základem rozhodnutí velitele. V některých případech může být tato metoda použita k řešení jiného typu praktických úkolů, které nemají vztah k velení, např. k určení racionálních operačně taktických normativů nebo charakteristik výzbroje. Přesnější řešení těchto úkolů se dosahuje při zkoumání matematického modelu boje a operace.

Metoda matematického modelování se v současné době rozvíjí dvěma hlavními směry: po linii vytváření analytických a statistických modelů.

V analytickém modelu jsou vyjádřeny všechny hlavní kvantitativní faktory operace (operační parametry), spojené analytickými závislostmi v podobě rovnic různého druhu. Systém těchto rovnic je tedy analytickým modelem, který se dále zkoumá s cílem stanovit doporučení o volbě příslušného parametru operace.

Typickým příkladem analytického modelu jsou diferenciální rovnice bojové činnosti (rovnice LANCASTERA) a jejich mnohé obměny.

Dokonce i v nejjednodušší podobě jsou LANCASTEROVY rovnice velmi užitečné pro získání doporučení k řešení celé řady nejdůležitějších operačně taktických otázek.

Je to například vliv poměru sil v počátečním období na průběh bojové činnosti při různém tempu doplňování vojsk obou stran, nebo zjišťování vlivu předstihujiho prvního úderu na průběh další bojové činnosti za různého poměru sil a při různé době předejetí. Kromě toho na základě podobných modelů je možné řešit i méně významné otázky, například problém účelnosti určitého druhu výzbroje nebo výstroje.

Základem statistického modelování je matematická metoda statistického výzkumu, zvaná metoda MONTE CARLO. Charakteristickým rysem metody je její experimentální charakter. Celá operace je souhrnem vzájemně spojených náhodných jevů — prvků modelu. Pro každý jev se stanoví náhodné charakteristiky (zákon rozdělení pravděpodobnosti, jeho parametry atd.). Dále se všechny tyto náhodné jevy experimentálně zpracovávají v matematickém stroji pomocí generátoru náhodných čísel. Každý jev se zpracovává pomocí samostatného bloku, který je současně spojen s ostatními bloky.*) Model

*) U reálných úkolů jich bývá zpravidla několik, nebo se dochází k zobecněnému kritériu účinnosti.

*) Realizace statistického modelu na stroji v podobě jednotlivých bloků je základem názvu této metody modelování — „blokové“.

se potom přehrává tolikrát, kolikrát je třeba získat potřebné výsledky — očekávané významy parametrů operace. Volba optimální varianty se uskutečňuje změnou druhů modelu a srovnáním výsledků. Při velkém počtu základních prvků operace se hypotéza o zákonu rozdělení každého prvku vyjadřuje na základě zdravého úsudku a zpravidla nevyvolává pochybnosti. Statistické modelování se v současné době používá k zobrazení boje, jednotlivých bojových prostředků (např. prostředků PVO, tanků aj.), v případě malých jednotek, tzn. k vytvoření mikromodelů. Metodu je možné použít i k vytvoření modelů bojové činnosti útvarů i svazků; v tomto směru se podnikají teprve první kroky.

Použití metod teorie operačního výzkumu k analýze bojové činnosti je značně obtížné.

Podmínkou úspěšného použití teorie operačního výzkumu je těsná součinnost vojenských odborníků, inženýrů a matematiků. Úkol vojenských specialistů — operátorů spočívá v operačním popisu procesů, se kterými se setkáváme při plánování a organizaci bojové činnosti. Operačního popisu využívají inženýři a matematikové k sestavení matematických algoritmů a programů, realizovaných na elektronických počítačích. Méně složité operační taktické úkoly mohou být řešeny metodami teorie operačního výzkumu nejjednoduššími počítačemi prostředky, nebo i pomocí speciálně zpracovaných tabulek, grafikonů a nomogramů.

Společná práce operátorů a matematiků umožňuje tedy přesně stanovit operační taktické úkoly a správně volit kritéria účinnosti, podle nichž je možné hodnotit výsledky zkoumané bojové činnosti a správně využívat matematických metod ke zkoumání vojenských otázek.

V současné době se metody teorie operačního výzkumu nejvíce používají k propočtům využití bojových prostředků v operacích.

Všechny propočty k použití jaderných, chemických i klasických zbraní různými prostředky úspěšně řeší metody teorie operačního výzkumu. Zvlášť důležitý úkol je zjištění optimálního rozdělení jaderných náloží na objekty nepřítele mezi raketová vojska a frontové letectvo.

Velkou úlohu mají kvantitativní metody u vojsk protivzdušné obrany. Mohou je použít ke zhodnocení bojových možností uskupení sil a prostředků protivzdušné obrany, k získání doporučení na

změnu sestavy příslušných uskupení, k nalezení nejlepších variant bojové činnosti při odražení náletů nepřátelského letectva, a ke zhodnocení bojové účinnosti perspektivních prostředků protivzdušné a protiraketové obrany.

Metodami operačního výzkumu mohou být úspěšně řešeny mnohé operační taktické úkoly: hodnocení radiační situace, bojové použití pozemních vojsk, letectva, válečného loďstva, převozy vojsk všemi druhy dopravních prostředků, týlové zabezpečení atd.

Další vývoj teorie operačního výzkumu a značná pozornost věnovaná této teorii vojenskými odborníky umožňuje značně rozšířit oblast jejího použití v různých oblastech taktiky, operačního umění a strategie.

V teorii operačního výzkumu se používají všechny soudobé matematické teorie, zvláště pak teorie pravděpodobnosti, teorie her, teorie hromadné obsluhy, metody statistických pokusů, lineárního programování aj.

Teorie pravděpodobnosti umožňuje řešit mnohé nejdůležitější otázky vojenství, neboť v bojové činnosti má své místo prvek pravděpodobnosti. Teorie pravděpodobnosti se zabývá zkoumáním zákonitostí v náhodných jevech. Každý důstojník v současné době zná základní vzorce teorie pravděpodobnosti, používané při propočtu:

— pravděpodobnosti zasažení nepřátelského objektu raketou, torpédem, pumou,

— pravděpodobnosti zjištění nepřátelské ponorky,

— matematické naděje ztrát apod. Zákonem rozptylu raket, torpéd, pum a granátů vyplývají z normálního zákona rozptylu, zkoumaném v rámci teorie pravděpodobnosti.

Teorie her zkoumá konfliktní situace, kde dvě strany sledují protikladné cíle. Takové situace vznikají i v průběhu bojové činnosti. Teorie her umožňuje zvolit z velkého počtu možných variant činnosti vlastní strany i nepřítele takovou vlastní variantu (v teorii her se nazývá optimální strategie), při níž efekt (kritérium účinnosti) bude odpovídat významu, ať je činnost nepřítele jakákoli. Použití teorie her umožňuje vyhnout se šablonovitě činnosti, hluboce analyzovat možná protipatření nepřítele a podle nich zjišťovat nejlepší varianty činnosti vlastních sil. Veliký význam má teorie her pro ana-

lýzu bojových možností různých druhů ozbrojených sil.

Teorie hromadné obsluhy zkoumá kvantitativní zákonitosti v systémech hromadné obsluhy. Systém hromadné obsluhy je v této teorii souhrn zařízení a automatů. Do tohoto systému se náhodně dostávají požadavky, očekávají nebo nečekávají pořady obsluhy a opouštějí systém jako uspokojené nebo částečně neuspokojené. Systém hromadné obsluhy tedy zahrnuje vstupní tok požadavků, souhrn obsluhujících zařízení a vystupující tok obslužených a neobslužených (obecně) požadavků. V této teorii se řeší úkoly, které mají důležitý význam i pro vojenskt: jaká je střední doba obsluhy požadavku, jaká je délka řady požadavků, střední procento obslužených požadavků, střední doba očekávání pořadí atd.

Zjišťování závislosti výše uvedených charakteristik na struktuře systému hromadné obsluhy a počtu zařízení **umožňuje teorie získat doporučení na konstrukci systémů obsluhy s danými parametry**. Tato teorie však nedává žádná doporučení o kvalitě obsluhy.

Typickými příklady systémů hromadné obsluhy jsou telefonní ústředny, opravy, námořní přístavy a letiště. Avšak i mnohé jiné druhy bojové činnosti je možné pokládat za systémy hromadné obsluhy, například odrazení náletu nepřátelského letectva protiletadlovými raketami.

Souhrn zařízení obsluhy bude v daném případě představovat protiletadlové komplexy. Vstupním tokem požadavků budou nepřátelské letouny, které „vyžadují obsluhu“, tzn. na ně je nutno zaměřit rakety. Výstupním tokem tu bude tok nepřátelských letounů, které pronikly k objektům a tok sestřelených letounů. Touto teorií bude v uvedené úloze možné určit procento proniknuvších letounů a najít takovou sestavu svazku a jeho PVO, aby byl počet proniknuvších letounů minimální. Zobrazení takového modelu na elektronkovém počítači dovoluje vyčíst množství variant a zvolit z nich ty, které jsou pro odrazení náletu nejvýhodnější.

Metoda statistických pokusů, zvaná též metoda MONTE CARLO, se rovněž používá k modelování bojové činnosti, zvláště na elektronkových počítačích. Idea metody MONTE CARLO spočívá v tom, že se na stroji (nebo jiným způsobem) mnohokrát zobrazuje model zkoumaného procesu, při němž pravděpodobnostní charakteristiky vydávají speciální generátory

náhodných čísel. Potom se vypočítávají frekvence zkoumaných náhodných veličin, které se při několikanásobném opakování pokusů přibliží odpovídajícím pravděpodobnostem.

K pochopení podstaty metody MONTE CARLO uvádím tzv. úkol BUFFALO, který měl vyřešit tento úkol: jaká je pravděpodobnost faktu, že při náhodném bodání jehlou do listu papíru, na němž jsou narysovány rovnoběžné přímky ve stejné vzdálenosti jedna od druhé, přeseke jehla jednu z těchto přímek.

Tento úkol byl řešen teoreticky a pravděpodobnost se ukázala rovnou zlomku, jehož činitelem je jednotka a jmenovatelem význam „ π “, vyjadřující poměr délky obvodu k jeho průměru.

Představme si, že nedovedeme vyčístli toto číslo. Pak je možno uskutečnit statistické modelování — mnohonásobné bodání jehlou do listu papíru. Vyčísleme-li při tom hustotu přetnutí jako poměr počtu přetínání k celkovému počtu bodů, určíme tím jednoduše číslo „ π “.

To je idea, která je základem metody MONTE CARLO. Je možné vytvářet modely složité bojové činnosti, pro níž jsme ještě neznali analytické závislosti a na základě velkého počtu opakování pokusů získat statistické pravděpodobnostní charakteristiky bojové činnosti. V současné době se metody MONTE CARLO zpravidla používá při tvoření statistických modelů bojové činnosti, realizovaných na elektronkových počítačích.

Lineární programování je matematická metoda, umožňující získávat optimální řešení v těch případech, kdy je kritérium účinnosti operace vyjádřeno lineárně od parametrů (na prvním stupni), charakterizujících operaci a samotné parametry jsou spojeny rovněž lineárními omezeními.

Podstatu lineárního programování lze nejlépe pochopit na úkolu o převozech. Řekněme, že máme několik výchozích bodů a několik bodů určení. Z každého výchozího bodu je nutno převést různé množství nákladů do všech bodů určení. Převozy je třeba zplánovat tak, aby jejich celková cena bylo minimální. Kritériem účinnosti v dané operaci je celková cena převozu, která bude lineárně závislá na množství převezených nákladů. Omezení se zde vztahují na množství převáženého nákladu, které bude rovněž lineární. Metody lineárního programování nám dají přímo optimální plán převozu.

POLITICKÉ ZABEZPEČENÍ ÚTOČNÉ OPERACE

Podplukovník Otakar Gembala

Za poslední léta získaly stranickopolitické orgány bohaté zkušenosti. Jejich cílevědomé zevšeobecňování a uplatňování vede k tomu, že se práce stranickopolitických orgánů neustále zkvalitňuje a stranický vliv na práci velitelů a štábů se neustále prohlubuje.

V minulosti bývala řada nejasností o úloze a místu stranickopolitických orgánů na velitelsko-štabních cvičeních. Diskutovalo se v podstatě o dvou skupinách problémů.

Do první skupiny možno zařadit názory, že stranickopolitické orgány nemají na velitelsko-štabních cvičeních co dělat, že jejich pole působnosti je velmi úzké, a proto na tento druh cvičení vysílat jen nezbytný počet politických pracovníků pro práci v provozních jednotkách, ke kulturnímu zabezpečení a k zajištění tisku.

Do druhé skupiny možno zařadit názory, že i stranickopolitické orgány musí na velitelsko-štabních cvičeních cvičit. To je v podstatě správný názor, který je podmíněn správně chápáním obsahem činnosti. Extrémem v minulosti bylo, že se nevycházelo z konkrétní operační situace a na jejím základě se neorganizovala činnost stranickopolitických orgánů. Mnohdy se vymýšlely nálady a názory, „nahrával“ se morální stav apod.; to vedlo k formálnosti a samoúčelnosti stranickopolitické práce.

Dnes můžeme říci, že obě tyto krajnosti byly překonány a po zkušenostech z berlínských událostí a karibské krize, z posledních cvičení KARPATY, KORUNA, ASTRA a SPUTNIK, mají stranickopolitické orgány především v obsahu a zaměření své práce jasno a mohou svou práci dále prohlubovat a rozvíjet.

Velký krok kupředu v tomto směru udělaly především politické správy vševojskových armád. V souladu s metodikou práce štábů armád vypracovaly plány politického zabezpečení útočné operace a ostatní dokumenty, nezbytné pro řízení politické práce a speciální propagandy, které úzce navazují na zpracované mobilizační plány.

Nyní půjde o to, aby se tyto dokumenty nestaly jednou provždy danou šablonou, ale aby se jejich obsahová náplň prověřovala na dalších cvičeních. Tím, že dokumenty obohatíme o další zkušenosti a poznatky, přispějeme k cílevědomosti práce stranickopolitických orgánů.

Na stupni front-armáda se v současné době ukazují tři hlavní směry práce stranickopolitických orgánů, kterými by se měly naše zkušenosti dále rozvíjet:

- a) cílevědomé rozpracovávání a promýšlení obsahu, forem a metod předpokládané činnosti stranickopolitické práce, zejména v počátečním období války,
- b) další rozpracovávání obsahového zaměření forem a metod práce při řízení speciální propagandy, zejména v počátečním období války,
- c) cílevědomá příprava stranickopolitických orgánů k činnosti a zabezpečení těch úkolů, které jsou specifické pro konkrétní operační cvičení.

V každém případě musíme naši pozornost věnovat tomu, aby předpokládaná činnost stranickopolitických orgánů byla úzce spjata s operační situací, vycházela z ní a navazovala na ni. A nejen to, stranický vliv se musí projevit především v hodnocení, přípravě a v plánování operace. V průběhu operace bude práce stranickopolitických orgánů směřovat k správnému pochopení a důsledné realizaci rozhodnutí velitele.

Práci stranickopolitických orgánů a stranických organizací těsněji přimknout k práci štábů.

Výsledky posledních velitelsko-štábních operačních cvičení potvrdily, že štáby úkoly operační přípravy většinou dobře plní. Získaly bohaté zkušenosti z plánování a vedení operací.

Nemalou zásluhu na těchto výsledcích mají především komunisté - pracovníci štábu a stranické organizace na štábech. Stranické organizace v duchu úkolu RMNO přimkly úzeji svou činnost k problematice práce štábu, především k operační přípravě.

Úroveň, na kterou se naše štáby vypracovaly, zvyšuje i nároky na kvalitu stranickopolitické práce i na kvalitu práce politických pracovníků a stranickopolitických orgánů.

Štáby podstatně zrychlily plánování operace. Na posledních cvičeních dokázaly zkrátit čas na plánování operace až o ¼. Významným krokem vpřed je vypracování a ujednacení metodiky práce štábů frontu a armád. V souvislosti se zdokonalováním metodiky se ukazuje nutnost nejen metodiku práce štábu dále rozpracovávat, ale také vychovávat pracovníky štábu k disciplinovanému podřizování se jejím časovým a obsahovým požadavkům.

Dnes již není problém předkládat velitelům reálné podklady pro rozhodnutí. Při informačních zprávách se kladně projevují takové vlastnosti, jako je rychlost, pohotovost, samostatnost myšlení.

Stranickopolitické orgány by měly však více usilovat o to, aby podklady pro rozhodnutí se hlouběji promýšlely z hlediska času a vlastních možností. Často jsme se setkali, že se nediferencuje hodnocení kvality, připravenosti a bojeschopnosti vlastních divízi. Je např. zřejmé, že nově zmobilizovaná divize bude mít jinou úroveň bojeschopnosti, než kádrová divize apod.

Zvláštní pozornost je třeba věnovat správnému chápání útočné operace bez použití jaderných zbraní. Velitelé, političtí pracovníci i štáby musí pochopit, že operace bez použití jaderných zbraní není prostým návratem k zásadám, které byly platné v době, kdy jaderné zbraně nebyly známy, že nejde o mechanické používání zásad a zkušeností z Velké vlastenecké války, což se na některých štábech a jejich odděleních začalo projevovat.

Skutečnost, že ve výzbroji soudobých armád jsou jaderné zbraně, se odráží jak v plánování, tak i při vedení operace. Ve-

litelům a štábům musí být jasné, že základem plánování je plán s použitím jaderných zbraní, že stálým požadavkem je dosahovat vysokého útočného tempa a že boj s prostředky jaderného napadení nepřítel je stálý úkol. Prostředky jaderného napadení se nepřetržitě vyhledávají a ničí všemi klasickými prostředky přesto, že nepřítel dosud jaderných zbraní nepoužil. Nejdůležitějším a nejsložitějším úkolem je včas odhalit příznaky použití jaderných zbraní nepřitelem a rozhodnout se k vlastnímu zdrcujícímu hromadnému úderu. Do této doby jsou konvenční zbraně, pozemní síly a letectvo hlavním prostředkem ničení nepřítel.

Problémy operace bez použití jaderných zbraní se všude plně nechápou; a i když ojediněle, projeví se i nesprávné názory. Jako příklad je možné uvést tento názor: „Připravujeme-li dnes naše vojska a štáby k boji bez použití jaderných zbraní, nechali jsme si tuto variantu nepřitelem vnutit. My se jen přizpůsobujeme a naše doktrína se rozvíjí jen na základě rozvoje doktríny protivníka, který je k boji bez použití jaderných zbraní lépe vycvičen i vyzbrojen.“

Někteří pracovníci materiálního úseku nepochopením podstaty vedení boje bez použití jaderných zbraní nesprávně řešili některé situace, zvláště v prvním období operace počátečního období války. Určitá nevěra v možnost a realnost zahájení války bez použití jaderných zbraní vedla v praxi k určitému nedocenení nároků, které pro materiálně zásobovací orgány vznikají — např. nutnost přísunu většího množství některého druhu materiálu, zejména munice apod. Naproti tomu určitá absolutizace boje bez použití jaderných zbraní by mohla mít vliv na pozdní rozvoji zásobovacího systému a vytvoření nedostatečných rezerv pro přechod na boj s použitím jaderných zbraní.

Vedle těchto problémů jsme se setkali na posledních cvičeních s řadou dalších důležitých otázek vojenskopolitického charakteru, které by měly být v popředí zájmu stranickopolitických orgánů. Projeví se například tendence přeceňovat techniku kapitalistických armád a jejich možnosti.

Pozornost zasluhuje i správné politicky docenovat určitá rozhodnutí. Například rozhodnutí o zničení větších přehrad na vodních tocích, není-li všestranně zváže-

no, může nepříznivě ovlivnit činnost vlastních vojsk. Předčasné rozhodnutí může vážně ohrozit útočné tempo vlastních vojsk (budou strženy mosty, rozbahni se údolí, odkryjí se strmé břehy apod.). V určité situaci bude tudíž nutné rozhodnout se k ochraně některých přehrad i na území nepřítel.

Uvádím tyto problémy jako příklady, které nás vedou k tomu, že pochopení podstaty útočné operace bez použití jaderných zbraní i řada dalších problémů útočné operace vyžadují tvůrčí přístup k řešení nových otázek vojenské vědy. Stranickopolitické orgány mají v rozvoji tvůrčího myšlení významnou úlohu. S jakým úspěchem stranickopolitické orgány tento úkol splní, závisí na každém politickém pracovníkovi, který pracuje ve štábech. Úroveň práce štábu je základem

promyšlené koncepce práce politických pracovníků. Z ní vyplynou hlavní obsahové otázky, kterým budou především věnovat pozornost.

Úroveň práce našich štábů a ujasnění obsahových otázek jsou současně významným východiskem pro stranickopolitické orgány při určování koncepce vojensko-odborného růstu politického aparátu vyšších stupňů.

Důležitý úkol spočívá v pomoci upevňovat a rozvíjet pozitivní vlastnosti práce štábu a jeho jednotlivých pracovníků. Předcházet tomu, aby zběhllost a zkušenosti štábů nepřerostly v rutinu a šablonovitost; důsledky by škodily rozvoji operačního myšlení. Úkoly v tomto směru může splnit jen takový stranický pracovník a funkcionář, který má kromě jiných i vysoké vojenské odborné vědomosti.

Čím náročnější a složitější úkoly, tím intenzivnější stranická práce

Problémy, které výrazně vystoupily do popředí na cvičeních, úkoly spojené s dalším rozvojem operačního umění, péče o rozvoj operačního myšlení štábů, to vše umožňuje udělat závěr, že jde o problémy, ve kterých je nezbytné cílevědoměji uplatňovat stranický vliv.

Nejsložitější je, jak vyplývá ze zkušeností politických správ svazů, najít v obsahu práce správné proporce při řešení vojenskoteoretických otázek a úkolů, které vyplývají z bezprostředních potřeb štábu.

Dosavadní zkušenosti ukazují, že těžiště práce politických správ spočívá především v zajišťování bezprostředních úkolů. Tím nechci říci, že podceňuje teoretická příprava; to neodpovídá skutečnosti. Jde však o to, abychom v potřebné míře dovedli hlouběji postihnout politické aspekty při řešení operačních otázek.

V přípravném období vycházela stranická práce ze zkušeností dřívějších cvičení a z problémů, které se vyskytly na jednotlivých odděleních nebo složkách štábu.

Těžiště bylo položeno na sladění práce kolektivu jednotlivých oddělení a skupin a na sladění práce celého štábu. Za celkovou přípravu odpovídali jednotliví komunisté, především náčelníci. Tím byl cílevědomě připraven každý jednotlivec z hlediska jeho zařazení.

Stranická organizace a stranickopolitické orgány operativně a rychle řešily vzniklé problémy a těžkosti. Jejich čin-

ností se dosáhlo vzájemného pochopení pro práci a úkoly celého štábu. Odpadla tím nervozita a hlavně nezdravý patriotismus jednotlivců i oddělení.

Kladem stranické práce bylo, že nezůstávalo jen u výzev a hesel. Pozorost věnovala odborné připravenosti a znalosti, které se v dané etapě od pracovníka kolektivu vyžadovaly. S větší cílevědomostí se pracovalo i s odborným aktivem pracovníků štábů. Pracovníci politické správy úzce spolupracovali s jednotlivými základními organizacemi a tak uplatňovali zásadu přímého řízení ZO KSC na štábech politickými správami.

V intenzivní masové politické práci byli příkladem sami náčelníci a vedoucí funkcionáři politických správ. Kladně se to projevilo v tom, že jednotlivé problémy a vzniklé těžkosti se řešily na místě; do práce to zanašelo klid, rychlost a přesnost.

Nové rysy v práci stranickopolitického aparátu a stranických organizací spolu s osvědčenými a dříve již používanými formami práce vytvářely příznivé předpoklady pro úspěšnou práci celých štábů. Zvlášť dobré zkušenosti v tomto směru získala politická správa jednoho svazu. Politická správa se důsledně řídila zásadou, kterou si stanovila — „kritériem účinnosti stranickopolitické práce jsou konkrétní výsledky, dosažené při cvičení“. Pro štáb této armády byly charakteristické následující rysy:

— činnost štábu probíhala podle pře-

dem vypracované metodiky, která byla dobře sladěna s prací nadřízeného štábu a podřízena konkrétní situaci,

— štáb usiloval o důsledné dovádění rozkazů k podřízeným,

— štáb měl neustálé spojení všemi druhy pojiček a to umožnilo veliteli nepřetržité velení,

— štáb měl neustálé informace o situaci, mohl pracovat s předstihem. Měl dostatek času na všestranné posouzení situace a na přípravu správných a reálných rozhodnutí,

— na všech pracovištích štábu byla vysoká organizovanost a klid. To vytvářelo dobré podmínky pro součinnost a pro iniciativní a samostatné jednání jak náčelníků oddělení, tak jednotlivých pracovníků,

— smysl pro nové, směle zavádění malé mechanizace a využívání všech dostupných i jednoduchých prostředků, které práci štábu usnadňovaly.

Porovnáme-li charakteristické rysy práce tohoto štábu s hlavními obsahovými úkoly plánu práce politické správy a celostátního výboru zjistíme, že jsou úzce spjaty. Výsledky se dostavily proto, že jak práce velitele a NS, tak i stranická práce směřovala k jednomu cíli, i když pro jeho splnění pracoval každý svými vlastními metodami.

Vedle těchto kladných a progresivních metod práce se ukázaly i některé nedostatky.

Ve všech štábech se projevila značná rozdílnost v aktivitě jednotlivých základních organizací strany. Ukázalo se, že největší aktivita ZO KSČ a jednotlivých komunistů byla zpravidla v těch organizacích, které byly pracovně nejvíce zatížené. Šlo především o operační oddělení, oddělení průzkumu a spojovací oddělení. Tyto ZO KSČ řešily problémy energicky, rychle a účelně. Naproti tomu s nářky na nedostatek času na stranickou činnost jsme se setkávali zpravidla na méně zatížených odděleních a složkách.

Stranickopolitický aparát by měl být iniciátorem a organizátorem toho, aby nové progresivní zkušenosti a metody práce účinně, rychleji a cílevědoměji uváděl do života. Příčiny, proč tomu tak není, spočívají často v tom, že někteří političtí pracovníci nejsou na takové odborné úrovni, aby byli schopni včas postihnout a rychle prosadit, co je v dané době progresivní a správné.

Zkušenosti ze cvičení potvrdily, že je třeba s větší smělostí a odvahou zavést

do přípravy politických pracovníků podle jednotlivých stupňů více operační přípravy a nebát se nechat stranické pracovníky po určitou dobu pracovat v některých odborných funkcích, aby načerpali zkušeností. Nemám zde na mysli formou dlouhodobých stáží, ale např. zařadit pracovníka stranickopolitického orgánu na jednotlivá cvičení do konkrétních funkcí na operačním oddělení nebo oddělení průzkumu a na druhé straně některého pracovníka štábu zařadit na stranickopolitický orgán. Vzájemné poznávání — to je jedna z možných cest, jak práci zkvalitňovat.

Avšak názor, že jen odborná příprava politického pracovníka je hlavní cestou, jak zkvalitnit stranickopolitickou práci na štábech, je jednostranný.

Hlavní a základní náplní práce politického pracovníka je pracovat s lidmi, rozumět jim, znát politiku strany, lidem ji vysvětlovat, získat je pro její plnění a dovedně využívat zkušeností ostatních komunistů na štábech. Tam, kde nestačí vědomosti vlastní, umět se opřít o znalosti a zkušenosti odborníků.

Cenné zkušenosti získali v tomto směru na politické správě dalšího svazu. V praxi si ověřili, že nepřetržitý stranický vliv na práci štábu má své určité základy a možno-li nazvat zákonitostí. Je založen:

— na pevné struktuře, která odpovídá práci jednotlivých oddělení štábu v politických podmínkách na všech místech velení (VS, PVS, TVS),

— na promyšleném obsahu práce celostátního výboru a všech ZO KSČ, spjatém s úkoly štábu po celou dobu cvičení,

— na denním obsahovém a organizačním řízení vedoucích stranických skupin a předsedů ZO KSČ — ne formou porad, ale osobní instruktaží na místě,

— na pružné stranické informaci,

— na důsledném vyřizování všech připomínek a návrhů komunistů i bezpartijních,

— na soustavném zobecňování a popularizování nejlepších zkušeností z práce štábu,

— na iniciativě, zkušenostech a schopnostech stranických funkcionářů při zabezpečování konkrétních úkolů na jednotlivých pracovištích v dané operační situaci,

— na volbě nejvhodnějších forem stranické práce. Vedle politických informací, poslechu rozhlasu, čtení tisku a náročné agitace se nejvíce osvědčily krátké besedy na pracovištích

- při nově vzniklých situacích,
- při řešení složitých otázek, které vyžadovaly větší vypětí,
- ke kontrole přijatých usnesení,
- k vyhodnocení práce v jednotlivých etapách operace a zadávání stranických úkolů jednotlivcům nebo skupinám komunistů,
- na stranickosti v práci náčelníků,

Cílevědomě rozpracovávat a promýšlet obsah, formy a metody předpokládané činnosti stranickopolitických orgánů v útočné operaci

Ze zkušeností, které stranickopolitické orgány získávají při operačních cvičeních, vyvozujeme závěry pro práci v útočné operaci počátečního období války. Správně stanovit obsah předpokládané činnosti stranickopolitických orgánů v této operaci vyžaduje nejen cílevědomě soustřeďovat zkušenosti z operačních cvičení, ale především dokonale zvládnout zásady plánování a řízení útočné operace v počátečním období války.

Zejména stranickopolitické orgány svazů získaly v tomto směru cenné zkušenosti a reálnou představu o možném průběhu útočné operace.

Na základě toho je možné stanovit tyto hlavní úkoly stranickopolitické práce v útočné operaci počátečního období války.

1. Úkolem stranickopolitické práce je vysvětlovat význam a smysl prohlášení ÚV KSČ a vlády ČSSR a možnostech vzniku válečného konfliktu a o spravedlivém charakteru války z naší strany. Vychovávat velitelský sbor a vojáky k věrnosti KSČ a věci socialismu, posilovat důvěru v sílu a nepřemýšlitelnost socialistického tábora.

Zabezpečit, aby hlavní silou v politicko-vojenské práci a mobilizaci bezpartijních byly ZO KSČ. Dosáhnout toho, aby všichni komunisté byli příkladem v boji za správné vysvětlování a pochopení politiky strany i náročných úkolů.

2. V duchu hesla „Bojový rozkaz je úkolem vlasti a musí být včas, přesně a bezpodmínečně splněn“, soustavně prohlubovat morálně bojové vlastnosti vojáků, zvláště kázeň při plnění bojových úkolů. Vychovávat vojáky k vysoké bdělosti a ostražitosti, k nenávisti nepříteli, dovezené až k odhodlání zničit nepřítel i za cenu nasazení vlastního života. U všech příslušníků, především u velitelů a pracovníků štábů neustále upevňovat a rozvíjet odvahu, smělost, iniciativu, rychlost, přesnost, rozhodnost a samostatnost.

kteří vytvářejí podmínky pro stranickou činnost.

Zkušenosti přesvědčivě vyvracejí dřívější názory, že na cvičeních je stále tak zaneprázdněn, že na stranickou práci není čas. Vychází ze těchto zkušeností, budeme v budoucnu trvat na obecně platné zásadě — čím náročnější a složitější úkoly, tím intenzivnější stranická práce.

Získat přehled o příkladech bojového mistrovství a rozšiřovat je ve vojscích. Vojáky, kteří se v boji vyznamenali svými činy, prokazují oddanost KSČ a vládě, iniciativně navrhnout k vyznamenání a mimořádnému povýšení.

Seznamovat vojáky s úspěchy vlastních vojsk i bratrských armád na frontě a využívat jich k upevnění bojového ducha. Za nejúčinnější prostředek proti panice a strachu, zejména při použití jaderných zbraní, považovat vysokou organizovanost a kázeň, soustavné a náročné velení, dovedné využívání všech prostředků ochrany proti zbraním hromadného ničení a trvalou pohotovost všech jednotek.

3. Zabezpečit pochopení všech rozhodnutí a rozkazů velitele a jejich rychlé, včasné a kvalitní rozpracování na všech stupních velení. Pečovat o vysokou úroveň součinnosti uvnitř štábu i mezi nimi, o rychlé předávání zpráv, zejména o nepříteli a jeho prostředcích jaderného napadení.

4. Nepřetržitě sledovat vliv války na maršálně politický potenciál nepřítel a využívat prostředků speciální propagandy k podlamování vůle protivníka k odporu. Podněcovat snahu nepřátelských vojáků i civilního obyvatelstva ukončit co nejdříve válku, zbavovat je strachu ze zajetí a okupace a ukazovat jim možnosti mírového života na osvobozeném území.

Včas informovat štáby a jednotky o morálce bojujících vojsk nepřítel. Zajistit včasnou informaci vlastních vojsk o charakteristice nepřátelského prostoru a stanovit zásady chování našich vojáků na obsazeném území.

Sledovat obsah a směr psychologické války nepřítel, vyhodnocovat její možný vliv a včasnou kontrapropagandou likvidovat případné následky.

5. Uplatňovat stranický vliv na kádrové doplňování velitelského sboru a navrhovat do funkcí důstojníky a generály,

kterí prokázali vysoké morálně bojové vlastnosti a organizační schopnosti. Doplňovat a správně rozmísťovat politický aparát.

Rozvíjet politickou práci u záloh, informovat je o situaci a úkolech, uplatňovat stranický vliv při jejich zařazování do jednotek.

Pečovat o soustavné doplňování a akceschopnost stranických organizací; nejlepší příslušníky štábů a jednotek přijímat do strany a mít přehled o rozmístění komunistů.

6. V materiálně technickém zabezpečení vést příslušníky týlu k zodpovědnosti všestranně zabezpečit bojující vojska materiálem všeho druhu a včas opravovat bojovou techniku; ve zdravotnickém zabezpečení pečovat o raněné, zvláště při likvidaci následků jaderného napadení.

* * *

Při dalším získávání zkušeností a pracování těchto otázek je nutné věnovat pozornost

— především zdokonalování forem a metod práce stranickopolitických orgánů v jednotlivých etapách útočné operace. Zvláště k tomu, jak nejlépe zajistit, aby úkoly pronikly včas a v nezkrácené podobě k podřízeným štábům a stranickopolitickým orgánům,

— realitě dokumentů, vypracovávaných pro předpokládanou politickou práci, především z hlediska časových možností pro plánování a vedení útočné operace.

V průběhu útočné operace nebude mít stranickopolitický orgán čas na svolávání porad a seminářů. Hlavní metodou práce stranickopolitických orgánů, frontem počínaje, bude především osobní styk pracovníků jednotlivých stupňů. Tím více vynikají nároky na jejich připravenost a schopnost úkoly rozpracovávat, přenášet a pomáhat na místě realizovat.

Taková metoda práce zároveň vyžaduje správně rozmístit pracovníky stranickopolitických orgánů na jednotlivá místa velení. Zkušenosti potvrdily účelnost mít pracovní skupiny jak na VS, tak na PVS a TVS.

Rozestavení kádru na jednotlivá místa velení je dosud otázka otevřená, diskusní a není možné dát na ni jednou provždy platnou, neměnnou odpověď. Rozmístění pracovníků ovlivňuje především úkol, konkrétní situace, kádrové možnosti a další činitelé.

Možné řešení:

Na VS — náčelník stranickopolitického orgánu a skupiny 4 — 6 pracovníků podle počtu podřízených politických orgánů. Skupina vede pracovní mapu s nejnovějšími zprávami o situaci na frontě. Na základě vzniklé situace a rozhodnutí zpracuje doplňující směrnice pro podřízené stranickopolitické orgány, udržuje styk s hlavními odděleními štábu a podle potřeb vyjíždí k podřízeným stranickopolitickým orgánům a plní operativní úkoly.

Na PVS — 1 — 2 pracovníci, kteří mají přehled o situaci a o úkolech, uložených podřízeným stranickopolitickým orgánům. V případě potřeby přebírají řízení stranickopolitického orgánu.

Na TVS — Hlavní část pracovníků stranickopolitického orgánu, kteří plní úkoly stranické informace, připravují různé materiály pro podřízené stranickopolitické orgány, volená stranická komise apod.

Kromě nich je zde zbytek pracovníků 1. a 2. odd., kteří pracují především v jednotkách.

Aby příprava stranickopolitických orgánů pro práci v polních podmínkách byla cílevědomá a odpovídala současným požadavkům a podmínkám soudobé operace, je účelné přijmout i některá organizační a kádrová opatření.

Ze složitých a zvláštních podmínek útočné operace vyvozujeme praktické závěry, především pro přípravu lidí. Na operačních cvičeních budou cvičit všichni, kteří jsou pro práci ve stranickopolitickém orgánu předurčení. Nelze improvizovat, ale naopak docílit toho, aby se během prvních 2—3 let všichni pracovníci stranickopolitických orgánů stupně frontu a armády seznámili s problematikou práce v polních podmínkách.

Pro politického pracovníka musí být morální cti a povinnosti politicky pracovat v jakékoli bojové situaci. Ten, kdo tomuto požadavku nevyhoví, nebude jej respektovat a sám neprojeví dostatek vlastní iniciativy, je jen jednostranně připraven a je otázka, zda může bez znalosti problematiky politické práce v poli pracovat na různých stupních stranickopolitických orgánů i v míru. Pro cílevědomou perspektivní přípravu pracovníků stranickopolitických orgánů musíme vytvořit i nezbytné časové, obsahové i materiální podmínky.

Přechod vodního toku v armádní útočné operaci

Podplukovník Karel Pezl, podplukovník František Grainer

Přechod vodního toku v útočné operaci je jednou z trvalých činností vojsk zejména na západoevropském válečném území. Tato zvláštnost vyplývá z hustoty vodních překážek na válečném území a vstiskuje útočným operacím typický charakter. Každý den na hlavním operačním směru budeme překračovat alespoň jeden vodní tok, který svým charakterem je terénní překážkou.

Příprava, organizace a řízení přechodu vodního toku je proto stálou součástí velení vojskům.

Naše předpisy rozdělují přechod vodního toku podle způsobu přípravy na přechod vodního toku z chodu a s plánovitou přípravou.

Toto rozdělení se týká možnosti taktického způsobu překonávání vodní překážky. V operačním měřítku považujeme přechod vodního toku z chodu za základní a jediný možný způsob, odpovídající soudobým podmínkám operace.

V útočné operaci nebude mít vodní překážka stejnou hodnotu v celém pásmu a nebudeme nuceni ji překonávat současně, poněvadž průběh fronty v pásmu armády nebude lineární. Zejména při střetném sražení mohou jednotlivé svazky překonávat tentýž vodní tok ve svém úseku v časovém odstupu až do 12—16 hodin. Kromě toho vodní tok, který na délce 100 km (zvláště menší řeka) zdvojnásobuje svou šířku, může pro jednotlivé svazky v jejich úseku násilného přechodu vytvářet překážku odlišného charakteru.

Tyto zvláštnosti podtrhují význam a nutnost manévru sil na směrech již při boji o vodní překážky a budou jedním z nejtypičtějších znaků armádního stupně.

Obdobně i skutečnost, že během operace dochází k podstatnému odtržení tankových svazků od hlavních sil armády, bude i přechod vodního toku řešen zpravidla v určitém prostoru v delším časovém průběhu a v různé taktické situaci.

Přechod jednoho vodního toku v rámci armády není tedy jednorázový, krátkodobý proces, ale bude zpravidla probíhat v závislosti na charakteru operace 12 až 16 hodin, někdy i více.

To prakticky znamená, že v době, kdy dokončujeme přechod jedné vodní překážky, upřesňuje se rozhodnutí pro přechod další.

Ze schématu vyplývá, že tato doba je krátká a že nelze stejnými technickými prostředky přepravy zabezpečovat přechod dvou řek za sebou.

Zásadu přechodů vodního toku z chodu v armádní útočné operaci zvýrazňuje skutečnost, že velitel armády má v současné době dostatek sil a prostředků, aby vytvořil podmínky 1—2 svazkům k přechodu vodního toku z chodu.

Dostřel a účinnost arb, vojskových raket, bojový dolet a možnost stíhacího bombardovacího letectva i rozsáhlé možnosti použití operačních a taktických

Schéma

	D2					D3			
	Č+	6	12	18		6	12	18	
td 1 sledu					Doba pro upřesnění úko- lů a zabezpe- čení přechodu další překážky				
prostředky A									
druhý sled									
zálohy									
týly A									

výsadek v jednotě sladěného úsilí štábu armády vytvářejí ty nejpriznivější podmínky pro rychlá tempa útoku bez ohledu na charakter vodních překážek.

Štáb armády se zaměří na současně probíhající etapy bojové činnosti, a to boj na přístupech k vodnímu toku, boj na vodní překážce a boj se zálohami, které mohou ovlivnit boj za řekou.

Všechny úkoly plní armáda **současně** a vždy ve prospěch nejúspěšnějšího svazku.

Boj o přístupy k řece má zpravidla charakter rozvíjení útoku, nebo útoku z chodu na zaujatou obranu. Budeme ničit taktické prostředky jaderného napadení, bránit manévru operačně taktickým prostředkům, ničit nepřítele po částech a zvláště se snažit zabránit mu vyvést síly k využití výhodných obranných vlastností řeky. Proto bude rozhodující, aby silné PO (zvláště zesílenými tankovými pluky) rychle pronikly sestavou nepřítele, obešly jeho ohniska odporu a i za cenu širokého manévru vyšly do jeho týlu na nejvhodnější přechody řeky. Přitom s plnou rozhodností využijeme úderů ovr.

Mimořádné úsilí věnujeme ničení prostředků jaderného napadení, zvláště letectvem a rozhodnému taktickému manévru tankových svazků.

Tento boj budeme řídit zpravidla z PVS, přimknutého do bojových sestav tankových divizí.

Boj o získání přechodů přes vodní překážku v době do příchodu hlavních sil k řece je jedním z důležitých opatření štábu armády pro zabezpečení vysokého tempa útoku. Bude uskutečňováno zpravidla dobytím nejvhodnějších přeprav na rozhodujícím, nejúspěšnějším směru armády taktickými nebo operačními výsadky. Předpokládáme, že v průběhu armádní operace použijeme výsadek s tímto cílem i na několika vodních tocích, především v součinnosti s tankovými svazky.

Při volbě prostoru, který má výsadek obsadit a udržet, je nutné vyhodnotit nejvhodnější místo pro vlastní přepravu, především z hlediska odolnosti proti jaderným úderům nepřítele. Zvláštní význam zde nabývají podvodní přepraviště (zejména vzhledem k charakteru bojové techniky td), mající vysokou odolnost a postačující kapacitu pro hlavní bojové prostředky.

Bude účelné, aby část výsadku po splnění úkolu (zničení nepřítele v prostoru vysazení a ovládnutí určených objektů) vedla aktivní bojovou činnost do týlu nepřítele v těsné součinnosti s údery a vojsky útočícími čelně.

Zvláštní pozornost musíme věnovat složitým otázkám **organizace výsadku**

a jeho všestrannému zabezpečení. I když hlavní opatření musíme připravit již v období plánování výsadku, přesto řadu opatření budeme upreshňovat a často i měnit podle vývoje operace. Všechna opatření musíme řešit s potřebným předstihem již na dalekých přístupech (v předcházející den) a trvale zabezpečit vysokou a neselhávající úzkou součinnost se štábem frontového letectva prostřednictvím leteckých operačních skupin.

Štáb armády je povinen všestranně zabezpečit vysazení a podporu boje výsadku. Po získání potřebných průzkumných údajů, trvale sledovaných a ověřovaných, má pro celkovou úspěšnou činnost výsadku závažný význam včasné ničení nepřátelských prostředků jaderného napadení a bližších záloh v dosahu účinného působení na prostor bojové činnosti výsadku. Kromě ničení prostředků PVO (zejména PLŘS HAWK), letectva, operačně taktických prostředků jaderného napadení tu budou především tankové a mechanizované útvary v dosahu do 60–80 km od místa činnosti taktického výsadku. Tuto činnost ovlivní rozhodujícím způsobem úder armádními raketami a trvalá činnost letectva v prostoru činnosti výsadku.

Štáb armády musí pozorně sledovat situaci po vysazení a včas účinně pomáhat boji výsadku. Důležité je udržet s ním nepřetržitě spojení. Osvědčuje se organizovat VKV, spojení výsadku s VS armády pomocí PRM ve vrtulnících. Tím má štáb možnost ve složité situaci včas podporovat výsadek a organizovat doplňkovou součinnost s vojsky, útočícími čelně.

Boj se zálohami a operačními prostředky jaderného napadení je charakteristický úkol armádní raketové brigády. Včasné ničení nepřítelů ještě před příchodem do prostoru bojové činnosti vytváří výhodné podmínky pro přechod řeky a rychlé rozvíjení útoku po jejím překonání. Nejúčinnější forma je skupinový jaderný úder armádní raketové brigády a frontového letectva ve vhodných podmínkách zvýšené plošné hustoty cílů. K úspěšnému splnění tohoto úkolu musíme mít přesné a včasné údaje od průzkumu, abychom získali časový předstih k organizaci skupinového úderu, k včasné taktické a technické pohotovosti arb a k rozpracování součinnosti s frontovým letectvem.

Úspěch práce štábu armády závisí především na sladění současných úkolů vojsk armády a na správné volbě proporcí vynaloženého úsilí rozhodujících prvků operační sestavy armády k zabezpečení tohoto úkolu.

Zvláštní pozornost při přechodu vodního toku v armádě musíme věnovat **rozdělení a manévru přepravními prostředky**, zejména mostovými soupravami.

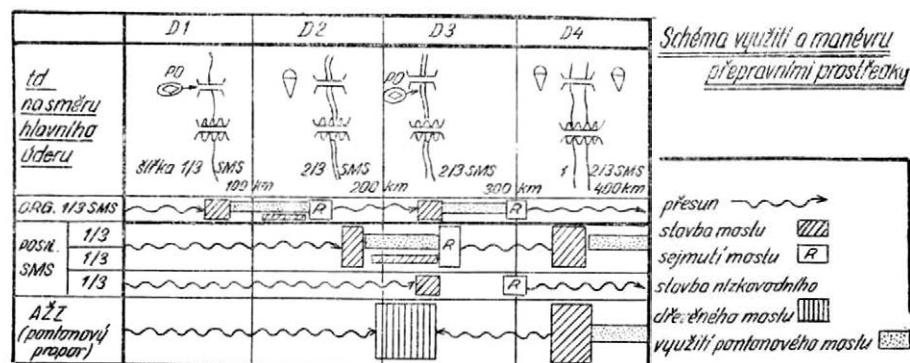
Dodržet vysoké tempo útoku předpokládá mít na vodní překážce dvě mostová přepraviště pro každý svazek. Proto je nutné, aby byl svazek zabezpečen na dvě za sebou následující vodní překážky tak, aby byl s to na každé z nich zřídít jednu mostovou přepravu. Proto bude jedním z hlavních úkolů dobýt rozhodnou činností PO a výsadkových jednotek nejméně jedno mostové přepraviště. Přitom charakter vodních toků vyžaduje pro přemostění průměrně $\frac{1}{3}$ – $\frac{2}{3}$ SMS. Větší vodní toky vyžadují kromě organických a posilových pontonových jednotek zesílení manévrem armádní ženíjní zálohy (pontonový útvar).

Vycházíme-li z této střední kalkulace, měli bychom zesilovat svazky prvního sledu $\frac{2}{3}$ až 1 SMS ihned se zahájením operace a tak zabezpečit možnosti samostatného řešení přechodu silami svazků. Pro zesílení svazků vydělíme tudíž asi 2 mostové soupravy s příslušnými jednotkami pro stavbu. Kromě toho musíme mít v armádě potřebnou zálohu k zesílení divize druhého sledu při zasazení, k stav-

bě armádních přeprav na širších řekách a k úhradě ztrát v pontonových útvorech prvního sledu.

Mimořádný význam v armádních podmínkách má obnovování **pontonových souprav** po jejich zasazení. Zpravidla bude potřeba každou pontonovou soupravu zasazovat ob den na nové vodní překážce. Řadu mostů v pásmech svazků prvního sledu budou však využívat pro přesuny armádní prostředky, druhé sledy armády a těž frontové zálohy (týly). Je proto nutné v maximálně krátkých lhůtách směniti tyto zasazené soupravy, a to zpravidla zřízením nízkovodních dřevěných mostů nebo mostů z jiného místního materiálu (kolejnice, ostatní profilované železo apod.). Tyto budou stavět jednotky, které zřídily plovoucí most, popřípadě armádní ženijní (pontonové) útvary nebo silniční útvary. Směnu nebo ponechání plovoucího mostu předvídáme již v Plánu ženijního zabezpečení. Bude-li nutné, aby divize ponechala plovoucí most na řece, pak ji to uložíme již v odborném nařízení a přidělenou jednotku a prostředky jí předurčíme výhradně pro tento úkol s tím, že pak přejdou do podřízenosti armády. Bude-li svazek pokračovat další vodní tok, pak jej pro tento úkol zesílíme novými prostředky.

Schéma časového využití pontonových souprav ukazuje na důležitost jejich rychlého manévru. Ten musí být zabezpečen kromě včasného uvolňování souprav i jejich správným zařízením na čela hlavních sil v divizích, do předsunutých oddílů, vedením armádních záloh těsně za prvosledovými svazky a v některých případech i v jejich sestavě. Je výhodné určovat pro přesun přepravních prostředků samostatné komunikace a před vodní překážkou i čáru, od které mají přepravní prostředky přednost v postupu.

PROSTŘEDEK	25%	50%	75%
ORG 1/3 SMS			
po- sil. 1/3			
SMS 1/3			
AŽZ (pontonový praporek)			
Průměr, využití *	65%	19%	11%

Schéma časového využití pontonových jednotek

přesuny →
 stavba a snižení využití mostu [diagonal lines]
 * Vše na přesuny jsou zahrnuty i ostatní úkoly plněné pontonovými jednotkami jako:
 výroba prvků pro NDM,
 úprava komunikačních zón
 apod.

Zvláštnosti v plánování přechodu vodního toku štábem armády

V souhrnu lze celková opatření štábu armády k zabezpečení plynulého překonávání vodních překážek takto:

- a) reálné rozdělení pontonových přepravních prostředků a manévr jimi v průběhu operace,
- b) rozpracování speciálních úkolů pro včasné dobytí přeprav,
- c) plánování přechodu přes jednotlivé vodní překážky.

ROZDĚLENÍ A MANÉVR PŘEPRAVNÍMI PROSTŘEDKY

Charakter vodních překážek, jejich počet a geografická situace v pásmu armády vyžaduje vzhledem k předpokládanému tempu operace — reálnou rozvahu při rozdělení přepravních prostředků a ženijních sil vůbec. Nechceme-li bezprostředně ohrozit tempo útoku, musí množství a začlenění speciálních prostředků přepravy v bojových sestavách svazků a operační sestavě armády zabezpečit plynulost jejich zasazování na jednotlivé vodní překážky bez ztráty tempa a bez nutnosti obtížných manévru.

Je proto základní podmínka uvážlivě rozdělit ženijní síly pro počáteční fázi (pro plnění bližšího úkolu) operace k svazkům a uskupit dostatečné zálohy armádních přepravních prostředků na směry jejich předpokládaného zasazení.

Jelikož divize druhého sledu může být zasazována již koncem prvního nebo v průběhu druhého dne, je oprávněný i požadavek zesílit ji přepravními prostředky pro druhý a třetí den bojové činnosti.

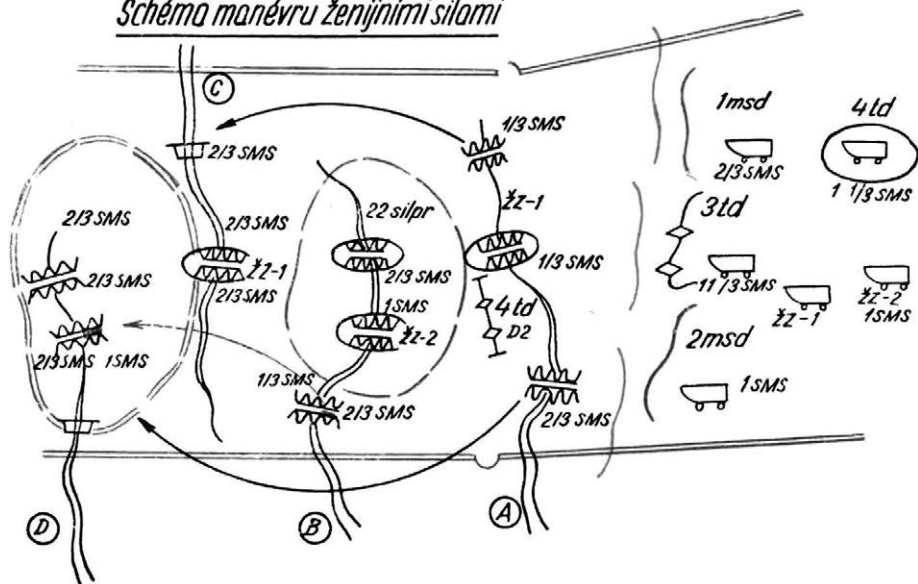
Zvláštní význam má plánování opatření k plné obnově vestavěného pontonového parku a zabezpečení jeho včasného manévru na další vodní toky. Proto již při plánování operace musí štáb řešit směnu pontonových parků na bližších vodních tocích stavbou náhradních dřevěných mostů (NDM). Tyto se budou stavět zpravidla ještě za provozu a využívání pontonových mostů týly divize prvního sledu a měly by zčásti zabezpečit i přesuny některých prvků operační sestavy armády; zejména pak slouží druhým sledům, pro armádní tyl a jsou k dispozici frontu.

Štáb armády musí proto stanovit, které plovoucí mosty, do kdy a kým budou směněny, vydělit síly, zabezpečit materiál (jeho přísun) a řešit způsob jejich obsluhy. Závažnou otázkou je včasná příprava prvků nízkovodních dřevěných mostů zvláště na bližších vodních tocích.

I při využití všech místních zdrojů je příprava materiálu velmi zdlouhavá a tvoří až 80 % celkového času pro zřízení nízkovodního mostu, zejména je-li nutné vyrábět mostní prvky v dřevařském závodě. Bude proto účelné, aby v armádním transportu byla vydělena nutná tonáž k vezení mostních prvků na nejblíže vodní toky. S výrobou prvků bude nutné počítat v průběhu operace, zejména druhého a dalších dní. Podílet se na ní musí všechny útvary včetně divizních okamžitě, jakmile ukončí stavbu plovoucího mostu, který má být v dalším směněn, a to bez ohledu na to, kdo bude náhradní dřevěný most stavět.

Zabezpečení manévru přepravními prostředky a jejich uvolnění stavbou trvalých vojenských mostů je jedním z nejvážnějších opatření operačního štábu. Musíme vycházet z konkrétních předpokladů v průběhu operace, z možných časových norem staveb i předpokladu ztrát, které zejména při plnění dalšího úkolu

Schéma manévru ženijními silami

Poznámka:

1. Při manévru přepravními prostředky počítáme se zasazením kvalifikovaných pontonových útvarů (ponpr) na nejobtížnější překážky. Na větších vodních tocích, které nelze zabezpečit jedním útvarem, zasazujeme především armádní útvary. To předpokládá ovlivnit manévry i charakter použití přepravních prostředků, organických i posilových ze stupně armády do divízi.

2. V průběhu 4–5denní armádní operace počítáme s 20% ztrátami.

3. V zónách radiačního zamoření počítáme s tím, že i ve výhodných podmínkách nebude možno sejmut plovoucí mosty v předpokládaném čase pro manévry ani je směnit NDM.

4. Na každém stupni velení při násilném přechodu musíme vytvářet vlastní zálohu v hodnotě samostatného přepraviště (divize v hodnotě přívozového přepraviště, armáda na středních tocích mostového přepraviště).

mohou již značně ovlivňovat celkové možnosti přesunů pontonových sil. Je výhodné zpracovat přehledně schéma jako podklad pro řešení účelného manévru ženijními silami, kromě jeho vyjádření v Plánu ženijního zabezpečení.

Schéma manévru ženijními silami (viz přílohu 1)

Schéma je výhodné doplnit tabulkou přehledu stavby a obsluhy mostů.

Pásmo	ŘEKA A			ŘEKA B		
	zřizuje	smění	dobu	zřizuje	smění	dobu
1 msd	1 žpr 1/3 SMS	—	—	—	—	—
3 td	3 žpr 1/3 SMS	ŽZ-1 NDM	D2 do 03.00	13 ponpr 2/3 SMS	22 silpr NDM	D3 02.00
4 td	—	—	—	26 ponpr 1 SMS	ŽZ-2	D3 04.00

Při řešení celkového použití a směny mostů vycházíme ze základního **komunikačního systému** armády a směnu a obnovu řešíme především z hlediska využití prostředků druhými sledy a týly.

Schéma se v průběhu operace upravuje a slouží jako přehledný podklad pro řízení manévru pontonovými prostředky a potřebnými ženijními silami.

ROZPRACOVÁNÍ SPECIÁLNÍCH ÚKOLŮ PRO DOBYTÍ PŘEPRAV

Mezi tato opatření počítáme především:

— plán použití operačních a taktických výsadek k ovládnutí stávajících přeprav a vodních děl, které mohou podstatně ovlivnit charakter řeky jako překážky, nebo výhodných prostorů pro zřízení odolných přeprav;

— zplánování a zpřesnění úkolů činností tankových divizí v hloubce operační sestavy, úkolů PO prvosledových svazků, nebo organizace speciálních odřadů k obsazení stanovených přeprav;

— zplánování speciálních skupin, které vysadíme s předstihem do týlu nepřítele a jejichž úkolem bude zabránit nepříteli v destrukci důležitých objektů na řekách v souhlase se zámyslem použití výsadek nebo pozemních rychlých útvarů;

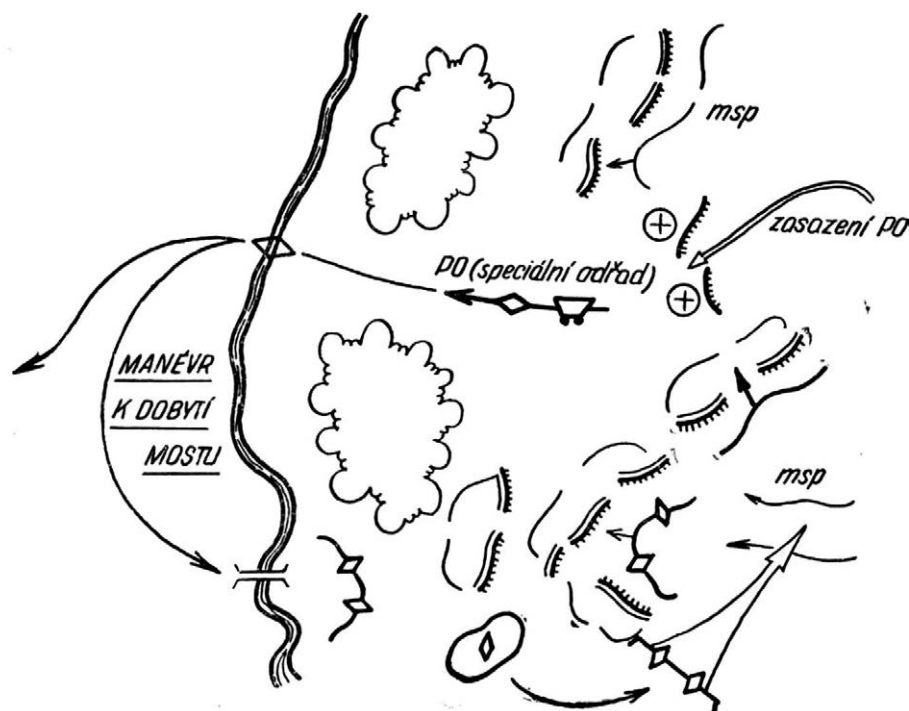
— ovlivnění úkolů pro raketové vojsko a letectvo, které mají zabránit poškození plánovaných přeprav nebo vodních děl tím, že ničí důležité prvky sestavy nepřítele.

Uvedená opatření rozpracovává štáb armády v plánu operace a v plánech použití výsadek a raketového vojska. Vojskům vydává z nich konkrétní údaje pro činnost pozemních vojsk k dobytí důležitých přeprav a nutné údaje pro základní součinnost, zvláště s výsadek.

I tato opatření je třeba během operace trvale sledovat, upřesňovat a vydáváním krátkých bojových nařízení doručovat do vojsk.

Více pozornosti bude nutné věnovat na taktickém stupni výcviku vojsk v dobývání stálých mostů. Doposud tento úkol řešíme převážně čelním útokem PO nebo

výsádkem. Podle bojové situace, charakteru vodní překážky i stavu a počtu přepravních prostředků bude mít mnohdy dobytí stálého mostu nebo přepravy nepřítele rozhodující význam pro úspěch násilného přechodu. V takovém případě bude výhodné vyčleňovat pro tento úkol i zvláštní odřady, vybavené obojživelnými prostředky. V některých případech bude nezbytné vybavit odřad i přepravními prostředky. Bude totiž častý případ, že nejúčinnější formou dobytí stálého mostu bude jeho obsazení z protilehlého břehu, po předchozím překročení vodního toku na jiném, pro nepřítele neočekávaném místě.

PLÁNOVÁNÍ PŘECHODU PŘES JEDNOTLIVÉ VODNÍ PŘEKÁŽKY

Z charakteru možného válčiště vyplývá, že vojska budou nucena na hloubku 400 km překonávat 3—6 vodních toků, to znamená v některých případech i jeden vodní tok denně. To jen zdůrazňuje význam, jaký musíme těmto otázkám věnovat. Plánování doznalo některé změny, především ve zjednodušení proti minulé praxi našich štábů.

Soudobý boj je charakterizován vysokou dynamičností, manévrovostí, rychlými zvraty především taktické situace a samostatností a iniciativou jednotlivých svazků. Tomu musí plně odpovídat i plánování násilného přechodu vodního toku z chodu. A zde můžeme pozorovat v plánování násilných přechodů dva extrémy.

Jedním je **přílišná centralizace**, snaha řešit úkol do podrobnosti. To pak samozřejmě vede ke snižování iniciativy podřízených velitelů a štábů, odtahování jich od řešení ostatních naléhavých otázek a co je nejhorší, nezabezpečuje ani úspěch násilného přechodu. Je také velmi obtížné podrobně zpracovaný plán přizpůsobovat nově vzniklé situaci a není tak nakonec účinným pomocníkem při řízení násilného přechodu.

Tato přílišná centralizace v plánování, svazující ruce iniciativě nižších štábů, má i neblahé důsledky ve vojscích, při vlastním násilném přechodu, zvláště na stupni pluku i divize. Při této příležitosti jsme nuceni hovořit i o tomto stupni, který je vykonavatelem úkolu, a na jeho správném pochopení a plnění úkolu závisí i výsledek násilného přechodu vodního toku z chodu.

Přílišná centralizace oslabuje iniciativu a přijetí různých a reálných opatření k boji o vodní překážku. Myšlení velitelů a štábů, přeceňujících požadavek „vysoké organizovanosti“ vede k tomu, že vojska při příchodu k vodní překážce „přestávají bojovat“, ale zaujímají výchozí prostory k přepravě, ve snaze organizované, podle plánu překročit vodní tok. Dalo by se říci, že nastává „nadvláda techniky nad taktikou“.

Opak je **zjednodušování problematiky násilného přechodu vodního toku z chodu**. Jde o závažnější nedostatek než v prvním případě. Pojem z chodu je prostě pochopen tak, že osvobozuje od povinnosti násilný přechod vodního toku plánovat, organizovat a pevně řídit. Mnohdy je dáвана iniciativa podřízeným jen proto, aby nahradila nedostatky v plánování a řízení nadřízeného štábu.

Řešit násilný přechod vodního toku z chodu v souladu s charakterem a požadavky soudobého boje a operace nám umožňuje technické vybavení naší armády jak bojovými, tak i přepravními prostředky. Docenit plně tuto skutečnost a zvládnout soudobou techniku je první předpoklad k správnému řešení úkolu. Vybavení armády tanky, schopnými po krátké přípravě jezdit pod vodou, a vybavení útvarů organickými přepravními prostředky dává jim dnes velkou samostatnost a operativnost. Řešit technicky násilný přechod znamená dnes v podstatě řešit přepravu kolové techniky.

Útvary a svazky mají dnes možnost vlastními prostředky přemostovat překážky v šířce

- pluk do 20 m, mostním tankem, s únosností 50 t,
- divize od 40 do 70 m, MS — SMS, s únosností 60 t.

Tím je současně dána i možnost jednotlivým stupňům velení plánovat násilný přechod z chodu, respektive upřesnit obsah a stupeň podrobnosti plánování. Pro štáb armády i divize to znamená vždy řešit manévry přepravními prostředky pro překonání vodního toku z chodu při dodržení tempa boje. Tento úkol byl již rozebrán. Manévry přepravními prostředky musí být promyšlen před přijetím rozhodnutí velitele, protože je výchozí kalkulací pro rozdělení organických i posilových přepravních prostředků. Manévry zpravidla vyjadřujeme na Plánu ženijního zabezpečení, který schvaluje velitel.

Druhý základní dokument pro plánování i řízení násilných přechodů je „grafikon přepravy“. I zde se dosud vyskytuje mnoho nejasností jak v jeho obsahovém řešení — a tyto v podstatě odrážejí nejasnosti v teorii násilných přechodů vodních toků z chodu vůbec — tak je i nejednotný názor, zda Grafikon přepravy zpracovávat a na jakém stupni.

Charakter soudobého boje a operace, materiální vybavení naší armády (a potvrdila to i armádní operační cvičení) vyžadují, aby grafikon přepravy zpracovával štáb divize a armády. Není však nutné grafikon zpracovávat pro každý vodní tok, který je na směru postupu vojsk.

Jestliže kalkulace manévru přepravními prostředky na stupni armády **potvrzuje samostatnost jednotlivých svazků** řešit násilný přechod vodního toku z chodu, pak nebude zpravidla nutné na stupni armády grafikon přepravy zpracovávat a přepravu podrobně řešit.

Grafikon přepravy bude třeba pořizovat ve štábu

- divize přes překážky o šířce nad 60 m,
- armády přes překážky nad 100 m.

Je-li plánovacím orgánem násilného přechodu vodního toku divize, musí štáb armády včas upřesnit svazkům na jakých přepravištích a kdy se přepravují armádní prostředky, pokud je bude třeba přepravovat v sestavě divizí 1. sledu a určit, které přepraviště nerušit a ponechávat pro přepravu arb, druhých sledů, záloh a týlu.

Hlavní zásada plánování násilného přechodu vodního toku z chodu je včasnost jeho přípravy. Výchozí činitel je rozhodnutí velitele. Před přijetím rozhodnutí vyslechnout velitel informační zprávy ženijního náčelníka tak, aby měl rozhodnutí podloženo reálnými materiálními možnostmi.

Při plánování je dále nutné,

— aby operační oddělení stanovilo předpokládanou sestavu vojsk před řekou a v boji o řeku a charakter boje o ni. Toto velmi často opomijíme, což vede k tomu, že výchozí prostory stanovíme útvarům a svazkům formálně, pouze podle teoretických pouček. Mnohdy tento úkol přenášíme nesprávně na ženijní oddělení. Povrchnost řešení se odráží nepříznivě i v časovém stanovení pořadí přepravy útvarů, které nemůže být bez dořešení bojové sestavy reálné;

— aby ženijní oddělení na základě předpokládané sestavy navrhlo jednotlivá přepraviště a respektovalo přitom stav a množství přepravních prostředků, charakter vodní překážky a úkoly útvarů (svazků).

K tomu pak připraví i kalkulaci tempa přepravy na jednotlivých přepravištích s ohledem na jejich kapacitu.

S těmito podklady může pak operační oddělení v krátké lhůtě pod vedením NŠ (NOO) a v součinnosti s ostatními druhy vojsk, technickými a týlovými funkciónáři zpracovat Grafikon přepravy a dorešit násilný přechod.

Při plánování na armádě je nutné podrobněji rozplánovat (i časově) přepravu jen na armádních přepravištích a stanovit dobu a místo přepravy armádních prostředků na divizních přepravištích; přepravu podřízeného stupně řešit jen rámcově.

Velmi významná podmínka úspěšného násilného přechodu vodního toku z chodu je doručení rozkazů vykonavatelům. Úkoly musí být pojaty do bojových rozkazů a nařízení příslušného období. To platí zejména o všech druzích vojsk. Každý náčelník druhu vojska nebo služby je povinen potřebné údaje zapracovat do svých odborných nařízení a rozkazů.

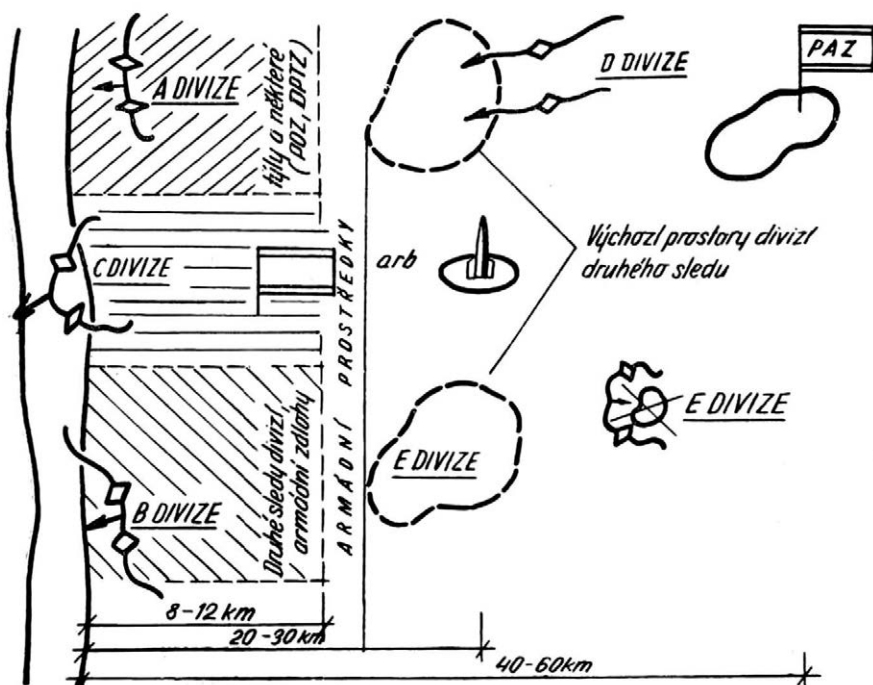
Zvláštní pozornost věnuje štáb armády armádním a štáb divize divizním přepravištím. Vůči nim mají tyto štáby povinnost organizovat kontrolní propouštěcí

místa, stanovit do nich ze svého počtu i náčelníky s pojitky a organizovat pevnou regulační a pořádkovou službu z výchozích míst k přepravě až na nejbližší rokádní komunikaci na protilehlém břehu. Toto je základní podmínka úspěšného násilného přechodu vodního toku z chodu.

☆☆☆

Závěrem rozeberu některé problémy násilného přechodu vodního toku z chodu na taktickém stupni, které nebyly doposud ve vojenském tisku hlouběji rozebírány, nebo při jejichž řešení se ukazují v praxi nejasnosti.

Na taktickém stupni jsou často nejasnosti v organizaci výchozího prostoru pro násilný přechod z chodu. Už jsme uvedli dva extrémy, které se vyskytují ve vojscích. Na jedné straně dezorganizovanost, jindy opět snaha regulovat každý pohyb. Přitom víme, že v době příchodu vojsk k řece bude situace nejsložitější. Hlavní úkol je řídit boj o řeku a ničit protivníka na protilehlém břehu. V tento okamžik se nám útvary a jednotky dělí na dvě velké skupiny. První, která bezprostředně bojuje s protivníkem, a druhá (druhé sledy, zálohy a týly), která se bezprostředně boje nezúčastní. Tato okolnost bude na všech stupních velení rozhodující při určování bojové sestavy. Ta musí zabezpečovat výhodný poměr sil v 1. sledu k ničení protivníka a naopak nedovolit nakupení a hromadění sil na přepravě. Proto je nezbytné i při násilném přechodu vodního toku z chodu určovat

vojskům výchozí prostory k přepravě, obzvláště pro druhé sledy, zálohy, týly a technické prostředky.

Možná organizace násilného přechodu vodního toku — viz náčrt na str. 33.

Úmyslně nejsou zakresleny komunikace, přepraviště, regulační služba, kontrolní propouštěcí místa, spojení a ostatní, aby byla udržena přehlednost. Velitel armády je povinen ve svém rozkaze stanovit:

- úseky násilného přechodu divizí prvního sledu;
- stálé mosty, které mají divize prvního sledu dobýt;
- divizím druhého sledu a armádním prostředkům výchozí prostory k přepravě, způsob, dobu, místo přepravy a kontrolní propouštěcí místo;
- místo a druh armádního přepraviště a pořadí přepravy na něm (pokud je zřizováno).

Obdobně je tomu na stupni divize a níže. Uvádíme orientační normy vzdáleností od řeky kontrolních propouštěcích míst (KPM) a výchozích prostorů v plucích a divizích v závislosti na typu přepraviště:

Přepraviště	KPM	Výchozí prostor
Plavidlové Brodové	800—1500 m	1,5 km
Přívozové	1,5—2 km	3—4 km
Mostové	3—5 km	6—8 km

Jednotky, které zabezpečují násilný přechod vodního toku z prostorů, odpovídajících jejich bojové činnosti, půjdou na přepravu zpravidla z těchto prostorů, neboť tyto budou pro ně současně výchozím prostorem k přepravě. Jde např. o velitelská stanoviště, dělostřelectvo pro přímou i nepřímou střelbu, raketové vojsko, PL dělostřelectvo i tankových jednotek, které zabezpečuje přepravu z vlastního břehu.

RMNO pro ženijní vojsko stanoví úkol, naučit se zřizovat odolné přepravy. Na jeho plnění se musí však podílet i ostatní druhy vojsk.

Základem odolnosti přepravy musí být již samotné rozhodnutí velitele.

Odolnost přepravy dosahujeme taktickým řešením úkolu a technickými opatřeními.

Velitel a štáb rozhodují o odolnosti přepravy:

- stanovením širokých úseků násilného přechodu,
- organizováním silné PVO přepravišť a obrany proti otravným látkám (OPROL),

- maskováním a organizováním klamných přeprav,
- vyčleňováním silných záloh přepravních prostředků,
- dobře organizovanou regulační a pořádkovou službou.

Odolnost přepravy lze zvyšovat těmito základními opatřeními:

- volbou druhu přepraviště, popřípadě vhodným přecházením z jednoho způsobu přepravy na druhý (den — přívaz, noc — spojit v most).

Typ přepraviště		Odolnost (vyjádřená poloměrem vyřazení přepraviště účinkem vzdušného výbuchu 30 kt)
Brodové		Odolnost přepraviště prakticky dána odolností přepravující se techniky. U tanků – 0,6 km, u nákl. aut – 1,6 km, u OT – 1 km
Plavidlové (BAV, K-61, OT)		1—1,2 km
mostová	nízkovodní dřevěný	1 km
	SMS	1,4 km
	MS	0,9 km
Přívozové (z SMS)		1,4 km

- vyčleňováním technické zálohy u mostových přepravišť pro jejich obnovu;
- budováním ochranných okopů pro jednotky obsluhující přepravy, přepravující se jednotky i bojovou techniku (budovat je i v průběhu přepravy) a pro pořádkovou i regulační službu;
- využitím ochranných i maskovacích vlastností terénu a stávajících objektů.

☆☆☆

Úkoly rozpracované v tomto článku vycházejí ze současného stavu organizace i možností přechodu daných soudobými prostředky a bojovou technikou vojsk.

Další modernizace, zejména motostřeleckých vojsk a jejich vybavení obojživelnou bojovou technikou podstatně ovlivní především taktický stupeň přechodu vodního toku a umožní v daleko modernějších formách z chodu překonávat vodní toky.

Tyto otázky bude třeba již dnes s předstihem v teorii rozebrat.

DĚLOSTŘELECKÉ ZABEZPEČENÍ NÁSILNÉHO PŘECHODU VODNÍHO TOKU

Major Václav Růžička

Dělostřelecké jednotky při násilném přechodu vodního toku zabezpečují manévrem a palbou úspěšné rozvíjení útoku ve vysokém tempu. I když jaderné zbraně mohou umlčet v krátké době a do velké hloubky jakkoli silného protivníka na vodní překážce, dělostřelecké jednotky plní v tomto boji řadu úkolů, které jaderné zbraně splnit nemohou.

Rozeberu některé zvláštnosti úkolů dělostřeleckých jednotek svazku při násilném přechodu vodního toku z chodu, který zůstává hlavním způsobem v soudobém boji.

Základní podmínky úspěchu násilného přechodu vodního toku z chodu z hlediska dělostřelectva:

a) Aktivní, organizovaný průzkum nepřítele i vodního toku k získání podkladů pro palbu dělostřelectva

Dělostřelecký průzkum musí v době přiblížování k řece zjistit:

— přípravy k organizaci obrany nepřítele na vodní překážce (především systém obrany — ve spolupráci s ostatními druhy průzkumu, rozmístění hlavních uzlů obrany, záloh) s důrazem na zjištění rozmístění prostředků jaderného napadení a dělostřelectva.

— údaje o možných prostorech pozorovatelů a palebných postavení, především z hlediska palby na odpory na druhém břehu, rychlé přepravy a přístupové cesty,

— určité údaje o řece na obou březích, potřebné pro bojovou činnost dělostřelectva (přesuny těžké bojové techniky, kvalita břehů, sjezdy, možné brody apod.).

Jak můžeme využít prostředků dělostřeleckého průzkumu k splnění těchto úkolů?

Hlavní prostředek dělostřeleckého průzkumu v tomto boji je vzdušný průzkum (pozorování a fotografování), jehož prvořadým úkolem bude včas získávat fotografické snímky obrany nepřítele. Dále bude nutné vyčlenit potřebné počty prů-

zkumníků do vševojskových PzS, které mají možnost na jednotlivých směrech získávat potřebné podklady pro palbu dělostřelectva; někdy bude výhodné organizovat i samostatnou PzS dělostřelectva se speciálními úkoly.

Použijeme-li na předmostí výsadek, bude nutné do něho začlenit průzkumníky, popřípadě i velitele k řízení dělostřelecké palby. Průzkumníci, zařazení v hloubkových PzS, mohou zjišťovat především prostředky jaderného napadení nepřítele a řídít na ně palbu.

b) Včasné rozhodnutí velitele divize před příchodem k vodnímu toku a stanovení hlavních úkolů

Půjde především o organizaci bojových sestav vševojskových jednotek, úseky přeprav, vyslání PO, určení posilových prostředků, popřípadě změny v uskupení dělostřelectva.

Určité zvláštnosti vyplynou z toho, v jaké hloubce nepřátelské obrany bude svazek překonávat vodní tok, zda v taktické nebo operační hloubce obrany nepřítele, z čehož vyplyne i různorodá činnost ovr a dělostřelectva.

Při přechodu vodního toku v taktické hloubce bude organizace přechodu zpravidla součástí celkové útočné činnosti. Již na začátku plánování bojové činnosti svazku budou stanoveny úkoly druhým vojsk, tedy i ovr a dělostřelectvu, včetně důkladné součinnosti až do nejnižších stupňů. Z hlediska dělostřeleckých prostředků to znamená plánovat manévry (prostory bojového rozmístění a palebných postavení, osy přesuny, pozorovatelny a pod.) i základní palebné úkoly. V této situaci předemné odřady buď vůbec nebudou vyslány, anebo byly-li vyslány, budou v malé vzdálenosti od vojsk. Bojovou činnost PO bude schopno podporovat maximální silou dělostřelectvo svazku.

Protože prvosledové pluky budou k vodní překážce přicházet prakticky současně, bude možné řešit palebnou přípravu a podporu v rámci divize jak

časově, tak i prostorově předem tak, jak budou získávány podklady od průzkumu a palebné úkoly bude možno důkladně splňovat.

Nepřítel obsadí řeku — jako výhodný obranný objekt — zpravidla silnými jednotkami; pro ovr a dělostřelectvo bude tedy dostatek cílů, které bude nutno v průběhu příprav k přechodu řeky upřesnit a doplnit. K vytvoření výhodných podmínek násilného přechodu řeky z chodu je důležité zničit prostředky jaderného napadení a hlavní uskupení protivníka v pásmu přechodu svazku jadernými údery oddílů vojskových raket, popřípadě prostředky armády a soustředěnou palbou dělostřelectva především na úsecích přeprav.

Při přechodu vodního toku v operační hloubce budou útvary divize většinou rozmístěny v hlubších a širších bojových sestavách, takže jednotky dosahovat vodního toku současně. Dělostřelecké zabezpečení bude proto organizováno časově nestejně a postupně tak, jak budou dělostřelecké jednotky a oddíly vojskových raket v pohotovosti před řekou. Prostorově půjde zpravidla o palebné přepady dělostřelectva na nejdůležitější odpory, na úsecích přeprav.

Předsunutá odřady budou často značně vzdáleny od vlastních vojsk, takže podpora oddílů vojskových raket ani hlavními silami dělostřelectva (alespoň na začátku přechodu) nebude možná. PO bude odkázán na palby dělostřeleckých jednotek, kterými byl předem posílen. Oddíly DDS (s větším dostřelem) budeme však předpusovat.

Nepřítel v této situaci pravděpodobně nebude mít řeku ještě obsazenu nebo jen malými silami; proto jsou důležitá opatření k zabránění zaujetí obrany nepřitelem. Úkolem dělostřeleckého průzkumu bude zjišťovat především přisunované taktické prostředky jaderného napadení, zálohy a dělostřelectvo a dát potřebné podklady pro palby pokud možno ještě před zaujetím obrany na řece. Zjištěné síly a prostředky nepřitele nutno ihned ničit jak armádními prostředky, tak i oddílem vojskových raket na maximální dostřel. Půjde zde i o vytvoření podmínek pro činnost taktického výsadbku jak jaderným úderem, tak i včasnou palbou dělostřelectva.

c) Pro dělostřelecké jednotky má význam rychlý postup vševojskových jednotek k vodnímu toku, ovládnutí výhodných prostorů pro rozvinutí a přepravu a pře-

devším předejití nepřitele v bojové činnosti na vodním toku. V neposlední řadě budou podmínkou úspěšné činnosti i promyšlená opatření k ochraně vojsk před údery nepřátelských prostředků jaderného napadení, zvláště při vlastním přechodu.

* * *

K vytvoření podmínek pro úspěšnou činnost dělostřelectva svazku je tedy nutné, aby velitelé a štáby dělostřeleckých prostředků předvídali a uskutečnili před příchodem k vodnímu toku tato opatření:

— předsunutý odřad posílit 1—2 oddíly (podle situace v dělostřelectvu), což bude někdy vzhledem k předpokládané bojové sestavě vyžadovat i případné změny v uskupení dělostřelectva;

— vyřešit a co nejrychleji začlenit určené dělostřelecké jednotky do sestavy PO a hlavních sil; upřesnit manévry (předsunutí) oddílů vojskových raket k úderům ve prospěch taktického výsadbku a PO;

— dělostřelecký průzkum účinně zaměřit nejen ke splnění všech úkolů, ale i na soustavnou součinnost se vševojskovým průzkumem na všech stupních;

— v rámci svazku (popřípadě pluku) vést PTZ k vodnímu toku s úkolem zabránit útoku nepřátelských tanků na PO i na taktický výsadek a vyřešit vhodný manévry na čarách rozvinutí k ochraně hlavních sil. Není vyloučeno ani použití PTZ (kanóny) k ničení nepřátelských prostředků jaderného napadení, zvláště při nedostatku jiných dalekonosných prostředků. Často bude výhodné použít jednotky PTZ k ničení cílů na druhém břehu přímou střelbou, která je velmi účinná;

— důsledně sladit a splánovat manévry oddílů vojskových raket a dělostřeleckých oddílů. K tomu organizovat s předstihem potřebné průzkumy. Oddíl vojskových raket a oddíl DDS musí k využití maximálního dostřelu obdržet nejzazší čáru rozvinutí palebných postavení k podpoře PO i vzdušného výsadbku a hlavních sil;

— řešit nejvýhodnější způsoby palebného zabezpečení násilného přechodu vodního toku z chodu, především jaderné a chemické údery, organizaci palebné přepravy, podpory, ničení prostředků jaderného napadení, ničení a umlčování nepřátelských minometných a dělostřeleckých baterií; půjde rovněž o zabezpečení některých speciálních úkolů jako je zadý-

mení určitých prostorů, úseků přeprav apod.;

— ve štábech organizovat v součinnosti přepravu veškerých dělostřeleckých prostředků (i dělostřeleckého technického průzkumu) přes vodní překážku jak časově, tak i prostorově;

— všestranné bojové zabezpečení řešit v součinnosti se vševojskovými jednot-

kami zvláště v údobí, kdy jednotky přicházejí k řece, jsou nejvíce nahuštěny a vystaveny úhroze jaderného a jiného napadení;

— neopomíjet všestranné materiální zabezpečení, především doplnění dělostřeleckých jednotek municí (i speciální municí) a zabezpečení dílenských prostředků k opravám bojové techniky a přístrojů.

Činnost dělostřeleckých prostředků při zabezpečení násilného přechodu vodního toku z chodu

Včleňování do pochodové sestavy divize

PO postupuje k vodnímu toku zpravidla na široké frontě s cílem ovládnout přepravu a předejít protivníka v ovládnutí řeky. Nezavazuje se do boje, obchází odpory nepřitele se snahou co nejdříve dosáhnout řeky. Z toho vyplývá:

— oddíl vojskových raket (alespoň baterií) přemísťovat na čele hlavních sil svazku;

— baterie plukovního dělostřelectva (122 mm H, PT) zařazovat poblíž čel ihned za prvosledové rotý;

— oddíl, přidělený k podpoře PO vést v pluku na čele hlavních sil s možností zaujmout rychle palebné postavení poblíž komunikací a rozvinout se k zabezpečení bojové činnosti PO;

— oddíly DDS vést v rámci svazku po více osách v sestavách pluků prvního sledu tak, aby jeden oddíl (kanónový) byl neustále přesunován co nejbližší k řece;

— skupiny pro průzkum bojové sestavy nepřitele a k přípravě řízení palby postupují na čele PO a zahajují činnost s rozvíjením PO;

— rekognoskační skupinu oddílu vojskových raket vyslat včas v dostatečné vzdálenosti před hlavními silami divize.

Dělostřelecké jednotky před vodním tokem rozmísťujeme podle platných zásad jako za útoku z chodu. K včasnému rozvinutí oddílů vojskových raket bude nutné, aby zaujal prostor bojového rozmístění ve větší vzdálenosti než stanoví normy.

Důležité je, aby velitelé na všech stupních neztratili při příchodu k vodnímu toku součinnost se vševojskovými veliteli a štáby.

Na promyšleném a výhodném zařazení oddílů vojskových raket a dělostřeleckých jednotek do vševojskových sestav závisí splnění úkolu. Snahou musí být, aby násilný přechod vodního toku byl zabezpečen maximálním počtem dělostřeleckých

prostředků včetně vytvoření podmínek pro úspěšnou činnost PO úderu oddílů vojskových raket. Nepodaří-li se včas a výhodně začlenit dělostřelecké prostředky na čela, jsou pak nuceny rozvíjet se v nevýhodných prostorech, ztrácejí čas i dostřel.

Organizace dělostřeleckého zabezpečení.

1. Předem plánujeme zpravidla úder oddílem vojskových raket k vytvoření podmínek pro boj PO, případně taktického výsadku (na bezpečnostní vzdálenost) s cílem zničit především prostředky jaderného napadení protivníka, hlavní uzly jeho obrany na řece, dělostřelecké a minometné baterie, zálohy, druhé sledy, VS a jiné cíle a to s hlavním důrazem zabránit jeho činnosti při přechodu vodního toku vlastními silami. Nepříteli ničíme — kromě úseků přeprav — počínaje dalekými přístupy především jadernými a chemickými úderu. K tomuto úkolu potřebuje svazek pomocí úderu armádních prostředků, protože oddíl vojskových raket by sám na všechny úkoly nestačil.

2. V době, kdy PO vychází k řece a připravuje se k přechodu, mají dělostřelecké jednotky za úkol umlčet především dělostřelecké a minometné baterie, které by mohly působit na jednotky PO a rušit jejich činnost na přepravách a dále umlčet palebné prostředky, ohniska odporu na druhém břehu s důrazem na úseky přeprav. V této situaci využíváme kanónové oddíly na maximální dostřel. Jaderné úderu v této době mohou být uskutečněny na hranici bezpečnostní vzdálenosti.

3. Zničí-li nepřítel přepravu a odejde, pak musí PO rychle připravit přepravu koloběhy, rychle rozšířit předmostí. Může nastat situace, kdy PO v součinnosti s výsadkem zmocní se přeprav, což postup jednotek urychlí.

Přepravu PO podporuje dělostřelectvo mohutnou palbou na zjištěné odpory.

K tomu účelu vyčleňujeme dělostřelecké jednotky pro přímou střelbu, která je velmi účinná. Palebná příprava ve prospěch PO bude mít charakter jednotlivých palebných případů (o palebné přípravě pojednám samostatně). Palebná podpora PO organickými prostředky i posilovými bude obvykle na vyžádání podle situace postupujícího PO.

4. Při zahájení násilného přechodu vodního toku hlavními silami je nutné, aby oddíl vojskových raket a veškeré nebo maximální síly dělostřelectva byly již v pohotovosti k palbám. Jednotky se rozvinoují a zahajují ztěk nepříteli pod ochranou přímé střelby. V celém dělostřeleckém zabezpečení (při nestejném příchodu jednotek k vodnímu toku) musí palba narůstat tak, jak jednotky dělostřelectva budou postupně v pohotovosti. Nepůjde o hromadné palby, ale především o jednotlivé palby (nejvíce baterijní) na odpory a palebné prostředky na jednotlivých směrech, které nejsou ničeny jadernými úderů. V této situaci musí být palba již řízena centralizovaně.

5. Tempo bojové činnosti při násilném přechodu vodního toku z chodu bude obvykle nižší než za útoku z chodu, což má pro dělostřelectvo důsledky v tom, že pomalejší tempo dovoluje postupné umlčování protivníka a tím umožňuje splnění velkého množství cílů menším počtem dělostřelectva.

Není však účelné vyčerpat ihned (jsou-li jednotky dělostřelectva k dispozici) všechny palebné možnosti, ale ponechat určitou zálohu, nejlépe volný oddíl jednak k zajištění neustálé bojové pohotovosti a k ničení zjištěných prostředků jaderného napadení, jednak k nepředvídaným úkolům za boje, např. zadýmení přepravišť k ochraně před bočními palbami, oslepečování pozorovatelů, velitelských stanovišť atd.

Organizace palebné přípravy v rámci svazku

I při násilném přechodu vodního toku z chodu organizujeme palebnou přípravu. V podstatě má stejný charakter jako za útoku z chodu, ale některé zvláštnosti.

Nebude ji možné plánovat podle dosavadních zvyklostí, tj. v celku. Jednotky budou přicházet a bojovat o přechod vodního toku postupně a proto i palebná příprava bude mít postupný charakter. Můžeme ji tedy rozdělit v podstatě do dvou částí:

1. **Palebná příprava při příchodu čelních jednotek k vodnímu toku** s cílem snížit palebné prostředky v opěrných bodech první linie protivníka, nejnebezpečnější nepřátelské dělostřelecké a minometné baterie a jiné cíle, které by bránily plynulému přechodu vodního toku. V této části je charakterizována palebnými případy. Tato část palebné přípravy vzhledem k příchodu a přípravě čelních jednotek může trvat 20 — 25 minut (na 1 ha 150 ran = 75 ran pro hlaveň).

2. **Palebná příprava k zabezpečení přechodu vodního toku hlavními silami.** Tato část palebné přípravy je závislá především na počtu jaderných úderů, na šířce řeky a také rychlosti přepravy jednotek. Podle zkušeností může trvat 45 — 35 minut i více, počítáme-li s 2 — 3 koloběhy pro prapor a dobou přepravy na pohyblivých prostředcích průměrně 8 minut na 100 m.

Možná struktura palebné přípravy:

— palebný případ baterií, radiolokátorů aj.	4 minuty*)
— umlčování uzlů obrany, ohnisek na přepravách.	22 minuty*)
— palebný případ baterií (přes čas „Č“)	8 minut
Celkem	34 minut

Mohutnost této části palebné přípravy by měla již narůstat podle toho, jak dělostřelecké prostředky budou v pohotovosti k palbám na řece.

Dělostřelectvo bude v této době plnit úkoly zpravidla již centralizované (v rámci PDS, DDS). Pokud jde o umlčování uzlů obrany, bude palebný případ nejčastěji vymezen veliteli oddílu prostorově, bez určení souřadnic (na úseky přeprav). Konkrétní cíle jako ZHN, radiolokátory, baterie musíme veliteli oddílu udat v souřadnicích.

Velmi efektivní a ekonomické je použití chemické střelivo. (Tento rozbor vyžaduje samostatné práce.)

Ke snížení spotřeby střeliva je výhodné využívat střelby na odraz a časovacím

*) — k umlčení jedné baterie je v průměru třeba 220 ran — 122 mm H, při použití 2 baterií = 18 ran na hlaveň s trváním palby podle režimu — 4 minuty;

— umlčení opěrného bodu — 6 ha při 100% normě a použití 2 baterií 122 mm H, spotřeba 65 ran na hlaveň s trváním palby 22 min

střelivem (na živou sílu, baterie, přepravující se jednotky), palby pozorovat a opravovat.

Tanky a OT ničíme palbou raz na raz s maximálním tempem. Současně se střel-

bou ze zakrytých postavení organizujeme přímou střelbu s využitím PTRS. Živou sílu a palebné prostředky ničíme jedním nebo několika přepady, dělostřelecké baterie umlčujeme nejméně dvěma přepady.

Palebná podpora

Základem palebné podpory jsou jaderné údery. Dělostřelectvo svými palbami tyto údery doplňuje a zabezpečuje bezprostřední podporu útočících jednotek.

V palebné podpoře nejsou vcelku nějaké zvláštnosti oproti praxi za útoku z chodu. Musí být nepřetržitá a vysoce účinná. Hlavní způsob soustředění palby je buď celým oddílem nebo po bateriích, což bude častější. V některých případech při spěšně zaujaté obraně nepříteli bude nutno organizovat 2 – 3 čáry postupného soustředění palby.

V tomto období jsou důležité i palby k ochraně boků postupujících jednotek. Protivník se bude snažit po přechodu vod-

ního toku krátkými protiztečemi srazit vlastní jednotky. Dělostřelecké jednotky se musí podstatnou měrou podílet na odrazení těchto protiztečí již od jejich přípravy (palby na proudy, soustředění palby, NPP, popřípadě i PPP), při neustálé podpoře prvních sledů a ničení nově zjištěných prostředků ZHN a přicházejících záloh.

Po spojení předmostí centralizujeme opět palby v rámci dělostřelectva. K udržení předmostí plánujeme NPP, soustředění palby na zálohy, druhé sledy s důrazem na tankové jednotky, při současném umlčování zjištěných cílů a odporů na vyžádání.

Přeprava dělostřelectva přes vodní tok

Tuto otázku dělostřelečtí velitelé v praxi do určité míry podceňují zvláště na nižších stupních a málo se zabývají otázkou rychlé a bezpečné přepravy dělostřeleckých prostředků na druhý břeh. Přepravu dělostřeleckých prostředků musí všichni velitelé a štáby řešit v součinnosti se vševojskovými štáby a prosadit přesné splánování dělostřelectva. K této otázce uvedu některé zásady:

- praporeční dělostřelectvo praporů 1. sledu i plukovní dělostřelecké jednotky se přepravují s prapory 1. sledu po plavidlech nebo soulodích;

- oddíly, určené k podpoře praporů 1. sledu, PTZ svazku (pluku) se přepravují jednak po soulodích, jednak po mostech;

- oddíly DDS přepravují se po částech, hlavně po mostech; nebude však zvláštností přeprava po přívozových přepravištích;

- oddíl vojskových raket po přechodu hlavních sil přepravuje se po bateriích po mostové přepravě;

- při přepravě munice na druhý břeh počítat se zvýšením na maximální únosnost;

- průzkumné a velitelské orgány oddílů PDS, DDS přepravujeme s prapory 1. sledu, průzkumné technické prostředky nejlépe po mostech, v jednotlivých případech podle potřeby i plavidly.

Dělostřelecké vyzbrojování

S násilným přechodem vodního toku musí služba dělostřeleckého vyzbrojování počítat jako se zvláštním druhem zabezpečení a splnit především tyto úkoly:

- zabezpečit munici pro palebnou přípravu a podporu (zvýšené zásoby do palebných postavení),

- počítat s větší spotřebou munice pro přímou střelbu a pro minomety,

- splnit požadavky na speciální munici (dýmová, časovací).

Orgány dělostřeleckého vyzbrojování musí brát v úvahu omezené možnosti zá-

sobování (dopravní prostředky, rychlost postupu jednotek) a svoji činnost předvídat tak, aby jednotky na předmostí byly dostatečně zásobeny pro další bojovou činnost.

Bude také nutné včas předsunout k vodnímu toku dělostřelecké dílny k zabezpečení oprav všeho druhu, počítat i s úhradou případných ztrát na materiálu a munici a včas připravit a vyslat k jednotkám dělostřelectva letůček s potřebným složením munice, které by odpovídalo jejich úkolům.

VAROVÁNÍ VOJSK před chemickým napadením, radioaktivním zamořením a použitím bojových biologických prostředků

Podplukovník Miloš Březina, CSc.

Obecné zásady varování před chemickým napadením, radioaktivním zamořením a použitím bojových biologických prostředků nepřítelem jsou uvedeny v základních předpisech Vševojsk-2-1, str. 37-41 a Vševojsk-51-1, str. 72. Uplatňování těchto zásad není však věnována patřičná pozornost ani v přednáškách a publikacích, ani při jejich aplikaci na cvičení. V praxi se celá tato složitá problematika zjednodušuje a omezuje zpravidla jen na stanovení signálu chemického poplachu a způsobů jeho vyhlášení.

Uvedu proto stručný výklad této problematiky ve smyslu základních předpisů, což bude podkladem pro rozbor, do jaké míry současný stav vyhovuje soudobým požadavkům.

Chemické napadení, radioaktivní zamoření a použití bojových biologických prostředků nepřítelem vyhlášíme **signálem chemického poplachu**, který, stejně jako signál pro varování vojsk před nebezpečím jaderného napadení (signál atomové výstrahy), je **jednotný pro všechna vojska a pro celé území státu**. Oba signály se předávají mimo pořadí všemi pojítky. Způsob vyhlášení a činnost podřízených vojsk po vyhlášení signálu chemického poplachu určují velitelé svazků (útvárů).

Štáby svazků (útvárů) jsou povinny prověřit předání signálu podřízeným útvarům (jednotkám), hlásit předání signálu nadřízenému štábu a varovat sousední svazky (útvary).

Signál chemického poplachu vyhlášíme

— při chemickém napadení nebo při použití bojových biologických prostředků nepřítelem v prostoru rozmístění svazku (útvary, jednotky), jakož i v prostoru rozmístění jednoho nebo několika podřízených útvarů (jednotek) nebo sousedů, je-li nebezpečí, že se zamořený vzduch rozšíří do prostoru rozmístění svazku (útvary),

— při nebezpečí radioaktivního zamoření prostoru rozmístění svazku (útvary) následkem vypadávání radioaktivních látek z oblaku jaderného výbuchu,

— narazí-li vojska na zamořený úsek terénu,

— na rozkaz nadřízeného velitele (náčelníka).

Signál chemického poplachu vyhlášíme jen těm jednotkám, útvarům a svazkům, kterým hrozí nebezpečí zasažení, zamoření nebo ozáření. U svazků, útvarů a jednotek se vyhláší signál chemického poplachu na rozkaz jejich velitelů. U jednotek kromě toho vyhláší chemický poplach samostatně i pozorovací hlídky a pozorovatele, jakmile zjistí přístroji otravné nebo radioaktivní látky. Na signál chemického poplachu dají si osoby prostředky protichemické ochrany jednotlivce do ochranné polohy a pokračují v plnění bojového úkolu. Každá osoba, která zjistí příznaky chemického napadení, použití bojových biologických prostředků nepřítelem nebo otravné látky a bojové biologické prostředky v ovzduší, na terénu, je povinna bez ohledu na to, zda byl vyhlášen signál chemického poplachu, ihned si nasadit ochrannou masku, popřípadě i prostředky protichemické ochrany kůže a hlásit to svému veliteli.

Po skončení nepřátelského chemického napadení a použití bojových biologických prostředků, jakož i po překonání zamořených úseků terénu sejmou se prostředky protichemické ochrany jednotlivce na rozkaz velitelů jednotek (útvárů).

Při organizaci systému varování a také při jeho uskutečňování je třeba rozlišovat

— komu skutečně hrozí bezprostřední zasažení BOL, BBP nebo RL (na základě objektivních údajů, zjištěných pomocí detekčních prostředků),

— u koho se taková úhroza jen předpokládá, a to za určitou dobu (podle před-

pokládáné další činnosti a dalšího vývoje chemické, biologické a radiální situace, předběžně vyhodnocené grafickou metodou nebo na základě údajů o skutečné situaci apod.).

Organizace varování musí vylučovat předčasné a neodůvodněné používání prostředků protichemické ochrany. V opačném případě dochází ke zvýšenému a zbytečnému psychickému a fyzickému vyčerpání osob, opotřebování prostředků protichemické ochrany a ke snížení protichemické kázně. Časté a neodůvodněné vyhlašování signálu chemického poplachu otupuje pozornost varovaných osob.

Bezprostřední nebezpečí, zjištěné na základě objektivních údajů radiálního, chemického a biologického průzkumu vyhlášíme jediným signálem, platným pro všechny tři druhy zamoření. Na tento signál je třeba okamžitě nasadit ochranné masky a pak použít ostatní prostředky protichemické ochrany jednotlivce.

Jednotný signál pro všechny tři kvalitativně různé druhy zamoření terénu a přilehlých vrstev vzduchu (BOL, RL, BBP) je v tomto případě odůvodněný, protože zjednodušuje zejména způsob vyhlášení vzniklého nebezpečí optickými a zvukovými signály. Samostatné signály pro jednotlivé druhy zamoření by komplikovaly varování uskutečňované pojitky, optickými i akustickými prostředky, zejména při současném kombinovaném zamoření. Velké množství používaných sig-

nálů je vždy nežádoucí, způsobuje zbytečné nedorozumění, umožňuje nepříteli odhalit jejich význam a klamně zasahovat do našeho systému varování.

V nejbližší době po vyhlášení signálu chemického poplachu by měla následovat po linii velitelského spojení až k velitelům malých jednotek informace o konkrétní úhroze, tzn. o jaký druh zamoření jde. Bylo by účelné zahrnout do informace také údaje o způsobu zamoření a typu bojové otravné látky. Podrobnost této informace bude případ od případu různá v závislosti na množství a druhu získaných údajů a také v závislosti na tom, komu je určena.

Tato předběžná informace by měla obsahovat dobu, místo a druh napadení (chemické, jaderné a biologické napadení). Při jaderném napadení by měla obsahovat i mohutnost jaderného výbuchu (tritolový ekvivalent). Je-li místo napadení mimo mapu, stačí uvést přibližnou vzdálenost ke středu prostoru rozmístění nebo pásma činnosti varované jednotky. Údaje o výsledném směru a průměrné rychlosti větru (výškového i přízemního) není třeba v této informaci uvádět, protože tyto údaje získají v potřebném rozsahu všechny stupně velení v samostatné informaci v předem určených lhůtách (relacích) anebo si tyto údaje získávají vlastní péčí (např. údaje o směru a rychlosti přízemního větru) v rámci povětrnostního pozorování.

Varování jednotek v prostorech použití prostředků hromadného ničení

Světelný a zvukový efekt jaderného výbuchu je dostatečně zjevným vnějším příznakem **jaderného napadení**. Při pozemním jaderném výbuchu je kromě toho asi po dobu 10 minut, tzn. do vzdálenosti několika kilometrů (v závislosti na stupni dohlednosti, oblačnosti apod.), od místa výbuchu charakteristický oblak jaderného výbuchu a jeho pohyb opticky pozorovatelný. Chemický poplach postačí vyhlásit až po zjištění radioaktivního záření pomocí dozimetrických přístrojů přímo v sestavě ohrožených jednotek a zařízení, protože k nebezpečnému zamoření přilehlých vrstev ovzduší ani terénu nedochází v tomto případě okamžitě, ale až po určité době (v závislosti na vzdálenosti od místa výbuchu).

V některých případech je možné zjistit též vnější příznaky **chemického napadení** např.:

- méně výrazné („hluché“ neboli tlumené) výbuchy min, granátů, bomb a bojových hlavic raket s chemickou náplní,

- charakteristické zabarvení oblaku otravné látky po výbuchu chemické munice anebo při leteckém chemickém postřiku,

- přítomnost kapek kapaliny nebo práškovitých látek v místech výbuchu na terénu, rostlinách a jiných předmětech a také přítomnost střípin, anebo celých částí chemické munice.

Při zjištění vnějších příznaků chemického napadení, kdy pomocí detekčních prostředků nebyla prokázána přítomnost otravných látek, je nutné předpokládat použití nových, dosud neznámých typů otravných látek nebo bojových biologických prostředků.

K vnějším příznakům biologického napadení patří:

— zbytky munice s pístovým nebo jiným zařízením (např. generátory) pro vytváření biologického aerosolu,

— přítomnost přenašečů choroboplodných zárodků (hmyz, klíšťata, hlodavci) anebo charakteristické části biologické munice v místech dopadu (výbuchu) leteckých pum,

— výskyt přenašečů choroboplodných zárodků v místech, kde se normálně anebo za daných povětrnostních podmínek nemohou vyskytovat.

Vnější příznaky chemického a biologického napadení mohou být zastřeny nebo překryty výraznými jevy anebo naopak mohou být předstírány (vyvolávány) nepřitelem záměrně. **Vyhlašovat signál chemického poplachu v těchto případech, tzn. na základě vnějších příznaků napadení je přípustné jen na rozkaz nadřízeného velitele (náčelníka), který přitom bere v úvahu nejen charakter vnějších příznaků, ale též ostatní údaje o nepříteli, zejména jde o zjištění příprav k použití prostředků hromadného ničení, jeho možnosti v dané situaci apod.**

Pokud jde o vyhlašování signálu chemického poplachu na základě objektivních údajů, získaných prostředky chemického průzkumu, je včasné varování v prostorech bezprostředního chemického napadení problematické. Je tomu tak proto, že i v těch případech, kdy koncentrace bojové otravné látky je podstatně vyšší než dolní mez citlivosti soudobých přístrojů a detekčních prostředků chemického průzkumu, je doba ke zjištění otravné látky a k nasazení alespoň ochranné masky u ohrožených osob tak dlouhá, že již obdržené dávky otravné látky (do na-

sazení ochranných masek) mohou způsobit těžký nebo i smrtelný stupeň zasažení nechráněných osob.

Z toho vyplývá, že ani sebecitlivější přístroje (prostředky) chemického průzkumu nemohou zabezpečit ve všech případech, a to zejména v případech použití rychle účinkujících otravných látek anebo látek, umožňujících vytváření smrtelných koncentrací v krátkém časovém intervalu, včasné použití ochranných masek příslušníky jednotek přímo v prostoru chemického napadení. Má-li být v těchto podmínkách vyloučeno zasažení nechráněných osob, je nutné, aby ochranné masky byly nasazovány okamžitě, tj. s prvními výbuchy min, granátů, raket a bomb, jakož i při zjištění příznaků zamoření, samostatně bez jakéhokoli vyhlašování signálu. Průměrná doba nasazení masky (do 10 vteřin) nepřesahuje dobu možného zadržení dechu. V takové situaci se nevyhne některému zbytečnému nasazení ochranné masky. Přestože je nepravděpodobné, že by každý dělostřelecký palební přepad, letecké bombardování anebo výbuch rakety byl chemickým, je třeba považovat toto opatření v současné době za jediné možné řešení, jak zabránit překvapivému a těžkému nebo dokonce smrtelnému zasažení nechráněných osob, zejména v případech použití vysoce toxických, rychle účinkujících otravných látek.

Význam signálu chemického poplachu (po zjištění OL) by v tomto případě spočíval v uvědomění ohrožených osob o spouštěcí akci pokračovat v činnosti v nasazených ochranných prostředcích a také v upozornění sousedních jednotek o chemickém napadení.

Varování jednotek, útvarů nebo svazků o nebezpečí šíření oblaku zamořeného vzduchu do prostoru jejich rozmístění

Čím vyšší stupeň velení vyhlašuje signál chemického poplachu, tím méně bude možné určit vliv povětrnostních podmínek a charakter terénu (jeho členitosti a pokrytost) na chování oblaku otravné látky při jeho pohybu z prostoru přímého chemického napadení ve směru větru v přízemní vrstvě ovzduší. To způsobuje, že oblast, v níž je vyhlašován signál chemického poplachu ihned po chemickém napadení zpravidla zahrnuje z bezpečnostních důvodů i jednotky v prostoru, kde k zamoření ovzduší vůbec nedojde. Vyčkávat v tomto případě s vyhlášením

signálu chemického poplachu až bude zjištěna otravná látka v prostorech rozmístění vojsk by bylo nesprávné, protože při vysoké toxicitě soudobých bojových otravných látek mohou být pro nechráněné osoby nebezpečné i velmi nízké koncentrace při krátké době expozice. Varování po linii „napadená jednotka — nadřízený — zhodnocení — signál“ nezabezpečuje včasné proniknutí signálu ke všem příslušníkům ohrožených jednotek pro velký počet mezistupňů.

Podle praktických zkušeností pronikne do štábu vševojskového útvaru hlášení

o zjištění otravných látek u jednotek za 5–10 minut od okamžiku napadení (zamoření). Přibližně stejnou dobu si vyžádalo zhodnocení situace chemickým náčelníkem útvaru (svazků) s návrhem (veliteli nebo náčelníku štábu) na opatření. K předání signálu chemického poplachu od štábu útvaru až k jednotlivci je třeba počítat také s dobou asi do 5 minut.

Od začátku chemického napadení do nasazení ochranných masek a ostatních prostředků protichemické ochrany jednotky uplyne tedy 15–25 minut. Za tuto dobu při průměrné rychlosti oblaku otravné látky 240–300 m/min. (vítr 4–5 m/vt.), mohou se rozšířit bojové, tzn. účinné koncentrace, do hloubky 3,6 až 7,5 km. Tato úvaha platí za předpokladu, že v pásmu pohybu oblaku otravné látky jsou směr a rychlost přízemního větru přibližně konstantní, že vliv členitosti a pokrytosti terénu je zanedbatelný, a že se nevyskytují srážky (déšť, sněžení). V ostatních případech může být uvedena hodnota jiná — zpravidla menší. Obdobně tomu bude i při šíření oblaku biologického aerosolu.

Rychlost šíření radioaktivního oblaku po pozemním jaderném výbuchu bude zpravidla větší. Při průměrné rychlosti výhledného větru 50 km/hod. může dojít za 15–25 minut k radioaktivnímu zamoření ve vzdálenosti 10 až 20 km od místa výbuchu. Opatření bezprostřední ochrany (použití ochr. prostředků) je však postačující až po zjištění radioaktivního záření dozimetrickými přístroji přímo v sestavách ohrožených jednotek, protože ke vzniku nebezpečných úrovní radiace nedochází okamžitě, ale až po určité době (v závislosti na rychlosti vypadávání radioaktivních látek z oblaku jaderného výbuchu).

Vzdálenost mezi jednotkami (rota, baterie) nebude zpravidla přesahovat 1 km při jakýchkoli podmínkách jejich činnosti, mezi sousedními prapory (děl. oddíly) nebude větší než 2–3 km (do jejich rozčlenění do bojové sestavy). Pro jednotky, které se přesunují proti směru šíření oblaku otravné látky se doba setkání s oblakem zamořeného vzduchu zkrátí vlivem součtu rychlosti pohybu jednotky a oblaku.

Nechráněné osoby v sestavě sousedních jednotek by mohly být při systému „hlášení“ — vyhodnocení — varování — zasaženy dříve než by pronikl signál chemického poplachu ke všem příslušníkům sousední nebo přesunující se jednotky.

Proto je účelné dosavadní způsob varování sousedních jednotek o bezprostřední úhroze zamoření (ozáření) praktikovat podle konkrétní situace takto:

a) Při nebezpečí šíření otravné látky a biologického aerosolu:

— velitelům jednotek, v jejichž prostoru byly zjištěny otravné látky v ovzduší nebo vnější příznaky biologického napadení nařídí, aby varovali sousední jednotky signálem chemického poplachu a hlásili to svému nadřízenému veliteli (v prvním pořadí jednotky ve směru předpokládaného šíření oblaku zamořeného ovzduší);

— není-li s nimi přímé spojení, varovat je nejkratším možným směrem (cestou nadřízeného, orgánů regulace a pořádkové služby, vojskové i teritoriální radiální hlášené sítě, územních orgánů apod.).

Ve všech případech, kdy je možné varovat ohrožené jednotky dříve, nežli se může oblak zamořeného ovzduší rozšířit až do jejich prostoru činnosti, je třeba varovat je ne signálem, ale krátkou informací o době, místě a druhu napadení (zamoření), popřípadě také o typu použití bojové otravné látky a jejím skupenství.

b) Při nebezpečí šíření radioaktivního oblaku jaderného výbuchu

V tomto případě má praktický význam varovat především ty jednotky, útvary nebo zařízení, u nichž je předpoklad, že nemohly zjistit vnější příznaky jaderného výbuchu svými prostředky a to jediné formou informace o parametrech jaderného výbuchu a o povětrnostní situaci po linii radiální hlášené sítě. V prvé řadě je třeba varovat ty, které možno vyvést mimo prostor předpokládaného radioaktivního zamoření. Předběžně vyhodnotit radiální situaci musí být schopni v potřebném rozsahu velitelé a náčelníci druhů vojsk na stupni útvarů i svazků samostatně. Při tom musíme brát v úvahu také vliv místních povětrnostních podmínek a terénu na vypadávání radioaktivních látek z oblaku jaderného výbuchu. Při poměrně malé přesnosti předběžného vyhodnocování radiální situace (výpočetem), budou zpravidla varovány o nebezpečí radioaktivního zamoření z bezpečnostních důvodů také jednotky a útvary, u nichž ve skutečnosti k zamoření nedojde.

Používat prostředky protichemické ochrany na základě velmi přibližného orientačního varování by nebylo odůvodněné

ani u skutečně ohrožených vojsk a to z těchto důvodů:

— k nebezpečnému radioaktivnímu zamoření v pásmu pohybu oblaku jaderného výbuchu nedochází okamžitě, ale až během určité doby (postupným vypadáváním radioaktivních látek na terén);

— soudobými vojskovými dozimetrickými přístroji můžeme zjistit radioaktivní látky v ovzduší ještě před jejich výpadem na terén (vlivem poměrně vysokého radioaktivního pozadí).

V tomto případě není tedy nutné varovat vyššími štáby formou vyhlášení sig-

nálu chemického poplachu, po němž by jednotky okamžitě použily prostředky protichemické ochrany. Vyhlásit signál postačí až na základě zjištění radioaktivních látek pomocí dozimetrických přístrojů přímo v sestavě ohrožených jednotek.

Právo vyhlášovat chemický poplach přesunujícím se jednotkám (útvárům) je nutné ponechat také orgánům regulační a pořádkové služby, vojskové i teritoriální radiační hlášené síti, správy vojenské dopravy, orgánům civilní obrany apod. (na základě údajů o skutečné radiační, chemické a biologické situaci).

Varování při zjištění zamořených úseků terénu a ženíjních chemických zátarasů

Údaje o zjištěných zamořených úsecích terénu i ženíjních chemických zátarasích dostává štáb divize (útvary) zprávidla od nadřízeného, sousedů a také od průzkumných jednotek a jednotek prvního sledu.

Jednotky a útvary, v jejichž pásmu činnosti (avšak mimo prostor jejich rozmístění) bylo předem zjištěno zamoření anebo ženíjní chemické zátarasy je nutné varovat také formou informace o radiační, chemické a biologické situaci.

Vyhlašování signálu chemického poplachu musí být zabezpečeno nepřetržitým radiačním, chemickým a biologickým, v některých případech též ženíjním průzkumem prováděným před anebo přímo v sestavě jednotek, útvarů a svazků a v jejich zájmových prostorech také péčí nadřízeného orgánu regulační a pořádkové služby, řádným vytyčením předního okraje zamořeného prostoru apod.

Varovat formou vyhlášení signálu je účelné především v jednotkách, zatímco na stupni útvar a výše je výhodnější použít formu předběžné informace o radiační, chemické a biologické situaci. Tato informace musí umožňovat varovaným jednotkám (útvárům, svazkům) konkretizovat úkoly průzkumu v souladu s druhem zamoření, který skutečně hrozí a včas přijmout doplňková ochranná opa-

tření (mimo jiné i rozhodnutí k vyvedení z ohrožených prostorů, obejití nebo překonání zamořeného prostoru apod.).

Údaje o povětrnostních podmínkách není třeba v informaci uvádět v případech

— nedošlo-li k podstatnějším změnám od poslední pravidelné informace o počasí,

— získává-li tyto údaje daný stupeň velení vlastní péčí,

— nejsou-li tyto údaje k době varování z jakýchkoli důvodů k dispozici.

Informace může mít tuto formu:

— datum, hodina, minuta napadení (zamoření),

— souřadnice místa napadení (zamoření) podle kódované mapy,

— druh zamoření (popřípadě jeho charakter,

— výsledný směr a průměrná rychlost větru.

Informaci je možno vyjádřit formou skupin číselných kódů. Při varování o nebezpečí radioaktivního zamoření uvádíme v poslední skupině číselného kódu výsledný směr výškového větru a jeho průměrnou rychlost v km/h, při chemickém a biologickém napadení výsledný směr větru v přízemní vrstvě ovzduší (do výšky 2 m) a jeho průměrnou rychlost m/vt.

K vyhlášení signálu chemického poplachu

K prostředkům vyhlášení signálu chemického poplachu nebo informace o nebezpečí zamoření patří:

— prostředky světelné a zvukové signalizace,

— prostředky linkového a rádiového spojení.

Signál chemického poplachu stejně jako atomové výstrahy předáváme mimo pořadí všemi pojítky (1,37). Útvary a jednotky používají k vyhlášení signálů akustické nebo optické prostředky, družstva, čety a roty (baterie) kromě toho i povely (2,72).

Akustické i optické způsoby vyhlášení signálu chemického poplachu umožňují v krátkém čase varovat všechny příslušníky ohrožených jednotek. K včasnému zjištění vyhlášení signálu chemického poplachu organizujeme již na stupni malých jednotek (četa, rota), které plní úkol samostatně, a u ochranných objektů (v nichž jsou osoby), nepřetržitě pozorování.

Signál, pozorovaný mimo prostor jeho vyhlášení, může znamenat pro nadřazený stupeň předběžné hlášení o zjištění BOL, RL nebo BBP, pro sousedy – předběžné varování o nebezpečí zamoření.

Pozorovatelé, zjišťující vyhlášení signálu chemického poplachu mimo prostor svého stanoviště, musí věnovat hlavní pozornost směrem na návětrné straně.

Aby nedocházelo k neodůvodněnému automatickému přejímání signálů všemi sousedními jednotkami (bez ohledu na konkrétní úhrozu) je nutné

— **prostředky protichemické ochrany jednotlivce** (především ochranné masky) nasazovat již po vyhlášení signálu chemického poplachu u sousední jednotky a po zjištění vnějších příznaků zamoření terénu nebo ovzduší v prostoru vlastní činnosti,

— **signál chemického poplachu** vyhlášovat až po zjištění zamoření terénu nebo přízemních vrstev vzduchu pomocí přístrojů (detekčních prostředků) a jen ve výjimečných případech na základě věrohodných vnějších příznaků zamoření (na rozkaz přímého nadřízeného).

I když se nám podaří zjistit bojovou otravnou látku pomocí chemické průkazníkové soupravy anebo automatického hlásiče do 2 až 3 minut, může se za tuto dobu rozšířit oblak otravné látky (při rychlosti větru 4–5 m/vt.) do vzdálenosti 500 až 900 m od místa chemického napadení.

Proto je oprávněný požadavek, aby příslušníci jednotek (rot, baterií) v přílehlých prostorech chemického napadení nasazovali ochranné prostředky ihned po signálu chemického poplachu sousední jednotky na návětrné straně. Z toho důvodu je nutné, aby velitelé jednotek znali a sledovali směr přízemního větru.

U jednotek do praporu (oddílů) vto, na VS a u týlových zařízení používáme k vyhlášení signálu chemického poplachu především prostředky světelné a zvukové

signalizace, kterými by měly být prvořadě vybaveny osoby, které zjišťují přítomnost radioaktivních a bojových otravných látek pomocí přístrojů (detekčních prostředků).

Ke zjednodušení vzájemného varování optickým a akustickým signálem sousedních jednotek a jednotek druhů vojsk, dočasně působících v sestavě jiných útvarů a svazků, je účelné sjednotit světelné a zvukové signály chemického poplachu v rámci celé vševojskové armády.

Z prostředků akustického vyhlášení signálu chemického poplachu se mimo běžně používaných způsobů (úderů na kolejničky, píšťalkou, hlasem apod.) osvědčuje siréna, uváděná v činnost výfukovými plyny automobilu. Její slyšitelnost je 500–800 m. (2). Praktické zkoušky ukázaly, že v pochodovém proudu motostřelecké jednotky o délce asi 1½ až 2 km stačí předat signál dvě až tři sirény. Nejvhodnější je umístit je přímo na vozítech s rádiovou stanicí (3,62).

Snaha zavést velmi výkonný prostředek optické nebo akustické signalizace např. rakety, které by v krátkém časovém intervalu obsáhly celé prostory rozmístění útvarů nebo svazků, nenašla dosud praktického použití.

Perspektivnějším prostředkem v tomto směru jsou automatické hlásiče zamoření otravnými a radioaktivními látkami s možností světelné i zvukové signalizace, které při vysunutí detekčních zařízení před bojovou sestavou by do značné míry odstraňovaly rozpor mezi vysokou toxicitou soudobých otravných látek, možnostmi jejich včasného zjišťování a rychlostí předávání signálu nebo informace o vzniklém nebezpečí zamoření (ozáření).

Protože zejména přístroje chemického průzkumu neuspokojují plně svou citlivostí požadavky na včasné varování v prostorech bezprostředního chemického napadení je důležité, aby všichni příslušníci jednotek znali jeho vnější příznaky. Rovněž rychlá detekce různých druhů choroboplodných zárodků a toxinů v polních podmínkách zůstane pravděpodobně problémem i v příštích letech.

Hlavním prostředkem vyhlášení signálu chemického poplachu a informace o radiační, chemické a biologické situaci na stupni útvaru a výše je velitelské **liniové spojení**, za pohybu pak **rádiové spojení** (rádiové sítě velitelské, součinnostní nebo výstrahy).

První a neúplnější představu o radiační a chemické situaci v prostoru rozmís-

tění (činnosti) divize a jejích útvarů získávají chemičtí náčelníci. Potřebné údaje získávají od chemického průzkumu, z vojenské nebo v některých případech teritoriální radiační hlášené sítě. Tohoto spojení je nutné využívat také k předávání signálu chemického poplachu a informace o radiační, chemické a biologické situaci (k podřízeným i nadřízeným).

K varování vojsk pomocí linkových a rádiových pojítek je účelné používat uvolňovací heslo pro přednostní hovor, např. hesla RADIACE, PLYN, BAKTERIE apod. Jak by bylo možno v navrhované formě

informace (hlášení) vynechat číselný kód udávající druh zamoření.

Dosavadní pojetí celé problematiky varování se prakticky neliší od minulosti, kdy se předpokládalo použití jen chemických, popřípadě také biologických zbraní. Soudobé potenciální možnosti našeho pravděpodobného nepřítele v použití prostředků hromadného ničení a množství variant použití různých druhů i způsobů zamoření terénu a ovzduší, vyžaduje neustále zdokonalovat systém varování vojsk před tímto nebezpečím. K tomu má přispět i tento článek.

Poznámka redakce:

Článek byl zpracován ještě před vydáním předpisu Vševojsk-1-1, Vševojsk-1-2 a Vševojsk-1-3, v nichž jsou některé návrhy autora realizovány (např. signál „radiační poplach“) a může v této formě sloužit čtenářům jako zdůvodnění již přijatých a dalších navrhovaných změn v otázkách varování vojsk.

Spojení při zdravotnickém zabezpečení

Major Oldřich Kozubek

Zdravotnické zabezpečení v operacích vyžaduje účinný manévr sil a prostředků zdravotnické služby z hloubky bojové sestavy ve prospěch bojujících vojsk. Soustavná znalost situace, tj. rozmístění, obložnosti, činnosti zdravotnických jednotek a útvarů, požadavků na odsuny, není myslitelná bez dokonalého spojení.

Odsun raněných a nemocných jako činitel, který přispívá k obnově manévrovací schopnosti a pohyblivosti etap, nabývá na významu zvláště při pohyblivém rázu bojové činnosti vojsk, kdy vzniká naléhavá potřeba častěji uvolňovat nebo přemísťovat léčebná zařízení.

Tyto důležité okolnosti je nutné brát v úvahu při organizaci spojení pro potřebu zdravotnického zabezpečení vojsk.

Cesta, po níž se odsunují ranění do týlu nazývá se **cestou zdravotnického odsunu**, kterou tvoří etapy zdravotnického odsunu s narůstající úrovní zdravotnické pomoci a úseky cesty mezi nimi. Přitom úsek odsunové cesty mezi etapami zdra-

votnického odsunu s odsunovými dopravními prostředky se nazývá **článkem zdravotnického odsunu**. Příklad: při odsunu raněného z bojiště na divizní obvaziště mohou být tři články zdravotnického odsunu:

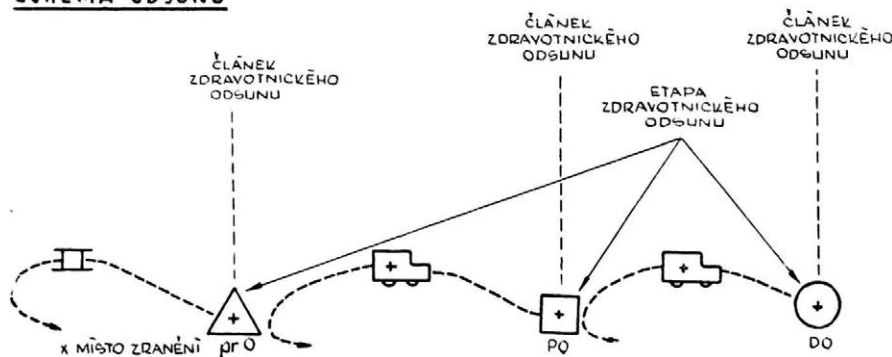
první — od místa zranění na praporeční obvaziště,

druhý — z praporečního obvaziště na plukovní obvaziště,

třetí — z plukovního obvaziště na divizní obvaziště.

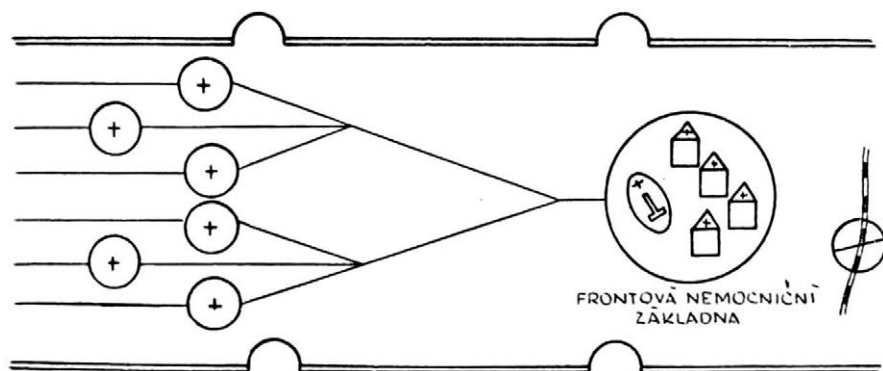
U větších uskupení vojsk než jsou útvary a svazky nepoužíváme názvu „cesta zdravotnického odsunu“, protože jich může být několik, ale mluvíme o **odsunových směrech**. Odsunovým směrem se rozumí souhrn odsunových cest s celou soustavou etap zdravotnického odsunu (léčebných zařízení), které jsou na nich rozvinuty k zabezpečení určitého uskupení vojsk. Odsunový směr náleží již zpravidla do soustavy armádních komunikací.

SCHEMA ODSUNU

Obr. 1

SCHEMA ODSUNOVĚHO SMĚRU

Obr. 2

Vezmeme-li v úvahu složitost veškerých přesunů v průběhu operace, vyplývají nám i obtížnost zdravotnických odsunů z míst hromadných ztrát při použití ZHN. Na druhé straně nám vystoupí do popředí požadavek zabezpečit velení a podle vzniklé potřeby pružnost manévru zdravotnickými útvary a zařízeními. Nejzávažnější manévry armádních etap je využití SZO ve prospěch svazků. Zvláštní pozornost je třeba věnovat manévru autobusovými zdravotnickými rotami (praporey) na stupni armády, které budou často působit decentralizovaně na odsunových směrech z několika svazků. Při hromadných ztrátách u některého svazku může vzniknout potřeba zasadit prostředky tohoto praporu ve velmi krátké době na zvlášť ohrožený směr. Z toho vyplývá požadavek zabezpečit spojení velitelů autobusového zdravotnického praporu s náčelníkem zdravotnické služby armády a jednotlivými autobusovými rotami a skupinami pro řízení odsunů, které mohou často působit na různých směrech a na velkých vzdálenostech od sebe.

Nejběžnější způsob využití autobusového zdravotnického praporu bude jeho rozdělení. V zdravotnické záloze zpravidla bude velitel praporu a 1–2 rot. K jednotlivým skupinám pro řízení odsunu budou začleněny SZO zároveň jako předpusnuté odsunové prostředky autobusového zdravotnického praporu. V tomto případě bude výhodné zabezpečit velitelů autobusového zdravotnického praporu velení

podřízeným rotám prostřednictvím armádní zdravotnické zálohy nebo skupin pro řízení odsunu. Základním pojtkem k zabezpečení spojení s autobusovým zdravotnickým praporem i v rámci praporu bude rádio.

Pro zabezpečení velení je nutné, aby velitel autobusového zdravotnického praporu pracoval, popřípadě měl možnost vstoupit do rádiových sítí zdravotnického zabezpečení armády.

Budou-li svazky působit na samostatných směrech, bude nutné vybavit velitele zdravotnických odsunů krátkovlnnými rádiovými stanicemi (ze zálohy spoj. náčelníka armády) a v rádiových sítích zdravotnického zabezpečení počítat s volnými řádky pro začlenění těchto odsunových skupin do sítě. Výhodnější způsob je zabezpečit toto spojení velmi krátkovlnnými stanicemi z organických spojovacích prostředků praporu s možností začlenění pohyblivých retranslačních míst (PRM) do sítě velitele autobusového zdravotnického praporu.

Schéma spojení uvádí příloha 1.

V další části rozeberu některé zvláštnosti, které budou mít vliv na organizaci spojení pro potřeby zdravotnického zabezpečení a které musí spojovací náčelník brát v úvahu. Jde o začlenění těchto zdravotnických útvarů a zařízení do bojové sestavy a jejich manévru v průběhu boje. V této souvislosti je nezbytná součinnost s náčelníky zdravotnické služby v otázkách rozmístování těchto zdravot-

nických útvarů a zařízení, aby odpovídalo budování celé spojovací soustavy pro boj nebo operaci, což usnadní budování spojení k těmto zdravotnickým zařízením a zabezpečí nepřetržité spojení.

Spojení má zabezpečit:

- **velení** příslušnému veliteli prostřednictvím náčelníka zdravotnické služby podřízeným zdravotnickým útvarům a zařízením;

- **součinnost** mezi jednotlivými zdravotnickými zařízeními a útvary a to jak na vlastním stupni velení, tak u podřízených útvarů a svazků s nadřízenými zařízeními a velitelstvem;

- **předávání výstražných a poplachových signálů** těmto zdravotnickým útvarům a zařízením.

Spojovací náčelník musí si ujasnit při plánování a organizaci spojení pro potřeby zdravotnického zabezpečení v boji tyto další otázky:

- při použití ZHN se nebudou zdravotnická zařízení rozvíjet v blízkosti pravděpodobných objektů jaderného napadení a v prostorech rozmístění vojsk, druhých sledů apod.;

- útvary soustředěné v zdravotnické záloze budou se rozmisťovat rozptýleně ve vzdálenosti nejméně 3–5 km jeden od druhého;

- při rozmístění v osadách budou se zdravotnická zařízení umisťovat na okrajích, daleko od spojovacích center a velkých průmyslových objektů;

- v prostorech rozmístění zdravotnických etap (DO, SZO) bude nutné počítat s přistávacími plochami pro vrtulníky.

Všechny tyto okolnosti budou ztěžovat organizaci spojení, především ve využívání stálých spojovacích zařízení a vedení jak na vlastním, tak na nepřátelském území. Řešení těchto otázek bude záviset na konkrétní situaci. Pro zabezpečení spojení k těmto zdravotnickým útvarům a zařízením budeme často využívat jen bojové spojovací sítě (rádiové, linkové, směrové) i pohyblivých pojítek.

Dále je třeba osvětlit, kdy a kde se zřizují a rozmisťují jednotlivá zdravotnická zařízení. Před zahájením útočného boje nebo operace se zdravotnické zařízení (na stupni prapor, pluk, divize) zpravidla nebudou rozvíjet, ale budou připravena v stanovených prostorech v pohotovosti k rozvinutí.

Praporeční obvažiště bude v bojové se-

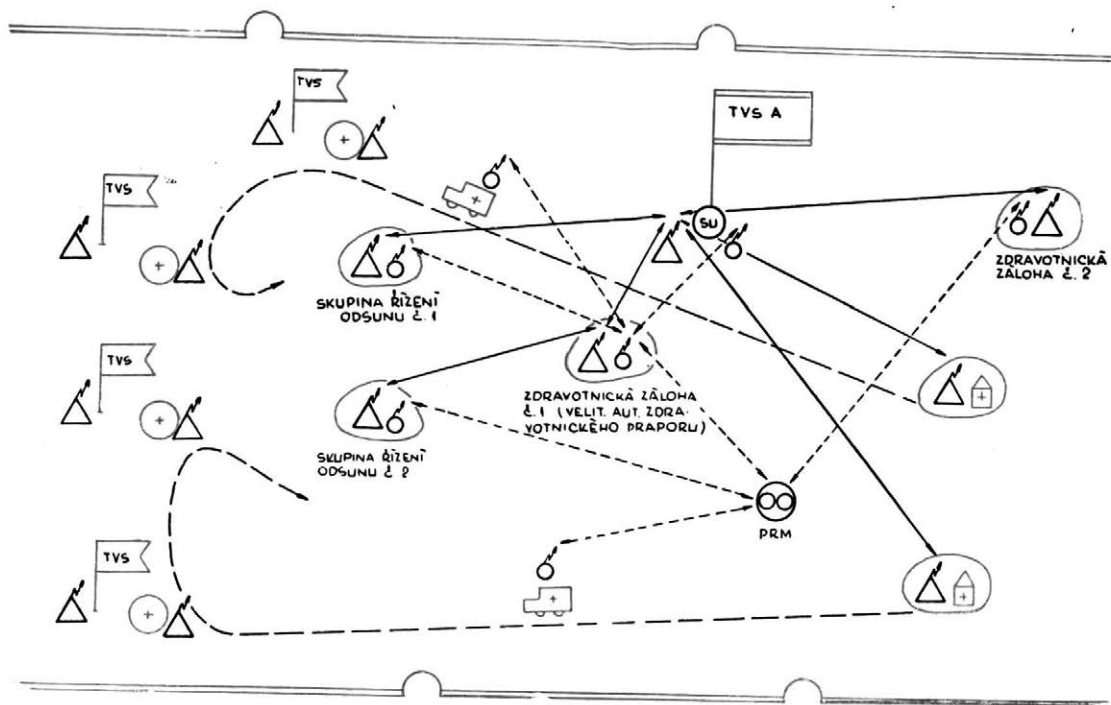
stavě praporu na základě konkrétní bojové situace a spojení bude zabezpečováno zpravidla pohyblivými pojítky.

Plukovní obvažiště bude připraveno podle stejných zásad s tím rozdílem, že jeho vyčkávací prostor k přemísťování nebo rozvinutí bude nejvýhodněji volit poblíž VS pluku. V pohyblivé fázi boje je účelné vyčlenit pro plukovní obvažiště rádiovou stanici, poněvadž při masových ztrátách a naplnění obvažiště při rychlém postupu vojsk bude obvažiště často zůstat na místě a další činnost musí být zabezpečena manévrem z hloubky. Pro tyto případy je třeba plánovat a počítat se začleněním plukovního obvažiště do některé sítě štábu pluku. Toto spojení je nejvýhodněji organizovat velmi krátkovlnnými rádiovými stanicemi. Je účelné vyčlenit rádiovou stanici ze spojovací zálohy a podle situace pak ji přidělit potřebnému obvažišti. Pro omezený počet linkového materiálu a pohyblivých pojítek nebude často možné zabezpečit spojení a velení plukovním obvažištěm jinak než rádiem. Spojení s nadřízenou složkou zdravotnické služby na stupni pluk zabezpečujeme zásadně po bojových sítích s nadřízeným štábem. V každém případě musí spojovací náčelník pluku počítat v dané síti se začleněním plukovního obvažiště.

Na stupni svazku je pro potřeby zdravotnického zabezpečení do bojové sestavy organicky začleněn divizní zdravotnický prapor, který v boji rozvíjí divizní zdravotnické obvažiště nebo přidělený SZO. Před zahájením boje a v počáteční fázi boje se nerozvíjí (podle počtu a vzniku ztrát), je však připraven k rozvinutí v určeném prostoru. K usnadnění velení v závislosti na budování spojovací soustavy je výhodné určovat pohotovostní prostor k rozvinutí poblíž VS divize 8 – 15 km od předního okraje za předpokladu, že náčelník zdravotnické služby bude se zdržovat na velitelském stanovišti. Bude-li se náčelník zdravotnické služby zdržovat na TVS, je výhodné určovat pohotovostní vyčkávací prostor nebo prostor rozvinutí poblíž TVS tak, aby bylo zabezpečeno napojení divizního obvažiště na SU TVS divize. Přitom je třeba brát v úvahu, že divizní zdravotnické obvažiště při rozvinutí v boji bude na místě nejméně 24 hodin, čímž v průběhu boje při vysokých tempích může se vzdálit od prvního sledu až na 60 – 80 km. To bude klást zvlášť vysoké nároky na zabezpečení spojení. Je nutné počítat i s tím, že svazku bude přidělen před zahájením boje

SCHÉMA SPOJENÍ

PRÍLOHA 1

nebo v jeho průběhu samostatný zdravotnický oddíl od armády.

Rozvinutá divizní obvaziště budou pracovat na místě delší dobu a velmi často budou předávána armádě (frontu). V průběhu boje budou nahrazována podle potřeby novými samostatnými zdravotnickými oddíly ze zdravotnické zálohy armády. V této fázi boje bude nejdůležitějším úkolem spojení zabezpečit velení těmto zdravotnickým útvarům a zařízením při jejich změnách v průběhu boje. Ve výchozím položení je možno zabezpečit spojení buď přímo s VS divize nebo s TVS popřípadě připojením divizního obvaziště na některý pomocný spojovací uzel. Tímto způsobem je možno zabezpečit spojení rozvinutého obvaziště s armádní skupinou pro řízení odsunu. V průběhu boje těžiště spojení bude v rádiovém spojení a pohyblivých pojítkách. Je nutné zabezpečit též spojení s přístávací plochou pro vrtulníky pro potřeby divizního zdravotnického obvaziště. Přístávací plochu vytvářejí obvaziště vlastními prostředky.

Schéma možného linkového spojení a spojení pohyblivými pojítky na stupni divize uvádí **příloha 2**.

Z počtu armádního odřadu zdravotnických posilovacích skupin vytváříme zpravidla dvě skupiny pro řízení odsunu, které se rozvinou na úrovni divizních obvazišť tak, že skupina bude zabezpečovat obvykle dva svazky. V této skupině budou 1 — 2 samostatné zdravotnické oddíly a četa až rota autobusového zdravotnického praporu. Tyto prostředky budou nahrazovat divizní obvaziště v případech jejich vyřazení nebo při naplnění divizních obvazišť raněnými. Proto musí být divizní obvaziště v úzké součinnosti se skupinou řízení odsunu, která působí ve prospěch svazku a zajišťuje i manévr zdravotnickými prostředky v jeho prospěch.

Spojovací náčelník divize musí řešit otázky možného spojení s divizním obvazištěm, s náčelníkem zdravotnické služby a součinnostní spojení se skupinou pro řízení odsunu. Divizní obvaziště, které vytváří zdravotnický prapor divize, je možné začlenit do rádiové sítě týlu divize.

Z hlediska velení je nutné zabezpečit spojení divizního obvaziště s velitelským stanovištěm nebo TVS divize, TVS A a součinnost se skupinou řízení odsunu armády.

Na stupni svazku je nejvýhodnější organizovat spojení takto:

Rádiové spojení s náčelníkem zdravotnické služby armády zabezpečovat v rá-

diové síti týlu armády z TVS divize na TVS A. Spojení s hlavním lékařem pluku v rádiové síti týlu divize. Divizní obvaziště začlenit do jedné rádiové sítě týlu divize. V této síti plánovat několik volných řádků pro začlenění nových samostatných zdravotnických oddílů, kterými může být divize v průběhu boje doplněna. V této síti je třeba uskutečňovat i součinnost se skupinou pro řízení odsunu, která působí ve prospěch svazku a to vzájemnou výměnou dopravních údajů s možnostmi vstupu divizního obvaziště do sítě zdravotnického zabezpečení armády a opačně. Zabezpečit tuto součinnost bude jedním z nejdůležitějších úkolů spojovacího náčelníka. Vzhledem k omezenému počtu rádiových stanic je tento způsob nejvýhodnější, protože nebude možné organizovat samostatné rádiové směry.

Možný způsob rádiového spojení na stupni svazku uvádí **příloha 3**.

Tento způsob nevyžaduje doplňovat divizní obvaziště novými rádiovými prostředky a postací organická rádiová stanice divizního zdravotnického praporu.

Takto organizované rádiové spojení zabezpečuje vzájemný vstup ze sítě týlu divize do sítě zdravotnického zabezpečení armády a opačně a v případě nutnosti umožňuje náčelníku zdravotnické služby armády buď přímo nebo prostřednictvím rádiové stanice skupiny pro řízení odsunu (závisí na vzdálenosti) velet těmto zařízením při změně podřízenosti.

Dalším důležitým úkolem spojovacího náčelníka je zabezpečit pronikání signálů o jaderném nebezpečí po technických pojítkách k varování divizního obvaziště. Je-li obvaziště napojeno na některý spojovací uzel, je možno vysílat tyto signály po linkových pojítkách. V průběhu boje, kdy obvaziště není zapojeno na linkovou síť, je nutné odposlouchávat rádiovou síť výstrahy, což však vyžaduje doplnit divizní obvaziště rádiovým přijímačem.

*

V další části rozeberu problémy zabezpečení spojení pro potřeby zdravotnické služby armády.

Velitel armády velí zdravotnickým útvarům a zařízením prostřednictvím náčelníka zdravotnické služby armády, který se zdržuje na TVS armády.

Z organických prostředků bude mít vševojsková armáda zpravidla:

1. armádní odřad zdravotnických posilovacích skupin, který bude vytvářet 2 sku-

piny pro řízení odsunu tak, aby jedna skupina zabezpečovala po stránce zdravotnické dva svazky. Nejvýhodnější bude, aby skupiny pro řízení odsunu pracovaly na úrovni divizních obvazíšť;

2. 10 — 12 samostatných zdravotnických oddílů armády, z nichž část bude v zdravotnické záloze armády u skupin pro řízení odsunu a k posílení, popřípadě nahrazení divizního obvazíště;

3. autobusový zdravotnický prapor, jehož velitelství a větší část automobilních zdravotnických rot budou v zdravotnické záloze armády a některé čtyř popřípadě rota bude začleněna do skupiny pro řízení odsunu;

4. hygienicko-epidemiologický oddíl;

5. armádní zdravotnický sklad.

Se zahájením operace počítáme s posílením od frontu jedním autobusovým zdravotnickým praporem.

Z těchto prostředků vytváří armáda:

- zdravotnické zálohy;
- 2 skupiny pro řízení odsunu (s přiděleným omezeným množstvím prostředků).

V zdravotnické záloze bude zpravidla:

- velitelství armádního odřadu posilových skupin;
- 2 — 4 (i více) samostatných zdravotnických oddílů;
- velitelství autobusového zdravotnického praporu s 1 — 2 rotami;
- podstatná část HEO;
- část zdravotnického skladu.

Skupině pro řízení odsunu mohou být přiděleny:

- 1 — 2 samostatné zdravotnické oddíly;
- četa až rota autobusového zdravotnického praporu.

Tyto prostředky budou v pohotovosti před zahájením útočné operace v určených prostorech. Zálohy a skupiny pro řízení odsunu budou se přemísťovat po skokách podle taktické a zdravotnické situace.

Při plánování spojení k zabezpečení nepřetržitého velení a pružného manévru s těmito prvky bojové sestavy v závislosti na celkovém systému spojovací soustavy je nejvýhodnější, volit prostory jejich rozmístování poblíž VS armády, případně i TVS armády (4 — 6 km) u zdravotnické zálohy.

Skupiny pro řízení odsunu umísťujeme na úrovni divizních obvazíšť.

Přemísťování zdravotnické zálohy plánujeme současně s přemísťováním VS nebo TVS armády.

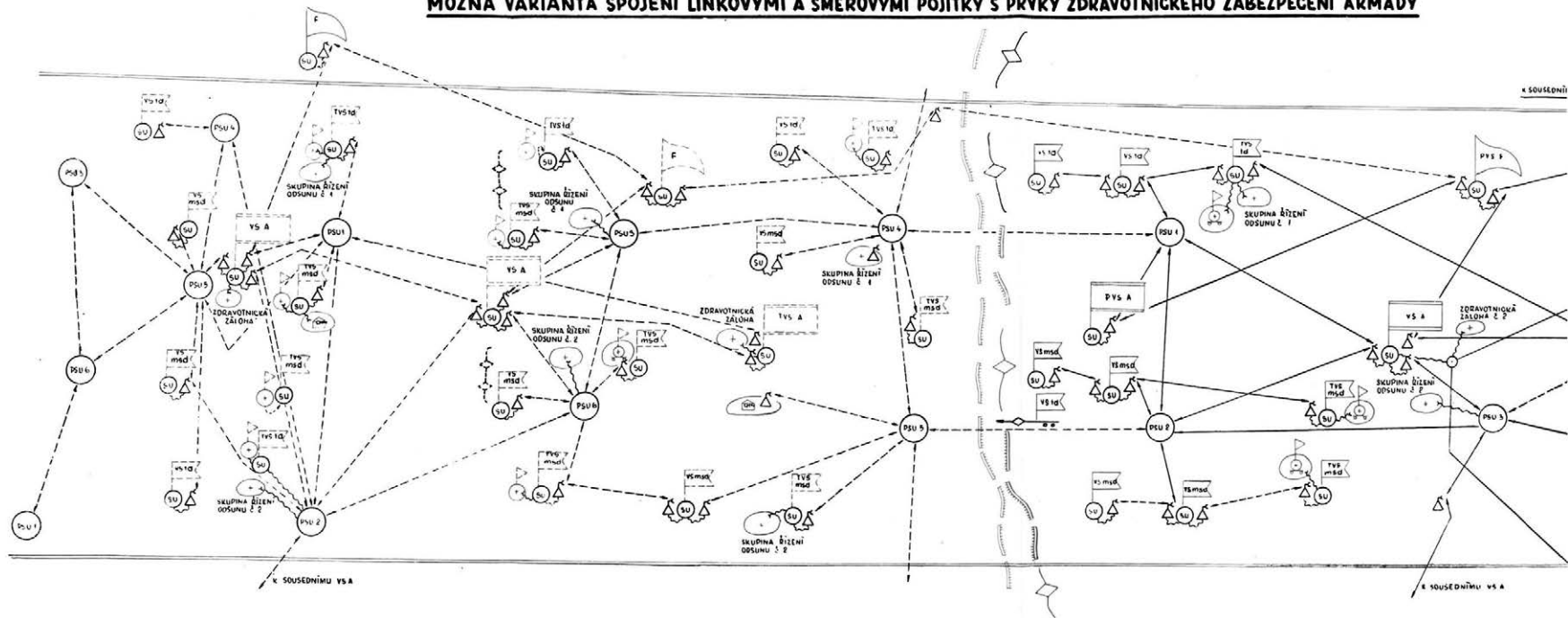
Při určování těchto prostorů je nutná součinnost náčelníka zdravotnické služby se spojovacím náčelníkem armády. Z hlediska velení je nutné, aby náčelník zdravotnické služby armády měl spojení k armádní zdravotnické záloze, ke skupinám pro řízení odsunu, s velitelem autobusového zdravotnického praporu i k rozvinuté armádní polní nemocnici, s podřízenými náčelníky zdravotnické služby, jejich podřízenými zdravotnickými divizními prapory a s jednotlivými samostatnými zdravotnickými oddíly. Vzhledem k určení skupin pro řízení odsunu je nutná i součinnost mezi divizními obvazíšti a těmito skupinami. S těmito úkoly úzce souvisí zabezpečení pronikání varovných signálů o jaderném nebezpečí těmito útvary a zařízením. Při organizaci spojení je třeba brát v úvahu i tu okolnost, že rozvinutý samostatný oddíl bude pracovat na místě až dva dny, což při vysokém tempu postupu vojsk představuje 100 — 150 km a bude klást vysoké nároky na organizaci spojení.

V této souvislosti zmíním se o **problémech plánování a organizace spojení pro potřeby zdravotnického zabezpečení v rámci celkového týlového spojení**. Složitost plánování spočívá v tom, že spojení se plánuje na VS armády a otázky týlového a zdravotnického zabezpečení se řeší na TVS armády, což vyžaduje od spojovacího oddělení armády úzkou součinnost především s náčelníkem štábu týlu armády. Jde o sladění požadavků na spojení pro potřeby týlového a zdravotnického zabezpečení plánované operace. Poněvadž na plánování bude zpravidla málo času, je výhodné vysílat ze spojovacího oddělení důstojníka na TVS armády, který by řešil a plánoval spojení pro potřeby týlu a zdravotnického zabezpečení a současně by vydal potřebné rozkazy pro organizaci spojení veliteli spojovací rot tyly. Tento způsob plánování spojení v týlu armády vyžaduje, aby spojovací náčelník armády vydával potřebné volací znaky, frekvence a organizační pokyny náčelníkovi štábu týlu jako pro ostatní svazky nebo armádní útvary formou výpisu. Po zplánování a organizaci spojení pro potřeby týlu by se tento důstojník vrátil ke spojovacímu oddělení na VS armády a odtud by usměrňoval a řídil spojení v průběhu operace prostřednictvím náčelníka štábu týlu nebo velitele spojovací rot tyly.

MOŽNÝ ZPŮSOB RÁDIOVÉHO SPOJENÍ NA STUPNI SVAZKU

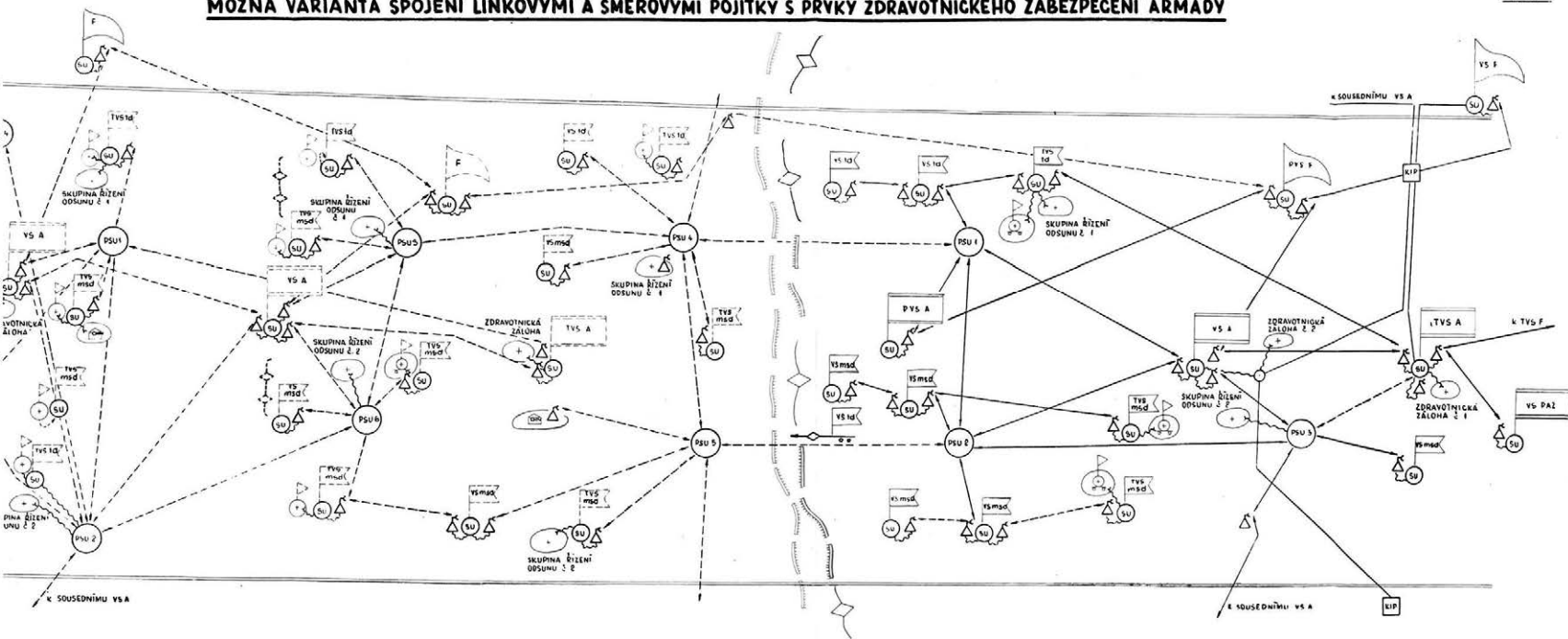
NÁZEV SÍTĚ	TVS 1 td	SLOŽENÍ SÍTĚ	TVS A
Týlu A č. 2		 TVS 1 td TVS 3 td TVS 2 msd TVS 4 msd	
Zdravot. zabezpeč. A č. 1		 zdr. zál. A zdr. zál. A vel. posil. zdrav. skupiny A 1. aut. zdrav. praporek	náč. zdr. služby
Zdravot. zabezpeč. A č. 2		 skup. řiz. odsunu č. 1 skupina řízení odsunu č. 2 div. obv. 1 td div. obv. 2 td	náč. zdr. služby
Týlu 1. td		TVS 5 tp TVS 7 tp TVS 9 tp TVS 2 msp skupina řízení odsunu č. 2 div. obv. 1 td SZO	

MOŽNÁ VARIANTA SPOJENÍ LINKOVÝMI A SMĚROVÝMI POJÍTKY S PRVKY ZDRAVOTNICKÉHO ZABEZPEČENÍ ARMÁDY

MOŽNÁ VARIANTA SPOJENÍ LINKOVÝMI A SMĚROVÝMI POJÍTKY S PRVKY ZDRAVOTNICKÉHO ZABEZPEČENÍ ARMÁDY

PŘÍLOHA 4

MOŽNÝ ZPŮSOB RÁDIOVÉHO SPOJENÍ PRO POTŘEBY ZDRAVOTNICKÉHO ZABEZPEČENÍ NA STUPNI ARMÁDY

PŘÍLOHA 5

NÁZEV SÍTĚ	TVS 5A	ÚČASTNÍCI SÍTĚ	JZF
Týlu JZF		3A 5A	
Týlu 5A & 2		1 td 3 td 5 msd 7 msd 9 msd	
Zdravot. zabezpečení 5A & 1	náčelník zdrav. sl. 	(velit. posil. zdr. skup.) zdrav. zál. č. 1 (SZO 3-7) skup. řízení odsunu č. 1 (SZO 1-2) vel. aut. zdravot. praporu	
Zdravot. zabezpečení 5A & 2	náčelník zdrav. sl. 	skupina řízení odsunu č. 2 (SZO 8-9) (SZO-10) (HH-1) (SZO-11) CHN-2 vel. aut. zdravot. praporu	
Týlu 1 td		divizní obvoziště TVS 1,5,7 tp TVS 9 ms p	
Vel. autobus zdravot. praporu		vel. aut. zdravot. praporu vel. 1 ar vel. 2 ar vel. 3 ar out. park. r. PRM	
Náčelník AVAS & 1		náčelník AVAS SP SPP vel. aut. zdravot. praporu	
Výstrahy armády		zdravotnická záloha skup. řízení odsunu č. 1 skup. řízení odsunu č. 2 vel. aut. 2 dr pr SZO	

Celkové problematice řešení a plánování spojení pro potřeby týlového zdravotnického zabezpečení v celém komplexu organizace spojení na stupni armády musí věnovat spojovací náčelník armády zvláštní pozornost a dále hledat nejvhodnější formy a způsoby řešení.

Při organizaci linkového a směrového spojení především ve výchozím položení a v některých případech i v průběhu operace při dodržování zásady rozmisťovat skupiny pro řízení odsunu a zdravotnické zálohy poblíž velitelských stanovišť nebo pomocných spojovacích uzlů, bude možné zapojovat na ně tyto prvky bojové sestavy a zabezpečit tím velení těmto útvarům a zařízením. Součinnost skupin pro řízení odsunu s divizními obvazišti, v jejichž prospěch budou působit, je možné v některých případech řešit i připojením těchto skupin přes spojovací uzly na TVS svazku. Způsob zabezpečení spojení se skupinami pro řízení odsunu a zdravotnickou zálohou je třeba stanovit v nařízení pro spojení s uvedením volacích znaků.

Možná varianta spojení linkovými a směrovými pojítky s prvky zdravotnického zabezpečení armády je uvedena v **příloze 4**.

V průběhu operace při rychlém tempu a narůstání vzdáleností mezi jednotlivými velitelskými stanovišti i častém manévru se zdravotnickými útvary bude hlavním pojítkem rádio. Z tohoto hlediska je třeba přistupovat k celkovému spojení. Ke splnění všech požadavků na velení armádním zdravotnickým zařízením a útvarům a zabezpečení součinnosti s divizními obvazišti je účelné organizovat rádiové spojení takto:

- rádiové spojení náčelníka zdravotnické služby armády s frontem zabezpečovat v rádiové síti tylu frontu;
- rádiové spojení s podřízenými náčelníky zdravotnické služby u svazků zabezpečovat v rádiové síti tylu armády;
- pro spojení s armádními zdravotnickými útvary a zařízením je nejvhodnější organizovat dvě rádiové sítě s možností vstupu do těchto sítí divizními obvazišti, popřípadě přeladěním účastníků

sítě (samostatných zdravotnických oddílů) do týlové sítě divize, ve které je začleněno divizní obvaziště (zdravotnický prapor). Možnost vzájemného vstupu (nebo začlenění do sítě) vynucuje potřeba zabezpečit velení při změně podřízenosti v tom případě, bude-li některý samostatný zdravotnický prapor ze zdravotnické zálohy nebo ze skupiny pro řízení odsunu nahrazovat nebo doplňovat divizní obvaziště v průběhu operace, popřípadě převzme-li armáda divizní obvaziště do své sestavy. Počty a složení účastníků v sítích budou závislé na konkrétní situaci. V každé síti však plánujeme několik volných řádků pro začlenění nových účastníků. V každém případě je nutné vydávat podřízeným spojovacím náčelníkům složení těchto sítí a frekvence.

Dalším důležitým úkolem je zabezpečit k těmto armádním zdravotnickým útvarům a zařízením **pronikání výstražných signálů**. Protože tyto útvary nejsou organizací vybaveny přijímači k příjmu těchto signálů v síti výstrahy a nebude ani možné je přijímači vybavit, předáváme tyto signály ve všech rádiových sítích, ve kterých tyto útvary a zařízení pracují. Samostatné zdravotnické prapory začleňujeme do jednotlivých sítí tak, že budou pracovat každý samostatně. V údobích, kdy budou součástí zdravotnické zálohy nebo skupiny pro řízení odsunu, mohou pracovat v síti jen jednou rádiovou stanicí v každé skupině a to z důvodu úspory materiálu i utajení počtu účastníků v síti a rádiovém provozu. Zahájení provozu ostatními účastníky povolujeme podle potřeby a konkrétní situace. V každém případě v tabulce složení rádiových sítí musí být každý zdravotnický útvar uveden samostatně. Spojení v rámci těchto skupin řešíme pohyblivými pojítky z prostředků zdravotnických útvarů. Nebude-li možno vybavit tyto zdravotnické útvary a zařízení přijímači pro příjem sítě výstrahy armády, zůstanou rádiové stanice na příjmu ve vlastní síti pro příjem těchto signálů.

Možný způsob rádiového spojení pro potřeby zdravotnického zabezpečení na stupni armády uvádí **příloha 5**.

MECHANIZACE ZÁSOBOVÁNÍ V POZEMNÍCH SILÁCH FRANCOUZSKÉ ARMÁDY

Podplukovník Tomáš Kašpar

Francouzská armáda, tak jako konečně i jiné armády, se snaží o nejdokonalejší materiální vybavení útvarů, které mají být v neustálé pohotovosti. Stav techniky a její připravenost je hlavním měřítkem bojové pohotovosti těchto útvarů. Příkladá se velká důležitost tomu, aby pokud možno 100 % techniky bylo možné okamžitě zasadit; dočasně vyřazenou techniku je nutné opravit co nejrychleji a v nevýhodnější době.

Přisun náhradních dílů a ostatního materiálu k údržbě a opravám všeho druhu je přesně řízen tak, aby lhůty oprav poškozeného materiálu byly co nejkratší.

Cílem zásobování je shromáždit na určitá místa dostatek nářadí, náhradních dílů, surovin a mazadel, mít neustále k dispozici potřebné díly, údržbářské a opravárenské skupiny atd.

Zásobovat je však nutné s největší hospodárností, s cílem neudržovat příliš rozsáhlé sklady s tzv. nadnormativními materiály. Proto je nezbytná přísná kontrola existujících skladů, aby žádný zdroj nezůstal neznámý a nevyužitý. Stejně nutné jsou statistické znalosti spotřeby a cen.

Abyste zásobovací orgán splnil všechny tyto úkoly, musí mít „v paměti“ všechny operace zásobování, tzn. objednávky, příjmy výdeje apod., a musí být schopen vypočítávat a zjistit vývoj stavu ve skladech. To je nutné znát hlavně v období, kdy stav zásob ve skladech je kritický a je nutné doobjednat potřebné druhy materiálu.

Možnost „předvídat“ situaci předpokládá „vědět“, tzn. mít k dispozici dostatek potřebných informací. Z toho důvodu ruční účtování, které je pomalé a má omezené možnosti vyjádření, ustoupilo účtování mechanizovanému, které poskytuje požadované údaje včas, v potřebném rozsahu a kvalitně a umožňuje rychlou a přesnou kontrolu skladů.

Pro řídící činnost na tomto úseku se nezbytně požaduje znalost činnosti po celé délce logického řetězu. Proto se do procesu zařazují zařízení k registrování nebo uložení těchto informací do „paměti“ pro jejich pozdější využití.

Umění analyzovat příval informací je základem jejich správného využití. Je tedy nutné nejen organizovat soustřeďování informací, ale též mít k dispozici prostředky k jejich vyhodnocování.

V neustálé rostoucím rozsahu problémů v oblasti zásobování, snaží se francouzská armáda řešit zvýšení účinnosti a hospodárnosti svého zásobovacího systému modernizací jeho postupů s přihlédnutím ke zvláštním potřebám armády a stavu vývoje v civilním sektoru.

Příslušným orgánům ve francouzské armádě se v nedávné době podařilo sestavit s použitím strojů koncepcí ke zpracování informací, které jsou schopny sbírat a zpracovávat velký počet různých faktů do odpovídajících a potřebných forem.

V článku rozeberu organizaci, postup a zasazení mechanizace v oblasti zásobování materiálem, který je ve francouzské armádě nejdůležitější, tj. bojovou technikou a náhradními díly.

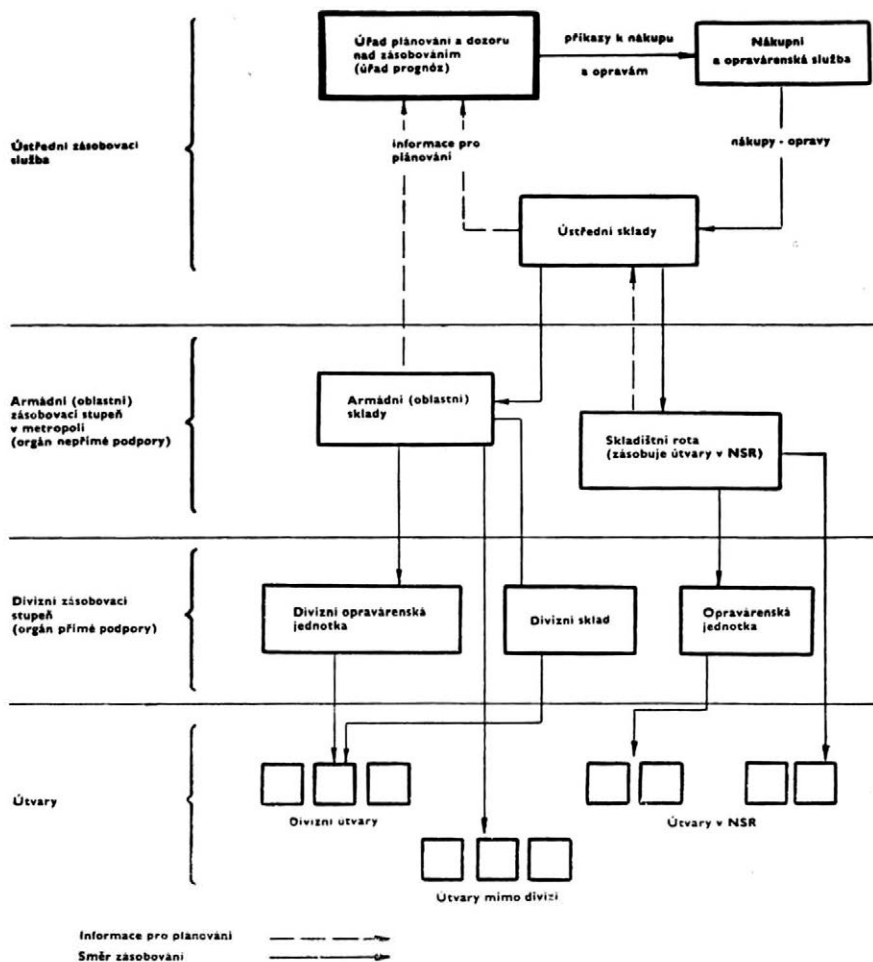
Organizace zásobovacího systému

Zásobovací systém francouzských pozemních sil se dělí v podstatě na čtyři stupně (viz přílohu 1):

- stupeň útvar
- divizní zásobovací stupeň — záso-

buje „jednotka přímé podpory“ (jako v armádě USA)

- armádní (oblastní) zásobovací stupeň — zásobuje tzv. „orgán nepřímé podpory“. Útvary v NSR zásobuje

skladištní rota. Kromě toho v metropoli se stará o zásobování ještě „krajský (oblastní)“ materiální podnik.

- **ústřední zásobovací služba s ústředními sklady** — je nejvyšší zásobovací orgán v armádě. Plánuje a má hlavní dozor nad zásobováním. Stanoví normy, dává příkazy k nákupu a výrobě a řídí opravárenskou službu na nejvyšším stupni.

Mechanizované procesy v administrativě jsou z prvních dvou stupňů prakticky vyloučeny. Na této úrovni se zachovává zásobovací administrativa co nejjednodušší. Nepoužívá se složitější mechanizační technika, která by stejně nebyla plně využita.

Divizní zásobovací orgán („jednotka přímé podpory“) vyřizuje požadavky útvarů krátkou cestou bez použití zvláštních mechanizačních prostředků. Obdobně též objednává materiál u armádního zásobovacího stupně.

V armádních skladech („orgán nepřímé podpory“) se již používá taková mechanizace, která zabezpečuje i zcela samostatné zásobování v případě odříznutí od ústředního zásobovacího stupně. Zásobovací orgán armády používá tuto mechanizaci jak směrem k podřízeným, tak i směrem k ústřední zásobovací službě, ke krytí požadavků a k informování této.

Ústřední zásobovací služba má vysoce mechanizované prostředky, aby mohla:

- sestavovat požadavky na výrobu a nákup, plánovat opravy bojové techniky na nejvyšším stupni,
- znát potřebu a požadavky armádních, divizních a teritoriálních zásobovacích orgánů,
- vypracovávat a využívat statistiky o zásobování a opravárenské činnosti,
- ovlivňovat činnost kompletování a kontrolu úplnosti složitých výrobků nebo technických celků.

Činnost, kontrolu a koordinaci celé Ústřední zásobovací služby a ústředních skladů řídí tzv. „orgán prognóz“, který je vlastně určitým druhem řídicího mozku Ústřední zásobovací služby.

K plnění úkolů je tento orgán vybaven početnými stanicemi klasického typu (samočinný počítač). Má k dispozici **děroštitkové kartotéky** (pořizované mechanicky)

- materiálů a cen,

- skutečných stavů ve skladech (doplňuje se týdně),
- očekávaných dodávek z továren,
- výdejů ústředních skladů,
- pohledávek.

S využitím těchto prostředků řeší počítač všechny potřebné výpočty, které jsou značně objemné; nemohly by být vypočítány v přijatelných termínech ve strojně početních stanicích na děroštitkové technice.

Nutnost řešit zásobování náhradními díly vhodnou mechanizací vyvolala též skutečnost, že francouzský park vojenských vozidel všeho druhu má asi 767 typů 208 různých továrních značek. Dále i to, že sklad zbraní a ostatní bojové techniky počítá s 2800 typy různého materiálu, ke kterému je nutné zajišťovat asi 230 000 různých náhradních součástek. Tento materiál se vydává ve 110 výdejních místech, kde se zaznamenávají měsíčně asi 600 000 pohybů. Jen v náhradních dílech se týdně vydá přes 800 t materiálu. Francouzská armáda se rozhodla mechanizovat zásobovací systém na základě širokého průzkumu. Kromě prověření celé řady různých objektů, zaměřila pozornost hlavně na sklady všech stupňů. Průzkum sledoval dvě hlediska:

- počty druhů výrobků ve skladech a
- výše roční spotřeby jednotlivých druhů výrobků.

Zjistila (obdobně jako v USA), že převážná část požadovaných a odebíraných materiálů je asi 20 — 25 % druhů výrobků, zatímco stěží 5 % pohybu je u 75 až 80 % druhů výrobků.

Z toho vyplynul závěr, že **není nezbytné a ani ekonomické skladovat v každém skladu všechny výrobky**.

To vedlo nejvyšší zásobovací orgány k tomu, že materiál rozdělily do tří skupin:

1. **Výrobky velkého zájmu** — jsou co do druhů málo početné, ale spotřebují největší část rozpočtu. Patří sem předměty velké spotřeby, předměty velké hodnoty a předměty, které se těžko obstarávají.

Vzhledem k důležitosti tohoto materiálu řídí a koordinuje zásobování ústřední zásobovací orgán.

2. **Výrobky malého zájmu** — jsou co do druhů velmi početné, ale požadují se málo a odčerpávají z rozpočtu poměrně malé kvoty. Patří k nim výrobky běžné a laciné. K snížení administrativy a správ-

ních výdajů, ponechává se spotřebitelům iniciativa v zásobení; s přidělenými prostředky samostatně nakupují.

Mechanizační systém armádních zásobovacích stupňů (nepřímé podpory) příloha 2.

Zvýšená bojová činnost alžírských jednotek v roce 1958 ukázala, že je nezbytné zlepšit činnost zásobovacích služeb na armádním stupni, které zásobovaly vojska v Alžíru. Byla potřebná mechanizační soustava, výkonná, velmi pružná a rychlá.

Zkušenosti ze starého systému ukázaly, že jednou z hlavních příčin, která brzdila a zpomalovala výdej materiálu bylo, že dokument, kterým se materiál objednával a podle kterého se znamenaly pohyby a příprava materiálu k výdeji, obsahoval řadu položek. Každý omyl v identifikaci třeba jedné z objednávaných položek opožďoval, citelně prodlužoval vybavení poukazu.

K odstranění tohoto nedostatku, i některých dalších, bylo nutné zjednodušit příslušné postupy. Současně s tím se zkoumaly mechanizační prostředky, které by lépe vyhovovaly novým požadavkům zásobovacích orgánů na armádním stupni.

Výběr těchto prostředků bral v úvahu zkušenosti z průzkumu vojsk a z potřeby reorganizovaného armádního zásobovacího stupně.

Použití samočinných počítačů na armádním stupni nebylo doporučeno. Jsou nákladné, vyžadují specialisty a hlavně jejich využití by bylo jen částečné. Vlastností těchto strojů jsou však vhodné a nutné pro zásobovací činnost. Šlo tedy o to uvést v soulad tyto požadavky a nalézt zařízení, které by strojově zpracovávalo „řádek za řádkem“, dále by nepřetržitě vedlo skladištní deníky a vyhotovovalo potřebné informace, kterých by mohly využívat samočinné počítače na vyšším stupni. Tento stroj měl být jednoduchý k zaškolení obsluhy a měl mít dostatečně široké možnosti. Po rozboru tehdejších technických prostředků byl vybrán automatický psací stroj s děrnou páskou, který při psaní dokladu vybírá určité údaje, zanašuje je na děrný pásek a potom na děrné štítky. Zařízení se zkoušelo dva roky v Alžíru a údajně se plně osvědčilo — jak z hlediska hospodárnosti, tak i kvality prokazovaných služeb. Vnitřní administrativa zásobovacích orgánů se podstatně zlepšila a zrychlila. Identifikační chyby, jejichž důsledky jsou zvláště nepříjemné, se snížily na minimum. Poprvé byly vy-

3. Výrobky středního zájmu — patří mezi obě uvedené skupiny a zajišťují je ústřední sklady.

pracovány, denně vedeny a využívány seriózní statistiky spotřeby.

Pro zásobovací a odborné orgány byly velmi zajímavé statistiky o ceně údržby a generálních oprav hlavních typů bojové techniky. Systém umožňoval účtování a ulehčoval práci odborným a zásobovacím náčelníkům, hlavně snížením počtu účetních dokladů, jejich vyplňováním a podepisováním. Stroj (FLEXOWRITER APD) vykonává tři funkce:

- čte štítek s okrajovým děrováním (zvláštní druh děrných štítků),
- píše (účetní doklady),
- děruje pásku.

Každou z těchto funkcí možno vyžádat buď ručně na klávesnici stroje nebo automaticky prostřednictvím paměti, uložené na děrném štítku s okrajovým děrováním nebo na děrné páse.

Stroj má standardní klávesnici. Používá se tedy ke všem písáckým pracím a navíc má dvě důležité zařízení:

- čtecí (vysílací) zařízení, které čte předděrovací kódy a vyvolává automatickou činnost stroje,
- perforátor, který děruje do pásky kódy písmen, číslic, mezer, funkčních znamének apod.

Stroj vyhotovuje dva druhy dokladů: — základní psané doklady k výdeji materiálu, odeslání a účetní evidenci,

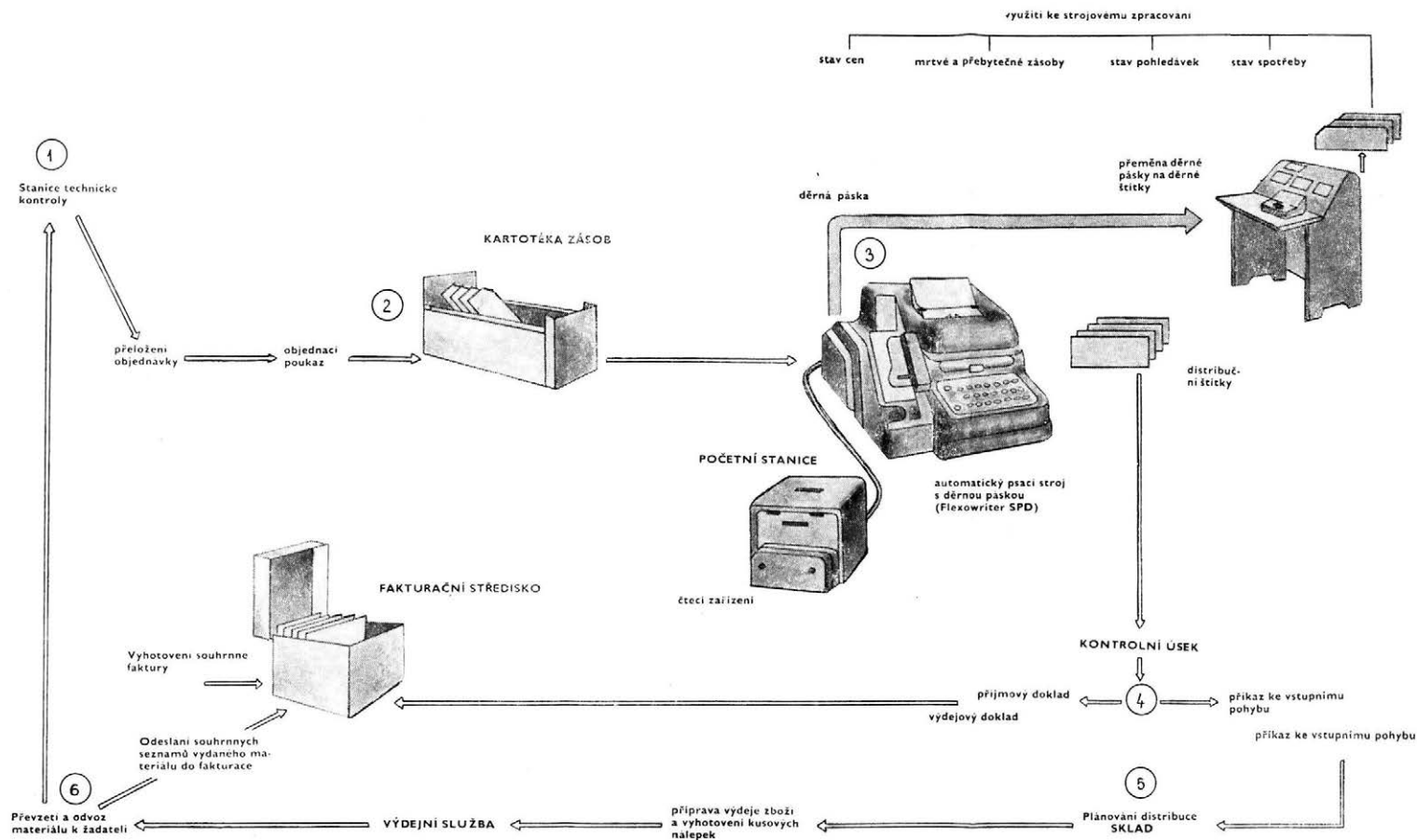
- selektivní děrnou pásku s informacemi, které se přenášejí na děrné štítky pro samočinný počítač.

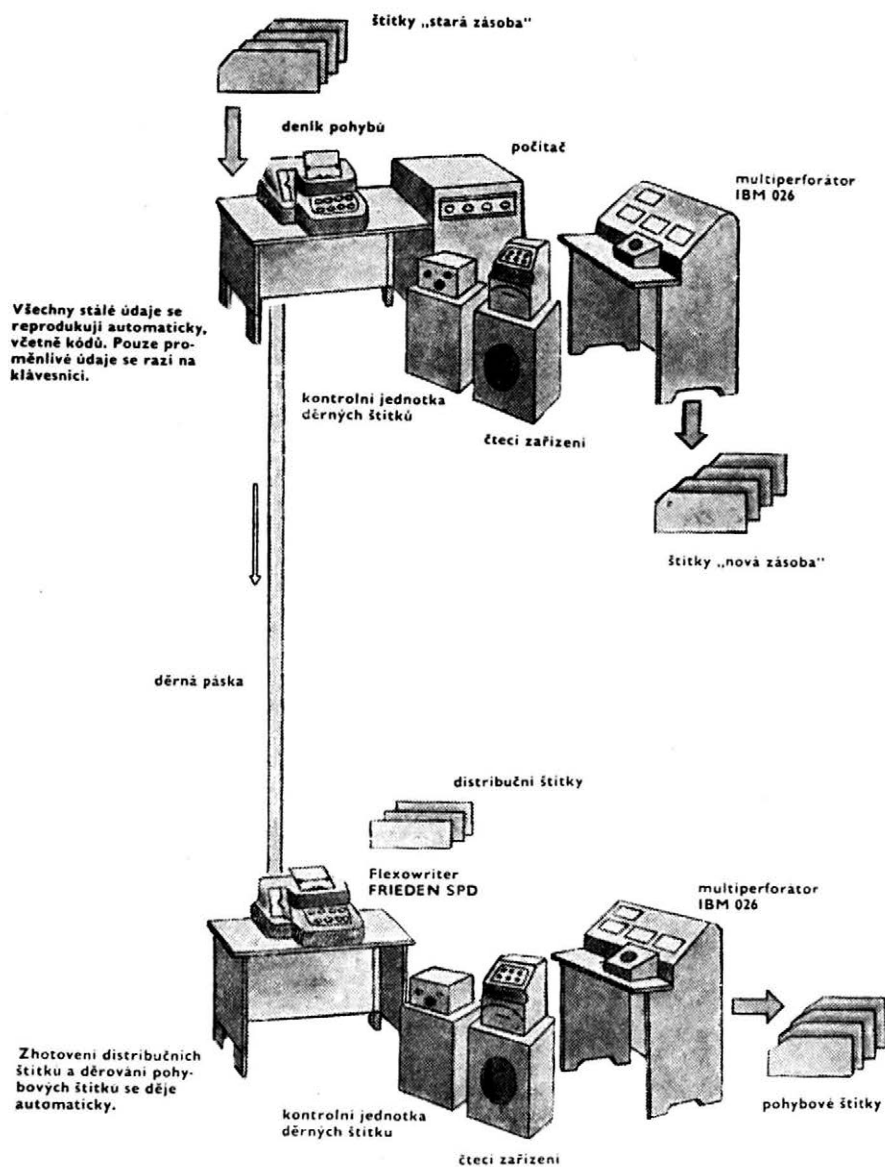
Selektivní páska je prvek, který zabezpečuje přímý vztah mezi dokladem, vyhotoveným na automatickým psacím stroji, a děrným štítkem, zhotoveným z této děrné pásky. Tím se vylučuje pomalé ruční děrování s jeho chybami.

Děrná páska má výhodu, že přenáší informace s nízkou poruchovostí, je snadno zachovatelná, přenosná a skladná. Přenos dat z pásky se uskutečňuje i na větší vzdálenosti — dálkopisem, telefonem nebo rádiem. Dá se snadno přeměnit na děrné štítky rychlostí asi 18 sloupců za vteřinu.

Tento mechanizační systém se postupně zavádí do všech armádních zásobovacích orgánů francouzské armády. V NSR se zatím zkouší.

Vybavení armádních zásobovacích stupňů má skončit v roce 1965.

Postup činnosti ve středisku (příloha 2)

1. Stanice technické kontroly zjistí potřebu náhradních dílů. Předloží objednávkou ve formě objednávacího poukazu.

2. Objednávací poukaz přijde do KARTOTÉKY ZÁSOB, která je v systému stěžejním činitelem. Vede se formou děrných štítků (s okrajovým děrováním) a neustále se udržuje; to umožňuje obnovu štítků zásob po každém pohybu některého materiálu.

3. Štítky přejdou do početní stanice, kde se z nich a z objednávacího poukazu vyhotoví „distribuční štítky“, které se potom rozdělují na patřičná místa — podle druhů a účelů. Dále se zde současně zhotoví děrná páska, ze které se automaticky vyrobí pohybové děrné štítky. Ty se vyu-

žívají k sestavování různých statistických přehledů. Nerealizované objednávky (úplně nebo částečně), dávají popud ke vzniku děrných štítků „pohledávek“, předávají se Ústřední zásobovací službě, která zařídí realizaci z jiného skladu.

4. Distribuční štítky se kontrolují a třídí pro fakturaci a pro sklad.

5. Materiál se připravuje k výdeji, vyhotovují se kusové nálepky a visačky pro jeho expedici a materiál se odepisuje ze skladištní evidence. Pak se předává výdejní službě k předání nebo odeslání žadatelům.

6. Po předání materiálu se odevzdávají patřičné doklady do fakturačního střediska, kde se zpracují souhrnné faktury.

Mechanizace ústředních skladů (příloha 3)

Ústřední sklady náhradních dílů, které zásobují asi 120 000 různých druhů součástek (Vincennes, Lyon, Guéret), mají již od roku 1954 počítače a ostatní potřebnou techniku.

Základem systému je kartotéka štítků, které jsou uloženy na plocho ve zvláštních zásobnicích. Každý náhradní díl má štítek s údaji: identifikační data, velikost zásoby, sklad a umístění ve skladě. Každý požadavek od armádních zásobovacích orgánů projde nejdříve kontrolou. Po kontrole se zpracují děrné štítky, tzv. „výstupní“; pořadí se jich tolik, kolik je na objednávce (žádance) položek.

Objednávky a příslušné štítky se předávají pracovníkům kartotéky, kteří po nahlédnutí do skladištní kartotéky označí řadou „významových škrtnutí“ požadované množství jako vydané (odepíší je) a zařadí nově zhotovené štítky (výstupní) za příslušné štítky skladištní.

„Vstupní“ štítky procházejí obdobným způsobem a dávají pokyn „vstup“ pohybovým štítkům.

Na konci týdne se předávají do počítačové stanice všechny skladištní štítky, u kterých byl pohyb — spolu se vstupními a výstupními štítky, které jsou za nimi založené. Z předaných štítků se vyhotoví štítek nový, tzv. „nová zásoba“ a pro vydávání materiálů faktury a kusové nálepky pro expedici.

Tento systém má celou řadu výhod, ale též určité nedostatky. Tak např. na štítky se musí převést ve formě znaků řada hod-

not, někdy i z nečitelných prvotních dokladů a tím vzniká nebezpečí chyb.

Další nevýhodou je, že samočinný počítač vykonává též popisovací a jiné práce tohoto druhu na úkor výpočtů a důležitých statistických prací.

Konečně třetí nevýhodou je, že pracovníci kartotéky a samočinný počítač nemohou pracovat současně, protože využívají společné kartotéky. To znamená, že účetní evidence, vedená formou děrných štítků, se může doplňovat pouze periodicky, podle možnosti počítače, který kromě účtování dělá i řadu jiných operací. Z těchto důvodů je nutné počítat s tím, že kartotéka neudává výši zásob bezprostředně.

Stroje jsou stejného typu jako u armádních zásobovacích orgánů, jsou však poněkud zdokonaleny. **Základní stroj čte z 80 sloupcových štítků a je spojen:**

— se **samočinným počítačem**, který zpracuje všechny potřebné výpočty, např. určení výše zásoby po pohybu materiálu, výpočet hodnoty pohybu apod.,

— s **multiperforátorem**, který děruje děrné štítky. To umožňuje obdržet děrné štítky ve stejné době jako je vytištěn příkaz k operaci (pohybu).

Výhoda tohoto postupu spočívá hlavně ve snížení počtu chyb, díky automatickému přepisu: Další výhodou je odstranění nárazové činnosti ústředních skladů a značné zkrácení lhůt. Značné výhody přineslo též logické rozdělení práce mezi

Z kapitalistických armád

ústředním skladem a jeho početní stanicí, které snížilo pracovní zatížení stanice a tím umožnilo zhotovovat hlubší statistické přehledy.

Konečně velkou výhodou je, že ústřední sklady přijímají objednávky přímo na děrné pásce, kterou vysílají podřízené zásobovací orgány.

* * *

Zdokonalením prostředků řízení — jako jsou účetní evidence a statistika — a využitím mechanizace se francouzská armáda v poslední době snažila **podstatně zkvalitnit a zhospodárnit metody zásobování.**

V zásobovací službě jde též o častější a vědecktější kontrolu zásob, připravených pro válku. Cílem je **včas obměňovat zásoby, řídit jejich spotřebu a zjišťovat nadnormativní zásoby materiálů.**

Správné řízení vyžaduje především

— dokonalou organizaci přesného výběru charakteristických informací a urychlené zpracování informací, které jsou důležité k rozhodování,

— zhodnocení účinnosti těchto rozhodnutí pro různé eventuality,

— rychlé přizpůsobení se rozhodnutím při změněném stavu.

Zmíněný systém vede k centralizaci zpracování informací. Neznamená však centralizaci řízení a snižování pravomoci jednotlivých zásobovacích stupňů.

Používané stroje vytvářejí a zpracovávají příslušné informace rychle a dobře. Pružnost jejich použití umožňuje **seskupovat velké množství základních dat a dává přesný rozbor zásobování.**

Přesto se však nesmí zapomínat, že kvalita dosažených výsledků je přímo závislá na úsudku a znalostech člověka, který je stále hlavním činitelem a který jediný je schopen poskytovat stroji nezbytné informace a zase vyhodnotit jím dodané informace.

Zavedení zásobovacího systému a jeho vybavení mechanizačními prostředky má ve francouzské armádě skončit v roce 1965.

Součinnost při řízení operačních přesunů

Použitím jaderných úderů a účinky chemických zbraní v operacích počátečního období války bude docházet k náhlým změnám situace, za nichž budou muset vojska zahájit boj. Budou překonávat prostory rozrušení a velká pásma radioaktivního a chemického zamoření. V těchto podmínkách zvláště vyniká nepřetržitě a pevně velení vojskům, které musí zabezpečit jejich stálou bojovou pohotovost.

Jednou z hlavních zásad operací je nepřetržitý útok ve vysokých tempech. S jeho zabezpečením úzce souvisí organizace a řízení přesunů.

Zvláště důležitou otázkou je součinnost ve vševojskovém štábu při řízení operačních přesunů v průběhu operace. Zájem o tyto otázky u vojsk vedl redakci Vojenské mysli k přípravě besedy na toto téma. Cílem besedy je přispět k řešení problémů součinnosti ve vševojskovém štábu při řízení přesunů a podnítit diskusi čtenářů.

Besedují: podplukovník Ladislav Jaček,
podplukovník Karel Pezl,
podplukovník Vojtěch Machulda, CSc.,
podplukovník Antonín Janata.

1. V čem vidíte podstatu součinnosti jednotlivých složek štábu při řízení přesunů v průběhu operace?

S. Jaček: Podstata součinnosti ve vševojskovém štábu při řízení operačních přesunů spočívá v pochopení nutnosti **centralizace řízení přesunů**. Nelze připustit, aby kterákoli složka štábu pod tlakem času, který je pro průběh operace charakteristický, plánovala nezávisle přesun podřízených svazků a útvarů. Štáby druhů vojsk a speciálních vojsk nemohou vydat nařízení pro přesun bez dohovoru s operačním oddělením svazu. Naopak je však nutné, aby jednotlivé složky velitelství při organizaci a řízení přesunů aktivně spolupracovaly. Dosavadní praxe, kdy některé složky štábu předají k realizaci operační správě (oddělení) požadavek formou „chceme mít útvar . . . v prostoru . . .“ součinnosti ve štábu neprospívá.

Spolupráce spočívá v tom, aby **každá složka štábu přesuny svých podřízených plánovala tím, že zpracuje podklady pro přesun**, které obsahují: útvar (číslo proudu), délku proudu, prostor rozmístění, nový prostor rozmístění nebo prostor plnění bojového úkolu, nejvhodnější osu (osy) přesunu, rychlost přesunu, čas zahájení a ukončení přesunu — popřípadě i jiné otázky, které mohou průběh přesunu ovlivnit.

Na základě těchto požadavků začíná operační správa (oddělení) pracovat. Posoudí, zda požadavky jsou v souladu s rozhodnutím velitele, zda jsou prostorově a časově realizovatelné. V případě rozporů rozhodne, který proud bude mít na dané ose přednost, který útvar bude v požadovaném prostoru soustředěn. Navrhne jiné osoby a prostory a dohovory se s příslušným štábem.

Zpracované podklady a dohovor s jednotlivými štáby podstatně zkrátí dobu, kterou má operační správa (oddělení) k plánování vyhrazenou.

S. Machulda: To je správná zásada. U týlu frontu a armády je kromě toho důležité **zabezpečit nutnou prioritu operačních přesunů**. Centralizace řízení přesunů vyžaduje, aby velení všem útvarům a zařízením frontu se přesunulo na TVS frontu nebo armády. Týl frontu a armády samostatně plánuje přesuny, samozřejmě v úzké součinnosti s vševojskovým štábem na VS. Týl frontu a armády má síly a prostředky k zabezpečení operačních přesunů, tzn. vyčleněné komunikace podle nařízení náčelníka týlu frontu nebo armády, síly a prostředky k jejich obsluze, prostředky k týlovému zabezpečení přesunů apod.

S. Jaček: Důležitá podmínka, která ovlivňuje centralizaci přesunů, je **rozdělení prostorů bojové činnosti** (tj. včetně týlového — až po zadní týlovou hranici) **mezi jednotlivé stupně štábu**. Je třeba určit prostory, v nichž za řízení přesunů odpovídá štáb frontu a prostory odpovědnosti štábu armády. Kromě toho na těchto stupních se prostor rozdělí na operační a týlový. Centralizace při řízení přesunů pak znamená, že nadřízený vyšší štáb má právo i povinnost určit v prostoru podřízeného osy a čas těch přesunů, které plánoval. Nižší stupně tyto přesuny plně respektují.

S. Machulda: Operační štáb musí brát v úvahu úlohu týlu frontu při přisunu a odsunu i celkovou složitost činnosti týlu frontu k zabezpečení prvosledových armád nebo přesunujících se svazků apod.

S. Pezl: Význam centralizace přesunů zvyšuje i manévr raketových útvarů. Na stupni frontu přesuny jasně rozlišujeme — prostory bojovými a týlovými. **Na stupni armády požadujeme daleko větší centralizaci řízení všech přesunů** — vševojskových, raketových útvarů, prostředků technického zabezpečení frontu i armády, armádního týlu — **v prostoru bojové zóny**. Čím nižší stupeň velení, tím užší je centralizace. Na stupni divize řešíme ve své jednotě jak přesuny vševojskové, tak i týlové, protože operační přestávka jednoho dne v manévru týlových útvarů a zařízení bezprostředně navazuje na charakter a plynulost bojové činnosti prvního sledu.

S. Machulda: Podstatu součinnosti mezi operačním a týlovým štábem vidím především v tom, aby **týl v duchu rozhodnutí velitele a zámyslu zástupce pro týl zabezpečil operační přesuny**. Kromě toho je nutné docílit toho, aby nebyly přerušeny **týlové přesuny**. Např. při přesunu druhosledové armády nelze počítat s tím, že vševojskový štáb použije všechny komunikace na úkor činnosti týlu.

Výsledkem součinnosti vševojskového a týlového štábu je vydání předběžného týlového nařízení přesunovanému svazku nebo svazu a včasná příprava potřebných opatření v týlovém prostoru frontu. Armáda nebo divize musí být před zahájením přesunu týlově zabezpečena. To se projeví v konečném cíli přesunu, tzn. při zasažení a zahájení boje.

Důležité je vyčlenit i týlové frontové komunikace, tzn. za každou armádou rozvinované základní i pomocné komunikace v týlu frontu rozdělit mezi operační a týlové přesuny. Považuji za nutné, aby **pro potřeby týlu frontu zůstala za každou armádou alespoň jedna volná základní frontová komunikace** obsazená silničním vojskem týlu frontu.

Přerušení činnosti týlu frontu na 24 hodin znamená ztrátu asi 10—12 tisíc tun materiálu, tj. zhruba materiál pro 3 vševojskové armády na jeden den. Je to ztráta, kterou nelze během operace nahradit. Znamená prakticky snížení zásob o 15—20 %. Mají-li mít prvosledové armády na konci operace např. 70 % zásob a vyloučíme jednodenní přísun, klesnou zásoby na 50 %. To se potom odrazí v operačních přestávkách, kterými musí velitel vytvořit předpoklady k doplnění svazů.

S. Pezl: S podstatou součinnosti souvisí i promyšlená otázka plánování. Základ součinnosti pro operativní řízení přesunů v dynamice boje musí být bezpodmínečně v rozhodnutí velitele a v plánu operace. Tomu se dosud věnuje malá pozornost; v plánování operace bude dynamika operačních a týlových přesunů na sebe navazovat, zejména při zasazování druhých sledů — jak armády, tak i frontu. V určitých etapách se nevyhne snížení a omezení kapacity přísunu a odsunu. Nelze však říci jednoznačně, že v pásmu frontu bude vyřešen přísun za všemi armádami; může se ale stát, že v některé etapě komunikační systém neumožní manévry celým týlem na plné zabezpečení. O těchto otázkách je nutno uvažovat již při plánování operace a přesuny v základních otázkách zakotvit a sladit v plánu operace. To nám umožní operativněji řešit otázky materiálního a technického zabezpečení.

S. Jaček: Zasazujeme-li druhosledovou armádu nebo druhosledovou divizi, víme přibližně, který den a v kterém prostoru. Proto je možné **nejpotřebnější materiál předsunout do prostoru zasazení ještě dříve**, než ho dosáhnou vojska druhého sledu. To je možné vyřešit již v období plánování. Výhodou dnes je, že druhosledovou armádu zpravidla nezasazujeme do sražení jako celek, nýbrž postupně; i pásma zasazení jsou širší. Koordinace přesunů bude v tomto prostoru snazší než dříve.

S. Machulda: Údaje o snížení přísunu v důsledku zasazování druhosledové armády vycházejí z několika posledních operačních cvičení. Skutečnost, že druhosledovou armádu zasazujeme po divizích, činnost týlu frontu usnadňuje, zejména z komunikačního hlediska. K soudruhu Jačkovi mám připomínku o možnosti předsunout zásoby do prostoru zasazení druhosledové armády nebo divize. Budeme se o to vždy snažit a bude správné, aby se na tyto otázky součinnosti pamatovalo nejen při vlastním plánování přesunu, ale i při součinnosti mezi vševojskovým a týlovým štábem. Vševojskový štáb musí mít stále na paměti činnost týlu a vidět ji jako nepřetržitou činnost. Máme zájem na udržení nepřetržitosti přesunů, aby se dopravní prostředky používaly jako prostředky dopravní a ne jako prostředky, na kterých se materiál skladuje. Jak ukázala dopravní konference, **tempo přísunu materiálu v rámci týlu frontu (s překládáním a přerušováním) je 7,5 km/hod. Chtěli bychom dosáhnout 15—30 km/hod.** Průměrné tempo přesunu automobilních dopravních proudů 7,5 km/hod. je ztráta dopravní kapacity. Front má zpravidla dopravní kapacitu 20—25 tisíc tun; vyloučením překládání, zabezpečením nepře-

tržitosti a hlavně zrychlením přísunu můžeme zvýšit zabezpečení vojsk nebo snížit počet dopravních prostředků u týlu frontu a armády.

K zrychlení týlových přesunů přispívá i využívání denní doby pro přísun materiálu všeho druhu. Proto jsou u frontových automobilních praporů dva řidiči u každého vozidla. Je výhodné, aby se toto řešení uplatnilo i na nižších stupních; tím se zvýší využití dopravních prostředků, zlepší se technické zabezpečení apod.

S. Pezl: Připomínka s. Machuldy je typická nejen pro front, ale i pro nižší stupně, zejména v počátečním období války, kdy armády a divize mají nedostatečnou zásobovací a odsunovou kapacitu. Půjde prakticky o zrychlení tempa dopravy zásob bojujícím útvarům na úkor využití všech zásob, které jsou v mírových posádkách a v předsunutých skladech.

S. Jaček: Důležitou částí součinnosti v průběhu operace je spolupráce operačního a spojovacího oddělení. Dochází-li ke změnám určených os, je nutné dohovorit nové osy i se spojovacím oddělením příslušného štábu, abychom mohli využívat k dalšímu řízení přesunu stálých linkových pojítek, nebo aby pro rádiové a směrové spojení byly co nejvhodnější podmínky. Na to se mnohdy zapomíná; plánujeme osy přesunů a určujeme stanoviště pořádkových orgánů bez ohledu na to, jaké jsou spojovací možnosti pro velení.

S. Pezl: Jeden z důvodů, proč součinnost v přesunech maximálně centralizujeme, je požadavek mít stálý a spolehlivý přehled o radiální situaci v pásmu přesunovaných útvarů a svazků jak ve vševojskovém, tak i v týlovém štábu. Oba štáby ji vyhodnocují a na základě poklesu radiace upřesňují přesuny. Zejména v počátečním období války ovlivní radiální situace a hromadné použití chemických zbraní nepřítelem jak operační, tak i týlové přesuny. Čím hlouběji do týlu, tím vzrůstá význam přesné znalosti radiální situace, protože ve větší míře ovlivní rozhodnutí velitele a řízení vlastních přesunů.

S. Machulda: Možnosti vyhodnocování radiální situace v týlu frontu neodpovídají současným požadavkům. V týlu frontu bude účelné vytvořit obdobný způsob vyhodnocování jako na VS frontu a armády. Vytvořit radiální vyhodnocovací skupiny a vybavit silniční vojska týlu frontu prostředky pro vyhodnocování radiální situace včetně průzkumu z vrtulníků. V podstatě prostorový způsob činnosti silničního vojska vytvoří ideální předpoklady, aby týlový štáb předal včas vševojskovému štábu potřebné údaje o zamořených prostorech. V rámci součinnosti mezi vševojskovým a týlovým štábem nelze zapomínat na dohovor o vyčlenění os pro raketové útvary a raketové technické útvary. Týl frontu má nejlepší přehled o stavu komunikací a bude proto správné přesunovat tyto útvary po frontových základních komunikacích, které svými parametry zabezpečují přesun velké techniky. Potom je třeba dohovorit mezi vševojskovým a týlovým štábem organizaci týlu frontu před operačními přesuny, za přesunů a v prostoru zasazení přesunovaného svazku nebo svazu tak, aby organizace týlu odpovídala zámyslu rozhodnutí velitele frontu a zámyslu náčelníka týlu.

S. Pezl: Využití základních a pomocných komunikací vyššího štábu v pásmu činnosti podřízených je sporná otázka nebo otázka s nejasnými pohledy. Mám názor, že základní a pomocné komunikace frontu v pásmu armády lze v plném rozsahu, bez jakéhokoli omezení, využívat armádou do pohyblivé armádní základny

vto. Je to výhodné pro tyl frontu z toho důvodu, že tyto komunikace budou prozkoumány. Tím se podstatně sníží potřeba pracovních nároků na maximální využití komunikací podle plánované kapacity. Bude proto účelné v kalkulaci vševojskových štábů počítat s tím, že základní a pomocné komunikace, které v rozkazech nadřízeného náčelníka tylu jsou určeny armádě, budou maximálně z hlediska další potřeby frontu využívány a udržovány vojsky armády. Závažnější je, že z hlediska časové návaznosti (zejména pokud se týče včasného přesunu raketového vojska) je třeba využití těchto komunikací sladovat nejen prostorově, ale i podle časového harmonogramu jejich vyřízení.

2. Nejdůležitější otázkou je metodika práce štábu při řízení přesunů do prostoru bojové činnosti. Zejména vyřešení těchto problémů:

— Při přesunu musí být zabezpečena stálá bojová pohotovost útvarů, svazků a svazů, jejich rychlé rozvinutí a možnost zahájení boje z chodu.

— V případě nutnosti je možno změnit pásmo přesunu (pochodové osy) a obejít prostory a pásma rozrušení a zamoření.

— Týlové zabezpečení přesunů v průběhu operace.

S. Jaček: Otázku stálé bojové pohotovosti při přesunech je nutno řešit ze dvou hledisek. Za prvé jsou to **vnitřní opatření v prouděch k okamžité činnosti přesunujících se vojsk**, za druhé **vnější opatření nadřízeného štábu k vyrozumění velitele proudu o novém úkolu, popřípadě o nějaké úhroze**. K prvnímu hledisku. Přesun je zpravidla zároveň dobou odpočinku vojáků. Proto organizujeme taková opatření jako při odpočinku, např. dozorčí službu a hotovost. Velitelé proudů, velitelé vozů, řidiči, spojky, dozorčí, pozorovatelé a pořádkové orgány velitelů proudů plní bojové úkoly. Ostatní odpočívají. Na signál však musí být všichni schopni bojovat. Tomu je třeba při nočních přesunech vojska učit již v míru, abychom stálé bojové pohotovosti k plnění úkolů v průběhu přesunů dosáhli.

S. Pezl: Zvláště zdůrazňuji význam prostředků radiálního průzkumu a prostředků protivzdušné obrany, které v pochodovém proudu (bez ohledu na hloubku, v níž vojska přesunujeme) **jsou v nepřetržité pohotovosti**. Čím více se vojska přibližují k frontě, t. zn. k prostoru bojové činnosti, zesilují se prvky bezprostředního zabezpečení pochodového proudu a jejich členění do hloubky pochodové sestavy i do celého pásma přesunu. V tomto okamžiku narůstá i tíha na štáb z hlediska bezprostředního velení těmto prvkům. Vidíme, že sběr informací velitele přesunujícího se proudu se podstatně zvyšuje a rozšiřuje, tudíž že i permanence štábu v otázkách řízení přesunu co do intenzity narůstá s příchodem k frontě.

S. Jaček: Dodávám ke druhému hledisku bojové pohotovosti, které pochopitelně souvisí s otázkou velení. Vezměme si příklad: na 5–10 km od sebe vzdálených rovnoběžných osách se přesunují dva proudy různých svazků. Jeden proud je napaden jaderným úderem nebo silnější jednotkou protivníka, která proniká do sestavy přesunujících se vojsk. Tato situace vyžaduje, aby sousední přesunující se proud byl včas informován. Stopa po jaderném úderu může směřovat na tento proud nebo odražený protivník ustupuje směrem k tomuto proudu. My **nemůžeme však vždycky zabezpečit, aby sousední proud mohl ihned příslušný velitel infor-**

movat přímo. Zpravidla jde o informace cestou nadřízených velitelů ve velitelské síti a teprve k tomu veliteli, který má být upozorněn na nebezpečí. Tato cesta je velmi pomalá. Bylo by, podle mého mínění, výhodnější organizovat i za přesunu **součinnostní spojení sousedů**, podobně jako máme za útočné nebo obranné operace. Otázku součinnosti před zahájením přesunu vůbec podceňujeme. V rámci přípravy útočné operace vyčleňujeme určitý čas na organizaci součinnosti. Před přesuny, které tvoří naprostou většinu činnosti vojsk a jsou v současných podmínkách značně složité, však součinnost neorganizujeme. To je zřejmý nedostatek. Neděláme ani dost opatření (např. po stránce spojení) k tomu, abychom součinnost v průběhu přesunů udrželi. Myslím, že i na tuto stránku bychom měli při přípravě přesunů a v jejich průběhu hledět, aby byla stálá pohotovost zabezpečena.

V rádiovém spojení musíme **dosáhnout možnosti přímého otevřeného hovoru**, který bude automaticky šifrován a možnosti rychlého vyslání zprávy nebo hlášení z magnetofonového pásu.

První požadavek vyplývá z toho, že **signální tabulky nemohou vyjádřit všechny složitosti bojové činnosti**; kromě toho vznikají potíže při jejich použití, zejména časové ztráty.

Druhý požadavek je nutné uplatnit proto, **aby rádiová síť nebyla zprávami přetížena**. Tím ztěžujeme nepříteli odposlech, zaměření a zejména rušení rádiových stanic.

S. Pezl: Jeden z důležitých prvků zabezpečení vysoké bojové pohotovosti, právě z hlediska zabezpečení velení, je **maximální rádiová provozní kázeň**. Každý svazek, zejména přesunující se z hloubky, je cílem nepřátelského rádiového průzkumu. Praktické výsledky ukazují, že kvalita rádiového průzkumu je velmi dobrá a dává spolehlivé podklady pro plánování jaderných úderů. Proto požadujeme důsledné dodržování provozní kázně a utajení spojovacích prostředků. Za přesunu budou v provozu především stabilní spojovací prostředky pořádkových orgánů, jejichž zjištění rádiovým průzkumem neohrozí přesunující se svazky; přesunující se svazky budou používat pouze spojovací síť průzkumu a varování a postupně ty sítě, které zabezpečí velení v blízkosti fronty (VKV spoje s malým dosahem a minimální intenzitou vyzařování). Teprve se zahájením boje bude rozvinuta celá spojovací soustava.

S. Machulda: Ani z hlediska týlu nelze v žádném případě podceňovat otázku bojové pohotovosti, **tzn. pohotovosti k okamžitému týlovému zabezpečení svazků a svazů**, zasazených do boje. Je to především výhodné učlenění týlu k zabezpečení operace nebo boje; týl nesmí ovšem bránit volnosti manévru vojsk. Dále je to zásada mít **dostatek zásob na všech stupních**. Zkušenosti z přesunů ukazují, že velitelé tanků, velitelé vozů, řidiči nemají vžitou zásadu, aby při sebemenší zastávce doplňovali svá vozidla a uvolnili potřebné obaly. Stává se, že na stupni armáda, divize, popřípadě i pluk je dostatek zásob PHM; ovšem u tanku, vozidla jsou prázdné nádrže. Dokud velitelé nejnižších jednotek nebudou okamžitě soustřeďovat prázdné baňky a vyměňovat je za plné, nelze hovořit o plné bojové pohotovosti k plnění úkolů.

S. Janata: Důležitá součást bojové pohotovosti je **technická pohotovost vozidel**. Při operačních přesunech z hloubky, kdy proběh bývá až 1000 km, je ovlivněna u pásové techniky schopnost pásů k dalšímu přesunu. Příklad: Pásy vydrží prů-

měrně 2—2,5 tisíce km a potom se vyměňují. Při ujetí asi 1000 km můžeme v důsledku nerovnoměrného rozdělení proběhu pásů u útvaru počítat s tím, že průměrně 5—10 % pásové techniky má opotřeбенé pásy. 10 % tanků tankové divize, tj. 30 vozidel, znamená 60 pásů. Každý pás váží asi 1 t. Protože svazek veze (ve skladu svazku a útvaru) 10—12 pásů, je třeba jej doplnit asi 50 pásy, tzn., přisunout 50 t. Zásoby k pokrytí této potřeby nejsou v armádních skladech a přisunují se z frontových skladů. Počítáme s touto kalkulací: naložení pásů na 6 vozidel T-111 — 1 hod., přesun z OPFZ ke svazkům na vzdálenost 150—200 km — 5—7 hod., rozdělení materiálu v rámci svazku 3—4 hod., výměna pásů 3—6 hod., celková doba na výměnu pásů je asi 14—20 hod. Znamená to, že za 14—20 hodin lze počítat se zvýšením bojeschopnosti techniky tankové divize. Tuto dobu lze zkrátit tím, že každý tank poveze polovinu pásu.

S. Machulda: Nezbytnou součástí bojové pohotovosti týlu je včasná znalost situace přesunovaného svazu nebo svazku, aby zástupce pro tyl mohl včas reagovat na změny v operační nebo bojové situaci. To předpokládá velmi dobrou součinnost mezi vševojskovým a týlovým štábem a lze ji zabezpečit při přesunu tím, že týlová skupina bude u přesunujícího se VS a mimoto u týlového štábu bude rádiová stanice na příjmu.

S. Pezl: Jestliže jsme hovořili o tom, že jeden z předpokladů bojové pohotovosti je správné učlenění týlu v sestavě přesunujících se vojsk, je přirozené, že tento požadavek platí především u bojových jednotek. Zejména proto, že sestava vojsk operačního přesunu na stupni armáda — druhosledová divize předpokládá i možnost rozvinutí svazku z chodu do střetného boje. Proto je zásada, aby uspořádání bojové sestavy všech prvků zabezpečení bojové činnosti v pochodových prouděch především plně odpovídalo možnosti rychlého manévru, řekl bych všestranného, s včasným rozvinutím palebných prostředků. Uspořádání bojové sestavy je také předpoklad, z kterého bude velitel vycházet při rozhodování k střetnému boji nebo při rozhodování k útoku z chodu na bránícího se nepříteli. V každém případě většina palebných prostředků bude v čele bojových sestav.

S. Machulda: Soudruh Pezl má pravdu. Dříve jsme ve snaze neodtrhnout tyl od vojsk umísťovali týlové útvary a zařízení v blízkosti fronty; tím jsme v podstatě vázali možnost manévru vojsky. Nový Polní řád řeší umísťování tylů všech stupňů ve větších hloubkách a jejich dělení do sledů. To zabezpečuje větší volnost manévru vojsky i plnění úkolů tylu.

S. Jaček: Hlavní otázku, metodiku práce štábu při řízení přesunu do prostoru bojové činnosti, řeší některé štáby tak, že vyčleňují zvláštní pomocné velitelské stanoviště — prostě určitou část štábu — které přesuny slaďuje a řídí. Nepokládám toto řešení za nejsprávnější, zejména z důvodů zabezpečení spojení a možnosti velení. Vyčleníme-li ze štábu určitou část a umístíme ji do jiného prostoru, i do středu pásma přesunu, potřebujeme nutně dvojí spojení: jednak na vlastní VS, jednak na pomocné VS. Myslím, že je účelné řídit přesuny přímo z VS, protože tam jsou nejlepší pracovní i spojovací podmínky k tomu, aby metodika práce štábu v průběhu řízení přesunu byla co nejlepší. Metodika řízení přesunů spočívá v podstatě v neustálé vzájemné informovanosti jednotlivých složek štábu a v centralizaci, o níž jsme hovořili v první otázce. Měli bychom se

poučit z metod přesunů, které se organizují již v míru podobným způsobem, jaký bychom chtěli uplatňovat za války i z metod přesunů, které jsou vázány na určité dopravní cesty a na čas — železničních přesunů. Málo využíváme zkušenosti, které mají příslušníci ministerstva dopravy a správy vojenské dopravy, i když některé jejich metody jsou jiné.

S. Machulda: Souhlasím se soudruhem Jačkem, že není výhodné vytvářet pomocné VS k řízení přesunů. Z důvodů časových, spojovacích je rovněž výhodnější plánovat operační a týlové přesuny operační skupinou týlu přímo na VS, i když podmínky pro plánování z hlediska potřebných údajů týlového zabezpečení jsou na TVS výhodnější.

Mám svůj názor na plánování přesunů. Zvykli jsme si, že **operační přesuny** **plánujeme příliš podrobně**, v podstatě do minut. Není to ani reálné, ani nutné. Postačilo by např. v týlu frontu určovat pásma přesunu, místa a čas vstupu na komunikace, směr přesunu, dobu průchodu regulačními čarami, místo a dobu výstupu z komunikace. Ostatní údaje podrobného časového vymezení jsou prvním jaderným úderem do pásma přesunu nereálné a není v silách štábu, aby přesuny tak podrobně přepočítával.

S. Pezl: V metodice práce štábu upozorňuji ještě na jednu závažnou otázku — řízení operačních přesunů na vlastním teritoriu. Naše štáby si doposud nezvyklý využívat prostředků, které teritoriální silniční síť dává k dispozici přesunujícím se vojskům. To znamená jak orgánů bezprostředně zabezpečujících provoz na komunikacích, tak i orgánů pořádkové služby a tím i jejich spojovacích prostředků. Zdůrazňuji, že v metodách práce přesunujícího se štábu svazku na vlastním teritoriu je nutné organizovat součinnost s příslušnými teritoriálními orgány řídicími přesuny v daném obvodu, tzn. v kraji nebo okrese. Svazek lépe využije orgánů pořádkové služby, kterých zvláště na delší přesuny nebude mít nadbytek.

S. Jaček: Nesouhlasím se s. Machuldou v otázce větší volnosti v plánování přesunů. Jestliže uznáváme zásadu centralizace řízení přesunů, musíme ji vidět i v prostoru a v čase, tzn. vidět určité komunikace a hodiny. Není např. správné nařídit, že divize druhého sledu armády se přesune v pásmu přesunu, v němž je možno volit čtyři komunikace. Nezapomeňme, že určeným pásmem se budou přesunovat i jiné jednotky, že musíme zabezpečit i přednost raketovým útvarům. Abychom mohli sladit všechny přesuny, nutně musíme určit jak osy, tak i časy. Nejsem přítelem toho, aby se čas operačního přesunu určoval do minut, rozhodně ale 5—10min. intervaly musíme volit.

Při plánování i v průběhu řízení přesunů bychom měli **počítat s určitými prostorovými i časovými rezervami**, abychom vyloučili možnost, že plán bude **ihned narušen**. Štáby dosud takové návyky nemají. Proto při cvičeních vojska plánované časy neplní a dojíždějí do určených prostorů soustředění během ranního rozsvitu i během dopoledne.

S. Machulda: Soudruh Jaček má pravdu. Jsem pro centralizované plánování operačních přesunů, ovšem kritizuji současnou praxi a současný stav při plánování operačních přesunů. Plánování do minut je neúčelné, ztěžuje štábní práci — doslova ještě dnes v podstatě manuální — je zdlouhavé a přitom naprosto

nereálné. V nařízení pro přesun bude výhodnější dávat časové údaje s ponecháním určité volnosti nebo časové zálohy, protože objektivní příčiny, tzn. vliv nepřítelů na operační přesuny nelze vyloučit. S tím bychom měli rozhodně počítat.

Ještě k s. Pezlovi o otázce operačních přesunů na vlastním teritoriu. Za týlové zabezpečení přesunů neodpovídají orgány týlu frontu, ale orgány teritoria. Proto k zabezpečení přesunu organizujeme součinnost přesunujícího se svazu nebo svazku, s teritoriálním orgánem, tj. s týlem vojenského okruhu apod.

S. Janata: Souhlasím se soudruhům Machuldou v otázce časového plánování. Doba 10 minut představuje při rychlosti 25–30 km vzdálenost asi 3 km, 5 minut vzdálenost asi 1,5 km. Tyto vzdálenosti jsou při řízení operačních přesunů prakticky zanedbatelné.

Při organizaci operačních přesunů nezáleží úspěch jen na správném plánování vševojskového štábu, ale hlavně na řízení přesunu velitelem svazku, útvaru a jednotky. Uvědomíme-li si normu operačního přesunu — průměrnou rychlost 25 až 30 km, je každý velitel povinen zvážit osu, po které se přesunuje, a využít rychlostí vozidel začleněných do proudu. V zatáčkách nebo na překážkách se sníží pochodová rychlost až na 20 km i méně. Pojede-li první vozidlo průměrnou rychlostí asi 40 km, poslední vozidlo ve 4km proudu pojede rychlostí asi 50 km. Rychlost posledního vozidla je limitována druhem techniky, která je v přesunujícím se proudu zařazena. Tanky mají průměrnou maximální rychlost 50 km, obrněné transportéry 60 km a automobily 80–90 km. K dosažení průměrné rychlosti 30 km můžeme počítat, že čelní vozidla zpravidla pojedou 40km rychlostí. Aby nedošlo k roztržení proudu, za překážkou zpomalí a jedou tak dlouho nižší rychlostí, jak dlouhý je proud. Nedodržením této zásady dochází za překážkou k roztržení proudu. Nesníží-li první vozidlo za překážkou rychlost, prodlouží se 4km proud asi na 7 km. Poslední vozidla dojíždějí rychlostí 60 km; proto také zařazené tanky svou rychlostí nestačí.

S. Pezl: Každý operační přesun je prakticky přesun kombinovaný. Rychlost přesunů ovlivňují možnosti tankové techniky. Při přesunu 2. sledu na stupni armády nemůžeme experimentovat a dělit proudy na tankové a kolové a přesunovat proudy zvýšenými rychlostmi. V současné době mají velitelé útvarů a jednotek malou praxi ve vedení proudů s cílem dodržet bojovou pohotovost. Výsledky prověřovaných svazků našeho svazu ukazují, že je to otázka, které je nutno věnovat zvýšenou pozornost v bojové přípravě. Praxe tankových jednotek ukazuje, že vojáci mají dobré znalosti jízdy na tankodromu. Ovšem jízdu v kolonách na komunikacích od tankové roty výše, v předepsaných rychlostech, nezvládli.

Splnění tohoto úkolu je ekonomicky velmi nákladné; vycvičit — to nestačí jenom odjet 80–100 km. To vyžaduje trvalou praxi a výcvik ve větších jednotkách.

S. Janata: Nové řady stanoví průměrnou rychlost přesunů 25–30 km. Konstrukce zavedené techniky má zlepšené řízení vozidel, které usnadňuje projíždění zatáček. Nedochází k takovému snížení rychlosti, jako např. u starší techniky (T-34), které větší zatáčky projížděly 5–10km rychlostí. Nová tanková technika umožňuje průjezd skoro dvojnásobnou rychlostí kolem 15–20 km. Snížení rychlosti v zatáčce, i když poměrně na krátkou dobu, způsobí zpomalení celého proudu. Důležité je si vždy uvědomit, po jaké komunikaci se proud pře-

sunuje; zejména v našich podmínkách, kde na úseku 30 km počítáme se 4—5 zatáčkami. Správná volba rychlosti přesunu umožní dojezd pásové techniky v kombinovaném proudu.

S. Jaček: Stanovené normy odpovídají možnostem techniky; ovšem techniku řídí lidé a hovoříme-li dnes především o počátečním období války, musíme počítat s tím, že v tancích budou sedět mnohdy záložníci, kteří nebudou mít odpovídající zkušenosti. Může se tedy stát, že jednoduchá porucha, např. sjetí do příkopu, podstatně zdrží přesun. Vycvičenost osádek je tudíž důležitý předpoklad úspěšných přesunů.

S. Pezl: V současné době je nezbytné, aby na každém bojovém vozidle byli minimálně dva řidiči, kteří zvládnou příslušnou techniku. Operační přesuny budou především v noci a na velké vzdálenosti. Nelze tedy požadovat, aby řidič řídil vozidlo na 200—250 km přesunu, potom během šesti hodin nejnutněji ošetřil a doplnil bojovou techniku a ihned šel jako řidič bojového vozidla do boje. Proto je nutné uvažovat o otázce přípravy a výcviku záložních řidičů a maximálně využívat vycvičené příslušníky osádek při předvídání boje.

S. Jaček: Několik slov ke kontrole přesunů operačními štáby. Je nutné si uvědomit, že důstojníci, kteří přesuny plánovali, budou o nich mít nejlepší přehled. Proto za přesunu zůstanou ve štábu a budou je řídit. K dílčí kontrole vyčleníme další skupiny důstojníků. Aby mohli účinně zasahovat, musí bezpodmínečně znát zásady plánu přesunu a operační přesuny vcelku. Jinak je jejich činnost zbytečná a může narušit celý zámysl a průběh přesunů.

S. Pezl: Ještě k metodě práce štábu při řešení nepředvídané situace, zejména při změně os přesunu a při obejití silně zamořených prostorů po pozemních úderech. První, kdo na tuto otázku reaguje, je velitel přesunujícího se svazku. Svazek sleduje trvale radiační situaci, je bezprostředně v prostoru bojové činnosti a získává i první informace o dané situaci. Požadavek je, aby rozhodnutí nebo rozkaz pro přesun dávaly veliteli určitou možnost manévru. V otázkách součinnosti bude nutné uvažovat o směru větru a předběžně určit možné směry obejití.

Situace velmi ztíží včasné doručení rozkazu k podřízenému. Bude účelné, aby se rozhodl v daných intencích součinnosti především velitel svazku, který se přesunuje. Po určité době, v které velitel svazku řeší vyvedení do určeného prostoru svými prostředky, uskuteční se opatření štábu armády, které prakticky zabezpečí přesun. Jde především o to, aby na vzdálenost asi 1,5 až 2 hodin přesunu velitel divize zabezpečil přesun vlastními prostředky — zálohou pořádkových orgánů, orgány průzkumu a odřady zabezpečení pohybu. Do té doby štáb armády nebo štáb fronty zorganizuje nejnutnější opatření pro vedení proudu zasazením zálohy (prakticky v každém pořádkovém úseku je část zálohy; a kromě toho je účelné mít pro každý operační přesun zálohu mobilních prostředků, zejména vrtulníků). Praxe ukazuje, že obsazení určitých úseků nebo důležitých přechodů mobilními pořádkovými orgány je velmi progresivní a je třeba ji dále rozvinout a získat zkušenosti.

S. Machulda: Při změně pásma přesunu mám na operační štáb jeden požadavek, který se zatím na cvičeních s vojsky nebo na velitelsko-štabních cvičeních nerealizuje. Včas uvědomit o změně pásma přesunu TVS frontu nebo TVS armády.

Týl frontu nebo armády zabezpečuje původně plánovaný přesun. Při změně pásma přesunu musí hledat nové možnosti zabezpečení přesunů, protože původní organizace týlu nemusí vždycky odpovídat změně pásma přesunu. V takovém případě by přesunovaný svazek nebo svaz jezdil a odebíral materiál, odsunoval raněné, techniku apod. v původních prostorech, značně vzdálených od nově plánovaného přesunu.

S. Janata: Odřady zabezpečení pohybu vybavené speciálními ženijními prostředky nebo technikou s různou navěšenou aplikací (např. tanky s buldozerovou radlicí pro odhrnování překážek s komunikací) nám svým návěsem snižují mobilitu těchto prostředků. Navěsíme-li na tank těžkou buldozerovou radlici, snižuje se rychlost průměrně o 20—30 %. Prostředky, začleněné v OZP, se pohybují tudíž podstatně nižší rychlostí než odpovídá průměrnému plánovanému tempu operačního přesunu.

S. Pezl: Nezbytným úkolem technického rozvoje je vyřešit rychlé výkonné zemní stroje na kolovém podvozku pro běžnou úpravu narušených komunikačních zón a lehkou buldozerovou radlicí pro tanky. Tanky s buldozerovým zařízením jsou výkonnější než běžně zavedené buldozery.

S. Machulda: Zmíním se ještě krátce o týlovém zabezpečení přesunů v průběhu operace.

Týlové zabezpečení předpokládá: včasné doplnění zásob na předepsanou výši, vhodnou organizaci týlu při přípravě, během přesunu a v prostorech odpočinku (soustředění), technické a zdravotnické zabezpečení přesunovaných vojsk, pořadí přesunu týlových útvarů a zařízení, organizaci týlu a způsob zabezpečení pro přesun.

Týl frontu organizuje materiální zabezpečení podle zvláštního plánu z frontových skladů (oddělení), které jsou nejbližší os přesunů. V případě potřeby mohou být předem vyváženy zásoby materiálu a na osy přesunu vysunována oddělení skladů (dopravní prostředky se zásobami, hlavně PHM).

Menší jednotky a jednotlivci se zabezpečují z etapních stanic (PHM, proviantu, technické pomoci, zdravotnických). Zřizují se na základních silnicích týlu frontu na vzdálenost asi jednodenního pochodu (200—250 km) u každého silničního praporu.

Týl vytváří předpoklady, aby se vojska přesunula do určených prostorů se stanovenými zásobami.

Za včasnou přípravu os přesunu, obnovu a stavbu přechodů přes vodní toky a organizaci pořádkové služby odpovídá ženijní vojsko spolu se silničními svazky a útvary týlu frontu a armády. Zvláštní pozornost věnuje zabezpečení přesunů přes vodní překážky, zřizování objížděk velkých sídlišť a komunikačních uzlů, technickému přikrytí mostů a jiných objektů.

Ranění a nemocní se odsunují do nejbližších zdravotnických zařízení frontu. V případě potřeby se v pásmu přesunu rozvinují pohyblivé nemocnice.

Přesun týlových útvarů a zařízení organizuje štáb týlu, zpracuje plán přesunu a sladí jej s vševojskovým štábem.

Po přesunu štáb týlu v úzké součinnosti s vševojskovým štábem organizuje rychlé doplnění vojsk materiálem a přípravu týlu k zabezpečení další činnosti.

3. Názory na využití prostředků mechanizace a automatizace při řízení přesunů v průběhu operace.

S. Jaček: Je velmi těžké v dnešních podmínkách, téměř manuálně plánovat přesuny před zahájením operace. I tehdy, je-li dostatek času, je to úkol velmi náročný. Bez mechanizace a automatizace je však téměř nemyslitelný v průběhu operace, kdy na plánování a případné změny plánu zbývají prakticky jenom minuty. Rozkaz o změně přesunu musí dojít od stupně frontu nebo armády až ke každému řidiči. Proto plánující štáb si může pro svoji práci nechat skutečně jen naprosté minimum času, i když vydává předběžné nařízení. Rozkazy a výpisy z plánu přesunu vydáváme po dvou liniích řízení: po linii velitelské a po linii pořádkových orgánů. Tato zvláštnost, typická jenom pro přesuny, zmnoužuje práci štábu.

Mechanizačních prostředků je ve štábech poměrně dost. Nedostatek je v tom, že jsou doposud vyráběny amatérsky a takřka u každého štábu jsou jiné. Má-li být řízení přesunů přísně centralizováno, je nutné i mechanizační pomůcky sjednotit.

Po zvládnutí evidence a účtování, na které se současně zaměřuje hlavní pozornost při automatizaci v armádě, bychom měli soustředit pozornost na otázky automatizace přesunů. Je to jedna z operačních otázek, kterou lze strojově poměrně snadno řešit; to dosavadní práce a pokusy dokazují.

S. Pezl: Některé prvky mechanizace a automatizace dávají podklady pro nejlepší a nejekonomičtější řešení přesunu. Žádný prvek mechanizace a automatizace nás však nezbaví řady velitelských opatření, která směřují k zabezpečení přesunů, ke kontrole připravenosti vojsk apod. Jde tedy o plnění harmonogramu spočítaného stroji a o různé reagování velitelských orgánů, nebo naopak zpracování takového programu, který umožňuje počítači zpětným způsobem reagovat na vzniklou nepředvídanou a nekalkulovanou situaci, která se v průběhu přesunu vyskytla. Štáb i s využitím nejnovější automatické techniky ve velení bude organizovat nepřetržitou kontrolu, jakožto jeden ze základních prvků práce štábu na všech stupních.

Hovoříme-li dnes o otázkách mechanizace a automatizace přesunů, není to věc nějaké daleké budoucnosti, technicky je tento projekt v současné době vyřešen a je ve stádiu, kdy bude v nejbližší době prakticky ověřován v činnosti vševojskového štábu při vyvedení vojsk. Proto na všech stupních velení — na štábu frontu, armády a svazku — je nutné otázkám mechanizace a automatizace věnovat příslušnou pozornost. Přitom pochopit jak základní principy možností řešení úkolů, tak i podstatu fyzické a duševní tvůrčí práce štábu.

4. Které otázky bude nutné v problematice přesunů dále řešit?

S. Jaček: Stěžejní otázka je metoda práce při řízení přesunů a zpracování zkušeností jednotlivých štábů. Další palčivou otázkou je stanovení úkolů pořádkové služby a její řízení v průběhu přesunu. Hlubší řešení zasluhují i kompetenční otázky mezi vševojskovým a týlovým štábem.

S. Pezl: Bylo by možné dále rozpracovat zásady maximálního ekonomického využití všech sil a prostředků, které jsou ve frontovém a armádním týlu k dispo-

zicí, k zabezpečení operačních přesunů při současném nepřetržitém materiálním zabezpečení. Dále jsou to zejména metody přípravy štábů na různých stupních velení k zvládnutí problematiky mechanizace a automatizace a jejího účelného využití v práci vlastního štábu.

S. Machulda: Bude účelné rozpracovat a na cvičeních prověřit **prostorové spojení v týlovém prostoru frontu**, jak pro velení operačním přesunům, tak i pro velení všem týlovým svazkům, útvarům a zařízením týlu frontu — jako zásadní spojení v týlu frontu.

S. Janata: Z hlediska bojové pohotovosti jednotek je nutno dbát na povinnosti technických orgánů svazků, útvarů i osádek při **ošetřování techniky v průběhu přesunu**. Nejvýhodnější podmínky k ošetření techniky jsou při zastávkách, hlavně na regulačních čarách. Dosavadní nedostatek je, že zpravidla na regulačních čarách se vojska nezastavují, technika se minimálně neošetřuje a v důsledku toho se vyskytuje značná poruchovost techniky na konci přesunu, kdy má být v nejlepším technickém stavu.

Boj bez použití jaderných zbraní

Podplukovník Vladimír Pecánek

V příspěvku se chci vyjádřit k článkům plukovníka Procházky a plukovníka Repčína, které se zabývají problematikou bojové činnosti svazků a útvarů pouze klasickými prostředky.

Vyjádřím se k těmto otázkám, které považuje v článcích za rozporné.

Především k šířce útočného pásma divize a pluku.

Autoři uvádějí: „Při bojové činnosti s použitím klasických prostředků **neměla by se šířka útočného pásma divize a pluku podstatně měnit proti dosavadním normám**“. V závěru druhého článku však uvádějí: „Při použití pouze klasických prostředků se útočné pásmo divize na směru hlavního úderu **zužuje asi na polovinu**, tj. do 10 km, přičemž zpravidla v úseku širokém asi 4 km. Pluky prvního sledu mohou útočit pak v pásmu do 5 km a prolamovat obranu v šířce do 2 km, prapory útočící zpravidla v šířce do 1 km.“

Porovnáme-li oba uvedené názory, můžeme těžko dojít k jednoznačnému závěru. Rozdílnost obou názorů není blíže vysvětlena, popřípadě podepřena konkrétními fakty. Je to však rozpor zdánlivý, což se pokusím vysvětlit.

Při rozboru teoretické otázky z taktiky nelze řešit předem otázky obecné, ale je nutno vycházet z konkrétní situace. Všechny závěry, vyplývající z rozboru dané situace musí být potom podloženy určitými fakty jako jsou propočty, poměry sil a podobně.

Proto uvedu svůj názor na řešení šířky útočného pásma divize a pluku při bojové činnosti bez použití jaderných zbraní.

Při rozboru vycházím z těchto faktorů:

— ze zásad obranného boje pravděpodobného nepřítele,

— z palebných a bojových možností nepřítele na daném stupni,

— z palebných a bojových možností vlastního svazku a útvaru.

Dalším velmi závažným faktorem je ještě charakter terénu, který ovšem nechci při teoretickém řešení rozebírat.

Nejdříve k otázce **útoků na pozici obranu nepřítele**, v daném případě jednotek a svazků armády NSR, s kterou především počítáme.

a) Útok motostřeleckého pluku

Vzhledem k organizaci, síle a vybavení jednotek NSR pro útok pluku vycházím z obrany mechanizovaného praporu.

Mechanizovaný prapor může být v obraně zesílen až jednou tankovou rotou a baterií samohybných houfnic 105 mm. Šířka a hloubka obranného rajónu praporu může být do 3 km. Jeho síly a prostředky jsou uskupeny ve dvou sledech tak, že vytváří tyto cíle:

Pro nepřímou střelbu:

9 opěrných bodů čet na ploše 9×3—5 ha,	
tj. celkem	27—45 ha,
1—3 ohniska odporu družstev na ploše	1—3 ha,
prostor soustředění tankové roty bez jedné čety	2—3 ha,
Celkem	30—51 ha

minometná četa 81 mm	— 1 cíl (2 ha)
minometná četa 120 mm	— 1 cíl (2 ha)
baterie SH 105 mm	— 1 cíl (2 ha)
Celkem	— 3 cíle (6 ha)

Pro přímou střelbu v prvním sledu:

četa protitankových řízených střel	— 5 cílů
četa protitankových kanónů	— 5 cílů
tanková četa (zakopaná)	— 5 cílů
OT rot prvního sledu	— 34 cílů
Celkem	— 49 cílů

K současnému umlčení a ničení těchto cílů je potřeba 3—5 dělostřeleckých oddílů 122 mm na živou sílu,

1 dělostřelecký oddíl na děl. a min. baterie (čty),
64 hlavních pro přímou střelbu v prvním sledu za předpokladu, že na tanky a protitankové zbraně počítáme poměr 2:1 ve prospěch útočnicka a na OT poměr 1:1, neboť i kvalitu zbraní je nutno brát v úvahu.

Nyní rozeberu možnosti motostřeleckého pluku za předpokladu útočné sestavy, se dvěma motostřeleckými prapory a tankovým jako tanků k zesílení motostřeleckých praporů v prvním sledu, a jedním motostřeleckým praporem ve druhém sledu:

Pro nepřímou střelbu:

dvě minometné čty 82 mm	— 2,5—3 ha
jedna baterie 122 mm houfnic	— 3 ha
celkem	— 5,5—6 ha

Pro nepřímou střelbu v prvním sledu:

BzK praporů prvního sledu	— 6 zbraní
BzK pluku	— 4 "
PTRS pluku	— 4 "
tankový prapor	— 31 "
celkem	— 45 zbraní,

v případě použití celého tankového praporu v dělostřelecké přípravě pro ničení cílů přímou střelbou.

K současněmu umlčení živé síly se nedostává dělostřelectva na 24—45 ha, k umlčení dělostřelectva a minometů tři baterie. Pro přímou střelbu se nedostává 19 zbraní kvality tanku a protitankového kanónu nebo 38 zbraní kvality palubního kanónu jako mají OT nepřítel.

Vezmeme-li v úvahu potřebu zbraní pro přímou střelbu v průběhu zteče a boje v hloubce obrany mechanizovaného praporu nepřítel, tj. mpr: (27 tanků a protitankových zbraní, 82 obrněných transportérů) je to celkem 109 cílů pro přímou střelbu. Počítáme-li opět s poměrem sil 2:1 ve prospěch útočnicka na tanky a protitankové zbraně, a 1:1 na obrněné transportéry, bylo by třeba celkem 136 zbraní na zničení všech cílů nepřítel, kdežto pluk jich má pouze 48.

Můžeme namítnout, že nelze srovnávat kvalitu tanků s kvalitou obrněných transportérů a počítat u nich s poměrem 1:1. Tyto údaje uvádím pouze proto, že je nutno s OT jako palebnými ohnisky nepřítel v obraně počítat, a k zabezpečení úspěšného průlomu motostřeleckými a tanko-

vými jednotkami je ničit přímou střelbou.

Co se však ukazuje i při optimální kalkulaci, ve které počítáme tanky a protitankové zbraně útočnicka na obrněné transportéry obránce v poměru 1:1? I tak se motostřeleckému pluku nedostává 47 zbraní pro přímou střelbu k tomu, aby mohl úspěšně prolomit obranu mechanizovaného praporu v šířce 3 km. Pro průlom obrany na šířce 2 km bude při poměru 1:1 tanků a protitankových zbraní útočnicka k obrněným transportérům obránce nedostatek 42 zbraní, při poměru 1:2 — 15 zbraní.

Vezmeme-li v úvahu maximální reálnou možnost posílení pluku na směru hlavního úderu divize dělostřeleckými oddíly, z toho jedním houfnicovým a jedním raketometným, které mohou umlčet živou sílu na ploše celkem 27 ha, což je minimální potřeba, nedostává se ještě jeden děl. oddíl na umlčení děl. a min. baterií (čet). Při postupném umlčování obrany, tj. prodlužování dělostřelecké přípravy zhruba na dvojnásobnou dobu, by ovšem posílení dvěma oddíly stačilo.

Potřeba 15—42 zbraní pro přímou střelbu by se dala krýt posílením pluku hodnotou protitankového oddílu neb tankovým praporem z tankového pluku divize. Další možnost úhrady by byla ve vybavení motostřeleckých jednotek OT s palubním kanónem lepší kvality než mají OT nepřítel, v počtu 8—10 na rotu. Pak by pluk měl 72—90 zbraní pro přímou střelbu na obrněné transportéry nepřítel, takže v úseku 2 km by mohl soustředit celkem 120—138 zbraní pro přímou střelbu na 72 cílů nepřítel.

Při útoku bez použití jaderných zbraní nutno brát v úvahu při průlomu taktické hloubky obrany i poměr sil v ručních zbraních, které by byl v uvedené variantě tento:

	msp	mpr	poměr sil
samopal - puška	520	250	2:1
kulomet	54	24	2,2:1
pancéřovka - tarasnice	66	32	2:1

což je pro průlom poměr sil skutečně minimální, přestože je počítáno u msp se všemi rotami praporů prvního sledu v jednom sledu a u mpr jen celkem se dvěma rotami.

Jestliže počítáme cíle a prostředky, potřebné k jejich umlčení a ničení na 1 km fronty, výsledky jsou přibližně stej-

né, takže celkově mohou učinit tyto závěry:

Motostřelecký pluk je schopen při současném vybavení a organizaci prolomit pozici obranu mechanizovaného praporu a zničit jeho síly a prostředky bez použití jaderných zbraní v úseku širokém do 2 km, za předpokladu posílení pluku 2—3 dělostřeleckými oddíly, z toho jedním raketometným, a dále protitankovým oddílem nebo tankovým praporem, což by bylo vzhledem k potřebné hustotě tanků výhodnější.

Další podmínkou pro úspěšný průlom v uvedeném šířce by bylo použití celého tankového praporu k ničení cílů přímou střelbou v průběhu dělostřelecké přípravy, což se ovšem neukazuje výhodné. Nevýhodnost se projevuje zejména při útoku z chodu z hlediska možnosti utajení vysunutí praporu k přednímu okraji, zásobování střelivem a zabezpečení včasné zteče předního okraje obrany. Proto by bylo účelnější k tomuto úkolu využít buď zbraní pro přímou střelbu jednotek v dotyku (budou-li na daném směru), nebo použít protitankovou zálohu divize.

V případě vybavení motostřeleckých praporů OT s palubním kanónem (8—10 na rotu) by postačilo vyčlenit ve prospěch motostřeleckého pluku v průběhu dělostřelecké přípravy PTZ divize.

Zdůrazňuji, že v propočtech jsem nebral v úvahu možnost podpory mechanizovaného praporu brigádními a divizními prostředky (zejména dělostřelectva) na jedné a motostřeleckého pluku divizními prostředky na druhé straně.

b) Útok motostřelecké divize

Při kalkulaci možnosti průlomu pozici obrany nepřítele motostřeleckou divizí vycházím z obrany mechanizované brigády NSR, zesílené jedním dělostřeleckým oddílem 155 mm, které se může bránit v pásmu širokém 6—8 km. Propočítal jsem různé varianty bojové sestavy msd v útoku i mb v obraně, při čemž jsem vycházel z cílů a prostředků k jejich umlčení a ničení na 1 km fronty. Takovou metodu považuji za reálnější. Vzhledem k tomu, že postup při ní je podstatně obdobný, jak je uvedeno u pluku, omezím se jen na závěry:

1. K současnému umlčení živé síly do hloubky praporů prvního sledu a dělostřeleckých (minometných) baterií a čet, což je prakticky necelá polovina cílů

v hloubce brigády, je potřeba asi 35—40 dělostřeleckých a minometných hlavních na 1 km fronty.

Motostřelecká divize může v dělostřelecké přípravě dosáhnout celkového počtu 102 hlavních, to znamená, že je schopna svými prostředky zabezpečit umlčení nepřítele maximálně v úseku 3 km.

2. K ničení cílů pro přímou střelbu je potřeba celkem 60 zbraní na 1 km fronty. Vzhledem k tomu, že motostřelecká divize má k tomuto úkolu 256 zbraní, může ničit cíle v úseku do 4 km.

3. K zabezpečení potřebného počtu zbraní k ničení cílů přímou střelbou v průběhu dělostřelecké přípravy je třeba počítat pro tento úkol s vysunutím protitankového oddílu divize a dvou tankových praporů.

4. K dosažení poměru sil v ručních zbraních alespoň 2:1 musí být použito v úseku 4 km dvou motostřeleckých pluků v prvním sledu.

Z těchto závěrů vyplývá, že motostřelecká divize je schopna při současném vybavení a organizaci prolomit pozici obranu mechanizované brigády a zničit její síly a prostředky bez použití jaderných zbraní v úseku širokém do 4 km, za předpokladu posílení 2—3 dělostřeleckými oddíly.

K úspěšnému zahájení průlomu v uvedené šířce nutno plánovat použití hodnoty protitankového oddílu a dvou tankových praporů k ničení cílů přímou střelbou v průběhu dělostřelecké přípravy, což má určité nevýhody (jak jsem uvedl u pluku).

Při vybavení motostřeleckých praporů OT s palubními kanóny by mohla motostřelecká divize prolomit pozici obranu nepřítele v šířce 5 km, bude-li posílena (podpora) 3—4 dělostřeleckými oddíly a použije-li protitankový oddíl v dělostřelecké přípravě pro nepřímou střelbu.

Ani v této kalkulaci jsem nebral v úvahu možnost podpory mechanizované brigády divizními a sborovými prostředky.

Mohu dokázat, že za určitých podmínek bude možno při boji bez použití jaderných zbraní šířku útočného pásma divize a pluku ponechat přibližně stejnou jako při jejich použití. Proto rozeberu možnosti divize a pluku při útoku nepřítele, který vede boj na zdrženou. Podrobné propočty uvádět nebudu. Uvedu jen předpoklady, z nichž jsem vycházel a závěry, které z propočtů vyplývají.

a) Útok motostřelecké divize

Při propočtech vycházím z těchto předpokladů:

Mechanizovaná brigáda, zesílená jedním oddílem houfnic 155 mm, jedním protiletadlovým oddílem a ženijní rotou vede boj na zdrženou v pásmu do 20 km. Její zesílené mechanizované a motorizované prapory bojují na jednotlivých směrech všechny v jednom sledu, manévr uskutečňuje v rámci praporů zaujímáním výhodných obranných postavení. Tankový prapor bez jedné roty je jako záloha brigády, vyznačena k protiztečím na hlavním směru.

Celkem je na prvním postavení $\frac{2}{3}$ sil mechanizovaných a motorizovaného praporu s tankovou rotou, $\frac{1}{3}$ sil praporů manévruje do hloubky na druhé postavení.

1. K současnému umlčení a ničení cílů na jednom postavení mechanizované brigády v šířce 20 km je potřeba:

6—10 děl. oddílů 122 mm nebo 1 raketometný oddíl a 2—6 děl. oddílů 122 mm na živou sílu nekrytou,

3 děl. oddíly na děl. a min. baterie (čety),

165 zbraní pro přímou střelbu v prvním sledu za předpokladu, že počítáme zbraně pro přímou střelbu útočníka k cílům obránce v poměru 1:1, což je u tohoto druhu boje celkem reálné.

Celkem je k ničení cílů přímou střelbou potřeba 276 zbraní.

2. Motostřelecké divizi se za předpokladu bojové sestavy se dvěma motostřeleckými pluky a tankovým plukem v prvním sledu a jedním motostřeleckým plukem ve druhém sledu, nedostává k zabezpečení úspěšného rozvíjení útoku a zničení nepřítele v pásmu širokém do 20 km hodnota 2—3 dělostřeleckých oddílů k umlčení živé síly a celkem 20 zbraní pro přímou střelbu.

Nedostatek 20 zbraní pro přímou střelbu není nutno v dané situaci brát v úvahu vzhledem k charakteru boje a kvalitě zbraní na obrněné transportéry nepřítele.

Povede-li boj na zdrženou v útočném pásmu motostřelecké divize tankové brigády NSR, bude situace pro divizi ještě příznivější.

Motostřelecká divize je tedy schopna při současném vybavení a organizaci rozvíjet úspěšně útok proti nepříteli, který vede boj na zdrženou, a zničit jej v pásmu širokém do 20 km, bude-li posílena

(popř. podpora) dvěma dělostřeleckými oddíly.

Tanková divize bude schopna při posílení dělostřelctvem přibližně ve stejné hodnotě rozvíjet úspěšně útok v pásmu širším než 20 km.

b) Útok motostřeleckého pluku

Z propočtů pro útok motostřeleckého pluku proti mechanizovanému praporu NSR, zesílenému jednou tankovou rotou, protitankovou četou a baterií 105 mm, který vede boj na zdrženou v pásmu 6—8 km s manévrem v rámci praporu mně vyplývají tyto závěry:

1. K současnému umlčení a ničení cílů na jednom postavení praporu v šířce 5 km je potřeba:

2—3 děl. oddíly k umlčení živé síly nekryté,

1 děl. oddíl na děl. a min. baterie (čety),

45 zbraní pro přímou střelbu v prvním sledu (celkem 70 zbraní).

2. Motostřeleckému pluku se za varianty dvou motostřeleckých a tankového praporu v prvním sledu nedostává k zabezpečení úspěšného rozvíjení útoku bez použití jaderných zbraní v pásmu širokém 5 km hodnota 2—3 děl. oddílů k umlčení živé síly a děl. a min. baterií (čet).

Za předpokladu kalkulace zbraní pro přímou střelbu útočníka k cílům stejné kvality obránce v poměru 1:1, a 1:2 na obrněné transportéry by počet zbraní pluku postačil. Při poměru sil 1:1 všech zbraní ke všem cílům by se nedostávalo 22 zbraní.

Ze závěrů je zřejmé, že motostřelecký pluk může být schopen při současném vybavení a organizaci rozvíjet úspěšně útok bez použití jaderných zbraní v pásmu širokém do 5 km a zničit nepřítele, který vede boj na zdrženou, za předpokladu posílení (podpory) 2—3 děl. oddíly nebo 1 děl. oddílem a 1—2 bateriemi rmo.

Podmínky pro úspěšné rozvíjení útoku tankovým plukem za stejné situace jsou příznivější, neboť může rozvíjet útok v pásmu do 6—8 km, avšak je nutno jej posílit hodnotou děl. oddílů a oddílů raketometů.

Závěrem k otázce šířky útočných pásem zdůrazňuji, že není správné uvádět v jakýchkoliv pramenech normy, není-li jasně ukázáno, k jaké konkrétní situaci a činnosti nepřítele a vlastních vojsk se vztahují. Domnívám se, že by bylo účelnější na stupni pluku a divize neuvádět

v přednáškách a jiných teoretických materiálech **normy ani přibližně**, neboť i když je zdůrazňováno, že je nelze brát jako šablonu, je jimi do určité míry myšlení velitelského sboru ovlivňováno.

Podle mého názoru by stačilo **stanovit pro útok normu pro prapor**, která by měla být stejná jak v podmínkách používání jaderných zbraní, tak bez jejich použití. Tato norma by musela být zdůvodněna přesným a hlubokým rozбором palebných a bojových možností praporu, a sloužila by jako kalkulační podklad pro stanovení šířek pro útvary a svazky. Šířka útočného pásma divizí nebo pluku by se potom stanovovala **pouze v praxi** vzhledem ke konkrétnímu úkolu, situaci nepřítel, charakteru terénu, vlastním silám a prostředkům a k počtu praporů, potřebným do prvního sledu.

Dále se chci vyjádřit k používání **tanků ke střelbě ze zakrytých palebných postavení**.

Nemám v úmyslu podrobně rozebírat výhody a nevýhody tohoto způsobu použití tanků. Viz Sborník VAAZ č. 4/1964 v článku pplk. Vlčka, kde nevýhody prokazatelně převažují.

Ponecháme-li všechny nevýhody stranou, nebude ve většině případů totiž možné s nimi pro střelbu ze zakrytých palebných postavení počítat z toho důvodu, že je budeme nezbytně potřebovat k plnění úkolů, pro který jsou především předurčeny — k ničení nepřátelských tanků a ostatních důležitých cílů přímou střelbou, která je i mnohem účinnější.

Současně upozorňuji na to, že potřeba značného počtu tanků do prvního sledu je ovlivněna zejména značným počtem obrněných transportérů s palubními kanóny nepřítel, zatím co transportéry našich motostřeleckých jednotek palubní kanóny nemají.

Propočty ukazují, že při vybavení motostřeleckých rot přibližně 8—10 obrněnými transportéry s palubními kanóny lepší kvality, než jsou kanóny nepřítel,

by se bojové a palebné možnosti motostřeleckých jednotek podstatně zvýšily a nebylo by nutno první sledy tak značně zesilovat tanky. V takovém případě by se dalo uvažovat o částečném rozšíření pásma činnosti motostřeleckého praporu a tím i útvarů a svazků.

K úloze letectva při boji jaderných zbraní autoři uvádějí: „Důležitou úlohu bude mít i letectvo při podpoře pozemních vojsk z hlediska prodlužování palby dělostřelectva.“

Myslím, že by bylo třeba ukázat, jak tuto úlohu bude plnit a jaké bude mít k tomu možnosti.

Uvážíme-li např. bojové možnosti stíhacího bombardovacího letectva k ničení pozemních cílů jak palubními zbraněmi a raketami, tak pumovnicemi s konvenční náplní, a posoudíme je s úkoly, které bude muset plnit při boji bez použití jaderných zbraní vidíme, že přímá podpora pozemních vojsk je trochu problematická.

Hlavním úkolem letectva bude totiž právě boj s prostředky jaderného napadení nepřítel, neboť prostředky a síly pozemních vojsk budou mít k tomuto úkolu situaci značně nesnadnou. Prostředky jaderného napadení nepřítel budou totiž v dané situaci umísťovány pravděpodobně ve větší hloubce, mimo účinný dosah vlastních klasických prostředků pozemních vojsk.

Vezmeme-li v úvahu značné počty prostředků jaderného napadení nepřítel v pásmu činnosti armády a skutečnost, že např. ke zničení oddílů CORPORAL v palebném postavení pomocí pum je potřeba 40 stíhacích bombardovacích letounů, nebo k umlčení baterie atomových kanónů palubními zbraněmi a raketami 42 letounů vidíme, že možnosti letectva k přímé podpoře pozemních vojsk budou skutečně omezené. Přesto se domnívám, že nelze dělat závěry o použití letectva v takovém či jiném smyslu bez hlubokého rozboru jeho úkolů a možností.

Závěrem chci zdůraznit, že hlavní a rozhodující podmínkou při vytýčování jakýchkoliv zásad nebo norem pro bojovou činnost bez použití jaderných zbraní musí být **splnění úkolu**. Nelze tudíž zdůrazňovat při bojové činnosti bez použití jaderných zbraní na prvním místě otázku neustálého dodržování všeobecných zásad ochrany vojsk před jadernými údery a všechny zásady a normy zdůvodňovat těmito podmínkami. Tím ovšem nepopírám nutnost uchování bojeschopnosti vojsk pro splnění úkolu.

Pohotovost vzdušných výsadků k vysazení

Podplukovník Ivan Kutín

Příprava vzdušných výsadků k vysazení zahrnuje celou řadu úkonů a činností a může v závislosti na síle vzdušného výsadku, úkolu a jeho situaci trvat několik hodin až několik dní.

Vševojskový velitel, který rozhoduje o použití vzdušného výsadku, zpravidla plánuje vysazení v době, kdy pozemní vojska dosáhnou určité vzdálenosti od prostoru vysazení, která je úměrná možností vzdušného výsadku. Určovat přesnou hodinu vysazení předem bude nereálné, protože vývoj situace na bojišti ovlivňuje činnost nepřítele. Jeho zámysl a činnost se nám nepodaří vždy předem předvídat. Proto vševojskový velitel, který stanoví úkol veliteli vzdušného výsadku, neudává zpravidla předem čas, kdy má k vysazení dojít (čas „Č“), ale stanoví, dokdy má být ukončeno plánování a veškeré přípravy k vysazení a určí pohotovost vzdušného výsadku.

Podle čl. 61 předpisu Vys-1-1 se pohotovost vzdušnému výsadku k vysazení stanoví, jakmile jsou dokončeny přípravy vojsk k plnění bojových úkolů v týlu nepřítele a po jejich soustředění ve vyčkávacích prostorech.

V praxi se vzdušnému výsadku stanovila doba, dokdy má dosáhnout pohotovost ve vyčkávacím prostoru. U vrtulníkových výsadků bývá vyčkávací prostor zpravidla totožný s prostorem rozmištění motostřelecké jednotky, určené jako taktický vrtulníkový výsadek, pokud jeho vzdálenost od prostoru vysazení nepřesahuje možnosti taktického doletu vrtulníků (u vrtulníků Mi-4 zpravidla do 50 km od linie fronty); naproti tomu u operačního vzdušného výsadku jsou vyčkávací prostory určovány zpravidla po útvarech ve vzdálenosti 3—7 km od odletových letišť.

Při stanovení doby této pohotovosti musí vševojskový velitel vycházet z předpokládané doby vysazení za optimálních podmínek tempa postupu pozemních vojsk a z času, který potřebuje velitel vzduš-

ného výsadku a velitel útvaru (svazku) dopravního výsadkového letectva (vrtulníků) k naložení materiálu, nasednutí osob a přeletu. U padákového výsadku navíc strojení do padáků a přesun z vyčkávacích prostorů na odletová letiště. Zpravidla doba na naložení materiálu, nasednutí osob a přelet taktického vrtulníkového výsadku činí podle délky přeletu 60 až 90 minut, u operačního padákového výsadku 3 až 4 hodiny.

Pokud k vysazení dojde přesně podle některé z plánovaných variant, postačí vševojskovému veliteli, aby rozkaz k vysazení a určení času „Č“ obdržel velitel vzdušného výsadku minimálně ve výše uvedeném čase před vysazením s 15 až 30 minutovou zálohou.

Dopravní výsadkové letectvo nebo vrtulníky jsou v této době na předstunutých letištích (plochách) mimo výchozí prostor pro vysazení.

Toto opatření je plně opodstatněné především vzhledem k ochraně proti zbráním hromadného ničení nepřítele. Při přísném dodržování zásad maskování, strážního zajištění a přesunu výsadku v noci je nepříteli ztíženo včasné zjištění vzdušného výsadku a jeho zničení ve výchozím prostoru pro vysazení. Jako odletová letiště vzdušného výsadku postačí travnatá letiště, která před přiletem dopravního výsadkového letectva jsou zpravidla využívána jen slabšími leteckými jednotkami, na které je pro nepřítele nerentabilní použít jaderné údery. I při jejich uskutečnění v době, kdy je vzdušný výsadek ve vyčkávacích prostorech poblíže odletového letiště, je jeho vzdálenost od letiště dostatečně velká, aby nedošlo k jeho vyřazení a mohl startovat z některého záložního letiště.

Po stanovení času „Č“ přilétají podle předem připravených propočtů dopravní výsadkové letouny nebo vrtulníky na určená odletová letiště (plochy) a zahájí nakládání materiálu, nasednutí osob a odlet

vzdušného výsadku. Doba pobytu vrtulníků taktického vrtulníkovo výsadku na odletoch plochách zpravidla nepřesahuje 30–45 minut, doba pobytu dopravních výsadkových letounů na odletoch letišť padákového výsadku 2–2½ hodiny. Po tuto dobu lze zvýšeným úsilím prostředků PVO zabránit nepřátelskému vzdušnému průzkumu zjistit přípravy vzdušného výsadku k odletu. Rovněž agenturní průzkum má v tomto případě značně omezené možnosti.

V případě, že tempo postupu vlastních pozemních jednotek je nižší než bylo plánováno, nebo vzhledem k činnosti nepřítelů vysazení nemůže proběhnout v předpokládané době, může vzdušný výsadek setrvat ve vyčkávacích prostorech až do doby, kdy se vytvoří podmínky pro vysazení, aniž by toto vyčkávání snížilo jeho bojeschopnost nebo vyžadovalo jakýchkoli opatření nadřazeného velitele.

Tento způsob určování pohotovosti vzdušnému výsadku nachází opodstatnění i při plánované operaci bez použití jaderných zbraní. Vzhledem k tomu, že při plánování operace bez použití jaderných zbraní je nutné plánovat i varianty činnosti při přechodu na jaderné zbraně, ovlivní toto i plánování použití vzdušných výsadků. Rozdílná tempa postupu pozemních jednotek budou zpravidla mít za následek prodloužení doby pobytu vzdušných výsadků ve vyčkávacích prostorech.

Nevýhodou tohoto způsobu určování pohotovosti především u padákových výsadků je, že mezi časem vydání rozkazu k vysazení dopravnímu výsadkovému letectvu a vzdušnému výsadku a časem vysazení je několikahodinový rozdíl, což vyžaduje od vševojskového velitele, který rozhoduje o použití vzdušného výsadku, aby v této době nejen přesně znal situaci nepřítel v prostoru vysazení, ale i správně předvídá možný vývoj situace do doby vysazení.

Při některých cvičeních byla taková praxe, že v době, kdy se na frontě začaly vytvářet podmínky k vysazení, nařídil vševojskový velitel veliteli dopravního výsadkového letectva nebo vrtulníkovo útvaru přeletět na odletoch letiště (plochy) a veliteli vzdušného výsadku naložit materiál (nasednout). Rozkaz k vysazení (čas „Č“) vydal později, jakmile se pro vysazení vytvořily vhodné podmínky. Např. při VŠC VAAZ jsme plánovali vysazení taktického vrtulníkovo výsadku v době, kdy pozemní jednotky provedou násilný přechod vodního toku a bude zasazen PO s úkolem

ovládnout v součinnosti s taktickým vzdušným výsadkem přepraviště na dalším vodním toku a zabezpečit pozemní jednotkám jeho přechod z chodu.

Podle plánovaného tempa postupu pozemních jednotek předpokládal velitel cvičící tankové divize, že násilný přechod vodního toku bude ukončen mezi 11.00 až 12.00 hod. a při vydávání úkolu veliteli taktického vzdušného výsadku stanovil pohotovost v 09.30 hod. Byla vytvořena situace, kdy nepřítel kladl na přístupech k řece a na řece samé houževnatý odpor. Narušením vodní překážky na horním toku řeky zvedl hladinu řeciště o 2 m, čímž podstatně ztížil přechod řeky. Teprve ve 14.00–14.30 hod. se podařilo na jednom úseku překročit řeku, na ostatních úsecích se podařilo čelním jednotkám místy ovládnout protilehlý břeh. V této době vydal velitel divize rozkaz veliteli vrtulníkovo pluku (který se v nočních hodinách přesunul na předem určené letiště 60 km od výchozího prostoru pro vysazení) k přeletu na plánované odletové plochy a veliteli taktického vzdušného výsadku k naložení materiálu a nasednutí osob. V 15.05 přistály vrtulníky na určené odletové plochy a do 15.20 ukončili naložení materiálu a nasednutí osob. V 15.30 byl odpor nepřítel na řece v podstatě zlomen a proto velitel divize nařídil vysazení do plánovaného prostoru v 16.00 hod.

Článek 403 Vševojsk-1-1 uvádí: „Pohotovost k vysazení stanoví nadřazený velitel. Do této doby musí být bojová technika a výzbroj výsadku naloženy do letounů a vojska musí být na letištích v pohotovosti k nasednutí.“

I když tato formulace je odlišná od znění článku 61 předpisu Vys-1-1, přesto není s ním v rozporu. Jde o to, uvědomit si, v čem tkví zásadní rozdíl proti dřívější praxi určování pohotovosti vzdušným výsadkům a popřípadě ujednotit, jak ji určovat v budoucnosti.

Domnívám se, že u operačních i u větších taktických vzdušných výsadků je ne-reálné určovat pohotovost k vysazení tak, jak je uvedena v čl. 403 ihned při vydávání úkolu veliteli vzdušného výsadku, tj. několik hodin a u větších výsadků dokonce několik dní před vysazením. V případě zpomalení plánovaného tempa postupu vlastních pozemních jednotek nebo vytvořením situace, která dočasně znemožňuje nebo ztěžuje vysazení, by po delší dobu

dopravní výsadkové letectvo (vrtulník) a jednotky vzdušného výsadku setrvaly na odletových letištích a plochách. Nutno počítat s tím, že úměrně s prodloužením doby pobytu dopravního výsadkového letectva (vrtulníků) a vzdušného výsadku na odletových letištích a plochách narůstá i možnost nepřítele zjistit jejich přítomnost a zničit je jadernými údery. Další pobyt dopravního výsadkového letectva a vrtulníků může nepřítel i přes zvýšené úsilí prostředků PVO zjistit novodobými prostředky průzkumu.

U větších výsadků, jejichž příprava vyžaduje delší dobu, bude účelné při vydávání úkolu stanovit, dokdy má velitel vzdušného výsadku zakončit plánování, veškeré přípravy k vysazení, zaujmout vyčkávací prostory a dosáhnout pohotovost ve vyčkávacích prostorech (pohotovost č. 2). V této době by dopravní výsadkové letectvo nebo vrtulníky byly rozmístěny na letištích a plochách mimo výchozí prostor pro vysazení.

V době, kdy nazrávají podmínky k vysazení, bude účelné nařídít veliteli dopravního výsadkového letectva (vrtulníkového útvaru) přeletět na odletová letiště (plochy) a veliteli vzdušného výsadku naložit bojovou techniku a výzbroj a u padákového výsadku ustrojení do padáků — dosáhnout pohotovost na odletových letištích a plochách (pohotovost č. 1).

Možný obsah pohotovosti:

Pohotovost ve vyčkávacích prostorech (pohotovost č. 2):

Vzdušný výsadek zakončil plánování; byly vydány rozkazy a sladěny otázky součinností s pozemními jednotkami, s letectvem a uvnitř výsadku do velitelů čet včetně; vzdušný výsadek je doplněn mate-

riálem podle stanovených norem, bojová technika a výzbroj je upravena pro nakládání o letounů (vrtulníků); jsou zpracovány plány naložení a nasednutí a připraveny seznamy osob a bojové techniky pro jednotlivé letouny a vrtulníky; je upřesněno, kam přistanou jednotlivé letouny (vrtulníky), jsou prozkoumány přístupové cesty k letištím, upřesněn způsob přesunu a rozmístění jednotek na letištích (plochách).

V této pohotovosti může výsadek setrvat několik hodin.

Pohotovost na odletových letištích a plochách (pohotovost č. 1):

Poddůstojníci a vojíní byli před příchodem na odletová letiště (plochy) seznámeni s bojovým úkolem, způsobem vysazení a potřebnými signály; bojová technika a výzbroj výsadku je naložena do letounů (vrtulníků); padákový vzdušný výsadek je ustrojen do padáků a jsou zakončeny všechny kontroly; výsadek je připraven na signál nasednout do letounů (vrtulníků).

Setrvání v této pohotovosti je nutné omezit na nejkratší dobu vzhledem k nebezpečí zničení vzdušného výsadku jadernými údery nepřitele a u padákových výsadků i vzhledem k postupnému vyčerpávání.

U menších taktických vzdušných výsadků (v síle čtyři, roty), u nichž doba na přípravu je poměrně kratší, nebo u některých vzdušných výsadků zvláštního určení, jejichž vysazení není plně ovlivněno vývojem pozemní situace, je možné stanovit přímo pohotovost na odletových letištích a plochách (pohotovost č. 1), obzvláště v těch případech, bude-li vysazení organizováno v noci.

Týlové zabezpečení vojsk

Major Vladimír Kutnar

V letošním roce vstupují v platnost nové řády, které řeší nově i některé základní otázky týlového zabezpečení. Stanoví, že úspěšná bojová činnost vyžaduje včasné a všestranné týlové zabezpečení vojsk za každé situace. Proto při řešení bojových úkolů a při svém rozhodování musí velitelé všech stupňů brát v úvahu stupeň možnosti materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení a o jeho znalosti se opírat. To předpokládá zvládnout základní otázky řízení týlu a zásady jeho činnosti. Osvětlím některé hlavní problémy týlového zabezpečení v duchu nových řádů.

Vojskový týl tvoří týlové útvary a jednotky se zásobami materiálu, které jsou organicky zařazeny do svazků, útvarů a jednotek. Vysoké tempo boje vyžaduje, aby i vojskový týl byl vysoce pohyblivý, schopný se rychle přemísťovat, nepřetržitě sledovat bojové sledy a v každé situaci je materiálně, technicky a zdravotnický zabezpečovat. Těmto požadavkům současná organizace a vybavení týlových útvarů a jednotek zatím vyhovuje, ale perspektivně bude nutné na stupni prapor a zčásti i útvar kolovou trakci postupně nahrazovat v terénu pohyblivější trakci pásovou.

Pohyblivost týlu je také podmíněna možností vézt s sebou na dopravních prostředcích stanovené zásoby materiálu, jejichž objem je dán kapacitou automobilních jednotek a útvarů (u pluku v průměru 150 tun, u divize 850 tun). Denní spotřeba materiálu je cca 70 % těchto vezených tzv. pohyblivých zásob, které se musí denně doplňovat. Jeden z hlavních úkolů týlu je proto plynulý přísun materiálu i při odtržení zásobovacích základů, poškození přísunových a odsunových komunikací a dlouhodobém pobytu v zamořených prostorech.

Přímým organizátorem práce týlu je zástupce velitele divize (pluku) pro týl. Podle jeho návrhu velitel divize (pluku) ve svém rozhodnutí určuje: přísunové a odsunové cesty, prostor rozmístění týlu a směr jeho přemísťování v boji, množ-

ství a lhůty vytvoření zásob materiálu, normy spotřeby, základní opatření zdravotnického zabezpečení, síly a prostředky vyčleňované pro pomoc týlu.

V souladu s rozhodnutím velitele zpracovává ZT na období stanoveného bojového úkolu zpravidla na mapě „Plán týlového zabezpečení“, který obsahuje: organizaci týlu do zahájení a v průběhu boje, rozpočet materiálního zabezpečení, objem a organizaci přísunu a doplňování bojové techniky pohonnými hmotami, způsob použití zdravotnických útvarů a jednotek a organizaci odsunu raněných, místo, dobu rozvinutí a osu přesunu TVŠ a organizaci spojení. Plán schvaluje velitel.

Úkoly týlového zabezpečení předává zástupce velitele pro týl podřízeným formou týlových nařízení. Týlový rozkaz vydává velitel divize a pluku jen v ojedinělých případech, kdy bude dostatek času na jeho zpracování.

Důležitou funkcí v oblasti velení týlu má náčelník štábu. Jeho povinností je sladovat práci zástupců velitele pro týl a pro technické věci a náčelníků druhů vojsk a služeb.

Musí mít stále přehled o množství zásob materiálu a stavu bojové techniky, aby mohl reálně předvídat situaci a být připraven přednést veliteli návrhy k rozhodnutí. Naopak, zástupci velitele pro týl a technické věci musí být neustále informováni o předpokládané činnosti vojsk a všech změnách bojové situace, aby mohli včas organizovat týlové a technické zabezpečení. Vzájemná nepřetržitá informovanost vyžaduje častý osobní styk s NŠ nebo využití styčných důstojníků, v krajním případě i pojitků. Povinností náčelníka štábu je informovat zástupce velitele pro týl a technické věci, kontrolovat činnost týlu a zabezpečovat nepřetržitě spojení pro jeho řízení.

Divize i pluk zřizují ve všech druzích boje týlové velitelské stanoviště, kde jsou příslušníci služeb, služby dělostřeleckého vyzbrojování a technické služby a důstojníci štábu a politického oddělení (skupiny), kteří nejsou na VS. Všichni tito funk-

cionáři podléhají v otázkách chodu služby na TVS zástupci velitele pro tyl.

Na rozdíl od dřívějších zásad není TVS pluku zároveň záložním velitelským stanovištěm, ale jen místem pro velení tylu. To potvrzuje dosavadní praxi a zkušenosti, že TVS skutečně nebylo schopno plnit úkoly záložního velitelského stanoviště.

Týlové velitelské stanoviště rozvíjíme na takovém místě a přemísťujeme na takovém směru, aby zabezpečovalo nepřetržité velení týlovým útvarům a jednotkám a spojení s VS. Bude tedy nejen v prostoru rozvinutí tylu, ale často se bude předsunovat před tento prostor, aby neztratilo kontakt s VS. To vyžaduje, aby bylo vysoce pohyblivé a mohlo pracovat za pohybu.

Jeden z hlavních úkolů tylu je včasné přísunu materiálu útvarům a jednotkám. Při současné, vysoce pohyblivé a manévrové bojové činnosti a velké spotřebě materiálu všeho druhu není to úkol jednoduchý. Průměrný denní přísun materiálu činí u divize 600 tun. Tento objem, který musíme na stupni divize, útvar a zčásti i prapor přijmout, rozdělit, přeložit a přisunout, ztrojnásobuje se prakticky na 1300 tun. Poněvadž zatím hlavní pracovní silou v tylu jsou řidiči dopravních vozidel, kteří plní i úkoly strážního zajištění, je zřejmé, že na tyto úkoly tyl vlastními prostředky nebude vždy stačit.

I přes různé mechanizační prostředky k nakládání a nové formy přísunu bude nutné v naléhavých případech pomoci tylu ke zvládnutí všech úkolů.

V obsahu činnosti tylu nepřinášejí nové řády podstatných změn. Hlavní změny jsou v organizaci tylu v jednotlivých druhích boje. Ve střetném boji pochodu tylové útvary divize v samostatném proudu ve vzdálenosti 30–40 km a týlové jednotky pluku ve vzdálenosti 10–20 km od hlavních sil. Pochodují-li dva útvary po jedné ose, mohou týlové jednotky čelního útvaru pochodovat společně s týlovými jednotkami útvaru, pochoduujícího za ním. Bezprostředně za útvary přesunují se pouze zdravotnické a dilenské vyprošťovací prostředky.

Poměrně značné vzdálenosti tylu od hlavních sil jsou z toho důvodu, aby týlové útvary a jednotky nebránily a nepřekážely rychlému rozvinutí bojových sledů a aby vzdálenosti mezi bojovými a týlovými sledy zajistily v případě jakéhokoli vývinu situace možnost manévru prvosledovými jednotkami a útvary do hloubky, bez změny prostorů rozmístění tylu.

Po ujasnění a ustálení situace mohou pak týly zaujmout odpovídající prostory k zabezpečení probíhajícího střetného boje. Nejprve budou rozvíjet plukovní obvazistě, a to za bojovými sestavami pluků a divizí za hlavními silami divize. V této situaci bude výhodné, aby zástupce velitele pro tyl byl v osobním styku s velitelem nebo náčelníkem štábu.

V útočném boji, ve snaze přiblížit k vojskům materiální, zdravotnické a technické prostředky a rozptýlit zásoby materiálu, členíme tyl do hloubky, zpravidla na dva sledy. První sled tylu, do kterého vyčleňujeme zdravotnické jednotky, část jednotek pro opravu techniky, část vozidel s municí a pohonnými hmotami, a někdy i kuchyně praporů s předepsanou zásobou potravin, se přesunuje za útoku hned za prvním sledem pluku nebo divize. Jeho úkolem je poskytovat okamžité technickou a zdravotnickou pomoc vojskům a v případě naléhavé potřeby doplnit prvosledovými útvary a jednotkami spotřebované zásoby materiálu. Zásoby, vyčleněné do 1. sledu tylu, použijeme také k úhradě ztrát po jaderných úderech.

Slučovat hospodářské výdejny praporů do 1. sledu tylu pluku je možné po důkladném uvážení, poněvadž při vysoce manévrové útočné činnosti a časté změně úkolu bude velmi obtížné, aby se opět sloučily se svými prapory.

Druhý sled tylu divize a pluku tvoří zbývající týlové jednotky se zásobami munice, pohonných hmot, automobilního, technického a výstrojního materiálu a proviantu. Postupuje za druhým sledem divize nebo pluku a jeho úkolem je běžně doplňovat spotřebované zásoby a přijímat zásoby, přisunované od nadřízeného zásobovacího stupně.

Členění tylu divize a pluku na dva sledy vyžaduje řešit způsob velení a spojení mezi oběma sledy. TVS se může přesunovat za druhým sledem tylu, nebo se může předsunout a přimknout k 1. sledu. Velením druhé části tylu bude pak zpravidla pověřen u divize některý z pomocníků náčelníků služeb, část štábu automobilního praporu nebo přímo velitel. U pluku to může být některý z náčelníků služeb, velitel hospodářské čety nebo příslušné automobilní jednotky.

Členění tylu divize a pluku, místo TVS a způsob velení jednotlivým sledům tylu závisí na rázu bojové činnosti, bojovém úkolu a celkové situaci. V žádném případě

nelze tyto otázky řešit šablonovitě, ale konkrétně v různých variantách podle skutečných podmínek.

Útok bez použití jaderných zbraní přináší i některé zvláštnosti do činnosti týlu.

Především půjde o rozmístění týlových útvarů a jednotek v menší vzdálenosti od vojsk i jeden od druhého, o zvýšenou spotřebu munice a o změny v charakteru a složení zdravotnických ztrát. Způsob přemísťování a rozvinutí týlových útvarů a jednotek bude závislý na tempu postupu vojsk; v každém případě nebudou se tyto jednotky tak často přemísťovat. Při přípravě útoku bude hlavní pozornost zaměřena na včasné a úplné zabezpečení vojsk municí. Munice k palebné přípravě může být předem dovezena do palebných postavení. Zásoby PHM budeme vytvářet v takové výši, jako při bojové činnosti ve vysokých tempech. Zdravotnická pomoc na nižších etapách bude ve větším rozsahu a budou převládat zranění, vzniklá střelnými zbraněmi.

Týlové zabezpečení obrany vyžaduje včas (v období přípravy) vytvořit u útvarů a svazků pohyblivé zásoby materiálu.

Podle cílů obrany můžeme vytvářet v palebných postaveních zvýšené zásoby munice. V průběhu boje musí týl přednostně zabezpečovat útvary a svazky, které usku- tečňují protizteče a připravit podmínky k všeobecnému přechodu do útoku.

Týlové velitelské stanoviště spolu s týlovými útvary a jednotkami se rozmísťuje v úkrytech a v prostorech těžko sjízdných pro tanky. Jejich vzdálenost od předního okraje bude větší než za útoku, aby i při dočasném vklepnutí nepřítele do vlastní obrany nebylo nutno s nimi manévrovat. Podle uclnění a hloubky obrany to může být u pluku 15–20 km, u divize 25 až 35 km. K oklamání nepřítele a k oslabení účinků jeho jaderných úderů zaujaté prostory rozvinutí týlu střídáme.

Nové zásady materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení bojové činnosti vojsk musíme uvést v život co nejdříve. Aby týlové útvary a jednotky byly schopny plnit v boji své úkoly, musíme je tomu včas naučit. Nejlepší školou k tomu jsou taktická cvičení s vojsky všech stupňů, s vytvořením podmínek i pro činnost týlu.

СОДЕРЖАНИЕ

ОБЩАЯ ТЕОРИЯ ВОЕННОЙ НАУКИ

Подполковник Иосиф Чеписки	
По поводу решения о дисциплине	3
Доктор военных наук – генерал-майор И. И. Ануреев	
Содержание и значение теории оперативного исследования в военном деле	12
Подполковник Отакар Гембала	
Политическое обеспечение наступательной операции	18

ОПЕРАТИВНОЕ ИСКУССТВО И ТАКТИКА

Подполковник Карел Пезл, подполковник Франтишек Граинер	
Форсирование водной преграды в наступательной операции армии	24
Майор Вацлав Ружичка	
Артиллерийское обеспечение форсирования водной преграды	36
Кандидат военных наук – подполковник Милош Бржезина	
Оповещение войск о химическом нападении, радиоактивном заражении и применении боевых биологических средств	41
Майор Ольдржих Козубек	
Связь при медицинском обеспечении	48

ИЗ КАПИТАЛИСТИЧЕСКИХ АРМИЙ

Подполковник Томаш Кашпар	
Механизация снабжения в сухопутных силах французской армии	54

ВЗГЛЯДЫ – ОТКЛИКИ

Подполковник Ладислав Ячек, подполковник Карел Пезл, кандидат военных наук – подполковник Войтех Махулда, подполковник Антонин Яната	
Взаимодействие в управлении оперативными передвижениями	59

К НОВЫМ УСТАВАМ

Подполковник Владимир Пецанек	
Бой без применения ядерного оружия	72
Подполковник Иван Кутин	
Готовность воздушного десанта к высадке	77
Майор Владимир Кутнар	
Тыловое обеспечение войск	80

Vydává Vydavatelství časopisů MNO, Praha 1, Vladislavova 26 v Redakci vojenských odborných časopisů

Řídí Branislav Rapoš — Vedoucí redaktor časopisu Jindřich Malina (telefon 091/2611)
Redakční kolektiv: Vladimír Grubner, Josef Hekl, Marie Melicharová (tech. redaktorka)
Redakční rada: Josef Čunát, Ladislav Hálek, Zdeněk Havala, CSc. Tibor Hochsteiger, Břetislav Janík, Pravoslav Kalický, CSc. Emanuel Liška, CSc. Václav Matička, CSc. Josef Průša, Juraj Repčín, Genadij Sázavský, Zdeněk Skopal, Ladislav Soukal, Václav Vitáň, Jiří Zelenka — Redakce a administrace: Praha - Nové Město, Vladislavova 26, telefon 237646-9 — Vychází šestkrát ročně. Časopis nelze předplácet, přiděluje se podle zvláštního rozdělovníku jako služební materiál — Tiskne Naše vojsko, závod 01, Praha. — Ročník XV. Toto číslo vyšlo v květnu 1965.